Ketabton.com

ښاغلی قیام‌الدین خان « خادم »

د «روهی ګاونه » مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه :

دخپرونو لمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قيام الدين «خادم»

دپښتو ټولنې دداﺋرة‌المعارف دترجمې دڅانګې مدير

۱۳۲۵

دکابل

عمومي مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېرى

دبهار گـلو نه شو يدی که نه دی ؟ بلبلان پسی ناري وهی رحمانه !

«رحمان»

* * *

دسو ندك مو ندك سپلی اخرى كيږي پەبلبلو زيرى وكړه : بيا بهاردى

«خوشحال»

* * *

د ګلونو قدر چا زده ؟

دبـلـبل يا دبو را زده

«خوشحال»

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ:

روهي ګلونه

هرطرف ته نو بهار دی غوړ ېد لی
ستړ ګی وخوره چه به دا ننداره نه ګا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زيار راغونډ شوی دی او د پښتو ادب مينانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي ، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوا نيو شاعرانو د زړه په وينو روزلي شوی دی.

ښه ګه چه تر اوسه پوري د پښتو ژبي په ادبياتو کښي داسي يو جامع منتخبات نه و ، او ښاغلي خادم (چه د پښتو يو پياوړی اديب دی) په دي کارګوتې پوري کړي او بريالي شوی دی ، نو پښتو ټولنه داخپله وظيفه ګڼي چه د دې فاضل د ادستايلو وړ خدمت وستايي اوپه دې انتخاب ده ته تبريك ووايي او هم په دې ګلونو سره د هغو پردېسانو روح ښاد اوياد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بېلتون کښي ويل :

قاصدان له روهه نه راځي مدت شو
سلا م باد را رسوی منت ئې تم دی

او له خدايه غواړي چه داسي ډېر آثار پښتنو ته وړاندې کړي .

(عبد الرؤف « بېنوا »)
د پښتو ټولنې عمومي مدير

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهدیه

زه دا درنګ رنګ تا زه ګلونو دسته هغه چانه په مخکښې ږدم چه ترهر چا اوتر څه دروه په ګلانو مین دی !

دشاهانو ور کړه لعلو چواهر وی   دادب دخاوندانو ؛ دزړه وینی

« خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

داوي څښتن حمد او ثنا وايو. او دده په هغه استازي چه تر ټولو غوره دی؛ او په آل او اولاد ئې، درود لېږو او ددې شکر کوو چه په لږه موده کښې مونږ دخپل ملت (پښتو او پښتو نولی) په خدمت کښې «چه زمونږ دمشرانو او خصوصاً دګران ټولواك اعلیحضرت محمد ظاهرشاه رضامندی هم په دې کښې ده» خومره چه کېدی شوه دهغې نه ډېر کامیاب شو. یعنی په کوم وخت کښې دپښتو خدمتګارانو زیات آثار ولیکل؛ چه لږ له دغو څخه چاپ شوی دی؛ او ډېر لا پاتې دی په فرصت کښې به چاپېږی او دذوق خاوندانو ته به وړاندی کېږی.

یو له دغو آثارو څخه چه دپښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیا لیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهی ګلونو» په نامه نن له چاپه راووت. دا کتاب دډېرو پخوانو هغو شاعرانو دا شعارو انتخاب دی، چه نن یې آثار ډېر لږ کېږی. دا اشعار او ددغو شعراؤ دیوانونه ما په ډېر کوښښ پیدا کړیدی. او په ډېر زحمت سره می تړې دا مجموعه جوړه کړېده؛ چه په خپل ډول او ترتیب کښې دنورو ټولو دیوې، انتخا با تو ته هم نده ورته.

او داله دې کبله چه دپښتو شعراو ادب ځانته روح او ځانته لاری لری. ما دغه روح او دغه اسلوب په نظر کښې نیولی دی؛ او هغسی می د کتاب دترتیب نقشه جوړه کړېده. او بیا می دا کتاب لیکلی دی ددې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره داده چه دتهجی تورو یا درديف او قافیې په لحاظ ندی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع او معنی ته زیات اهمیت ورکړی شوی دی، نو هر خومره چه دا مجموعه یوه ادبی مجموعه ده؛ او دا دادب او شعر دنزاکتو او شاهکار یو څخه ډکه ده؛ هغومره دژوند او زندګی داسرارو خزانه هم ده!

په دغه شان سره دپخوانو کلاسیکی شعراؤ شعر په شپږو بابونو ویشل شویدی چه په هر باب کښې فصلونه دی؛ او په فصلونو کښې هم ځانته ځانته عنوا نونه دی. او دهر عنوان لاندی د مختلفو شاعرانو اشعار لیکلی شویدی. امید دی چه دقدر دانانو په نزد به زما دا خواری ځای ونیسی؛ او په درنه سترګه به ورته وګوری!

کابل - تسند وز سازی - قیام الدین خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه ، لویه خدایه !
ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښې
تو له ژوی په ځاری کښې
د لته دی د غر و لمنې
زموږ کنږدی دی پکښې پلنې
داو ګړی ډیر ګړی خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

دلته لنږ زموږ اور بل دی
وړه کور ګی دی، ووړ بورجل دی
مینه ستا کښې مونږ مېشته یو
د بل چا په مله تله نه یو
هسک اومځکه نغښته ستا ده
د مهر و وده له تا ده
دا یا لنه ستا ده خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

« بېت بابا »

❀ ❀ ❀

پر لویو غرو هم په دښتو کښې
په لوی سهار په نیموشپو کښې
په ځاله ژغاو په شپېلکو کښې
یاد ویر ژلیو په شپېلو کښې
ټول ستا دیاد ناري سوري دی!
دستا دمینې نندارې دی !

جنډی زرغون که په بیدیا دی
دبر بڼ خواته په خندا دی
ترناك چه خړدی په ژړا دی
دا ټول اغېز د مینې ستا دی
ټوله ښکلی دی ستا له لاسه
ای دپاسوالو پاسه پاسه !

که نمرروښانه مخ یې سپین دی
یا دسپوږمیه تندی ورین دی
که غردی ښکلی پرتمین دی
لکه هنداره مخ یې سپین دی
ستا دښکلا د اپلوشه ده
دا یې یو سپکه ننداره ده

لغات : هسك آسمان . مېشته : ډېره . ځاری : عجز . جنډی : ګل . ترناك : دیورود نوم دی .

دلته لوی غرونه زرغونیږی　　دژوند وږمې پښکښې چلیږی
بوراوې شا وخوا ګرځیږی　　سترګی لیدو ته یې هېښیږی
لویه خاونده دا ټوله ته یې
تل دنړی په ښکلیدو یې

خاونده! ښکلی ستاجمال دی　　ښکاره یې لوریه‌لورکمال دی
که‌ورځ که‌شپه که‌پیری کال دی　　ستادقدرت کمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه ر ڼا ده
دلته چه جوړه تما شا ده

زړه‌مې‌داستا دمینې کوردی　　سوی دعشق په‌سوځندا وردی
رب یې وتاته په هر لوردی　　بیله‌دې‌هیڅ‌دی‌ورک‌یې‌پلوردی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه‌وی‌دغه نور بر باد دی

په‌غرو کښې‌ستادعشق‌شپېلکی‌دی　　ددې نړی په عشق سمی دی
که‌غټ که وړوکه‌پنډه‌نری‌دی　　ستا د جمال ځری هر شی دی
چه‌پردنیامې‌سترګی‌پرې شوې
ستا دجمال په ننداري شوې

نه هسک‌نه مځکه وه‌تورتم‌ؤ　　تیا ر ه خپره وه ټول عدم ؤ
نه دا ابلیس نه نی آدم ؤ　　ستا د جمال سو چه پر تم ؤ
چه‌شوښکاره ښکلی دنیاشوه
دپنځ پر لوری یی ر ڼا شوه

زه‌چه‌خبرګند پردې‌دنیاشوم　　د ښکلی مخ په تما شا شوم
ستا پرجمال بانډی شیداشوم　　له خپلی ستمی را جلا شوم
په ژړا ژړام چه بیلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

وګرېو، ولې «متی» ژاړی　　سورې یی اوری‌غاړې غاړی
څه‌غواړی،څه‌وایی، څه‌باړی　　خپل‌تون‌او کورو کلی غواړی
چونږی چه بیل‌شی‌نیمه خواشی
تل یی دبڼ‌په لور ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

❀　❀　❀

لغات ـ هېښ : حیران ․تون : ځای ․ چونږی : بلبل ․ بڼ : باغ

الهی ! د محبت سو زو گداز را
په داور کښې دستی(۱) سمند رسازرا
تن پروربلبل دي عیش کاندي پر گلو
پروانه اره په اور زما گداز را
که مې نزموېی په ویاړ دوزو ستر گو
مې د عیش په میخانه کښې د مجازرا
چه نظر له ناتوانی وچا ته نه کا
د هغو بیمارو ستر گو نازو نیاز را
چه مې نوی سر کوزی چاته بې ښکلیو
له دولت د عشقه هسې کبرو ناز را
اضطرا ب د حرص مې کړې له زړ گی اړي
قنا عت قوی لنگر دد ې جها ز را
که مې نه فاشوي سرزید و عمر تـه
خپل زانو لکه نر گس محرم راز را
خو بـه گورم د قیامت و ورځو شپو ته
دا انجام په دم قدم کښې د آغاز را
«عبدالمجید مهمند»

چه خپل بر گ په آب د چرخ نکړم سر سبز
د همت علو پشان د کهکشا ن را
چه مدام وی په چشمه د آفتا ب ولې
د سحر پشان درست عمر سپین دامان را
چه کباب یې په گرمی ، زما ځیگر شی
دلاله غوندی په جام مئی جوشان را
کاظم خان «شیدا »

چه بلبل یې و دیدن ته انتظار کا
تن و ماوته گلشن د هغه باغ را
که مې نه محتاجوي د صبا باد تـه
بوی د یار د تورو زلفو په دماغ را
سرخرو یې زما نصیب لکه لاله کړه
پرسینـه لـه محبتـه هسی داغ را
«شمس الدین کاکړ»

په اوبو کښې یې د کاملی گوټ پیدا کړ
ده ور کړی پکښې اورلره مکان دی
پـه سجود یې مځکې سردی لگولی
هم یې زوړ ندی پر کوع سره آسماندی
«عبدالرحمن مهمند»

الله مې رب دی زه یې مربوب یم
بنده دده یم کـه خوب نا خوب یم
غرق یـه اوبو کښې کله اوبه وینی
نعمت یې نه وینم پـه نعمت ډوب یم
«عبدالقادر ختك»

دده پـه حکم بالا پستی شی
مستی خمار شی خمار مستی شی
نـه تل بهار وی نـه تل خزان وی
هستی نیستی لری ، نیستی هستی شی
«خوشحال ختك»

چه زما په چمن راشی گستاخی کا
د شبنم په څېر یې عمر یوزمان کړې !
چه آزاد ه د منکر تر سره پریوځی
د فلك په څېر مې توره د زبان کړې !
چه کشور د افغا نانو معطر شی
دهر بیت مصرع مې زلفې د خوبانکړی !
الـهی ! د خپل حبیب لـه بر کتـه
دا : ساده انشار نگینه درحمان کړې !
«عبدالرحمن مهمند»

---

(۱) په اکثرو نسخو کښې د (ستی) پځای (سهی) لیکلی شویدی ؛ خو موږ نتری یې په معنی نیوهیږو «خادم»

روڼې گلونه (٥٢٥) ب سردار محمد : ح سراج الدین : ر محمد امین : ن محمد نعیم : ه اجرائیه پښتو ټولنه لیل ۱۸ : -۸-۲۰-ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهي د مینې درد را ..... کرم دل آهو نه سردرا
خلاص کړه ما له بې دردۍ ..... له دې هسې د لسردۍ
زړه په شان د غنچې را کړه ..... آتشی زما مینا کړه

«کاظم خان شیداء»

پر هر چا چه حق یاد نشي ناتمام دی ..... پر کاغذ اول دده بنا م قلم ږده

«دوات لوانی»

ب : داستانې په مینه

که رښاده پیروی د محمد ده ..... کږه نشته په جهان بله رښا

«عبدالرحمن مهمند»

ړندي ستر ګي چه دزړه مي پرې بيناشوي ..... یم پیدین د محمد آخر زمان خوبښ

«عبدالعظیم رانیزی»

توره تاریکی توله لدې جهانه لاړه ..... نوردپاك رسول چه په جهان کښې شه پیدا

«میانعیم متی زی»

ما مختار یکښې مذهب د حنیفه کړ ..... چه مختارؤخود په ستورو کښي مهتاب

«پیر محمد کاکړ»

راغلم ووجود ته د حبیب له بر کته ..... شوم لکه ذره هسې په نمر سره اظهار

«پیر محمد کاکړ»

توره تاریکی توله له دې جهانه لاړه ..... نوردپاك رسول چه په جهان کښې شو پیدا

«میانعیم متی زی»

په زر ګونو انبیا تردنیا تېر شو ..... محمد غوندې بل نه ؤ پیغمبر هیڅ

«دولت»

ج : عشق . . . ؟

هسې یې ګرځم دا زیړ رخسار له خلقو ..... لکه زرچه خوك له خلقو یې پنهم ږدي
راحت نه دی بې زحمته چا موندلی ..... کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدي
زه هر ګوره خپل صنم پورې شرمیږم ..... برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدي
وآسمان ته لاس د عقل نه رسیږي ..... داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدي

«عبدالرحمان مهمند»

که د سربښندل دشوار په ما و تا دی
اندېښنه سری بیدار کاندي لـه خوبه

دا په عشق کښې سهل کاردي دشوار ندی
کم اندیشه که بیدار دی بیدار نـدی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کاردي دسروشونڅوشیرینۍ وی
درحمان په عاشقی کښې سترګي وشوي

د خپل ځان په وینو سو رلکه انار شه
څوك چه وایی عاشق ړوند دی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس لـه خاصیته منـز ه دی

کاردستر ګو به څوك څرنګ پدها انکا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت دیار په مینه کښې رب کیښود
دا باران نه دی چه اوری له آسمانه

چه عاشق لره همدر د او همدوا شوه
د مر غانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»

چه په زړه باندی زرداغونه جوړ شی

چه دیار لـه داغه آه کاهغه ګر م دی
«خوشحال ختـك»

زه تر عشق جار ېږم : تر هغو چه عاشقان دی
رایشی له کومه ځای په څوو کا په زړه کښې
هی دخدای دپاره تفحص رایسی مکړه

واړه عشق یکـار دی حقیقت دی که مجاز دی
هیڅ پری نه پوهېږم عشق یو څه سوز و ګداز دی
پلار ته وایه نشي عشق یو هسی مخفی راز دی
« خوشحال ختك »

عاشقـان دعشق له کاره انکـار نه کا

فاسقان به په خپل زړه کښې لری غلا
« خوشحال ختك »

ځینی هـوس کـامینـه پـه بـاغ لـری
داد واړه ګرو هـه بوالهـو سـان دی

څوك می پـر ستـه حب دا یـاغ لـری
عـاشقـان مینـه د زړه په داغ لری
« عبدالقـادر ختك »

لیونی غوندی دعشق په کارو بار کښې

د خپل ځان په سودو زیان نه یم هر ګز
« عبدالحمید مهمند »

که هر څـومي تندتېزه تـوسن دعقـل

عـاقبت شوپـه دنبـال د مینـی پیـا تـی
« میا نعیم متی زی »

دعشق یوسبق کـافی دی

نور ددرست جهـان دفتر هیـڅ
« صدرخان ختك »

عـاشـق ګـرم او شوقـی وی
چه دعشق پـه لاره درو می

زاهد سوړ بی حمیتـه
خالی ندی لـه تهمتـه
« دولت لوانی »

خام خاطر مې مشوش و په هجران کښې ... چه تمام دعشق په اور وسو متین شو

«دولت لوانی»

معرفت ځنې پیدا شو ... عشق د عقل پلارو مور دی

«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندې شیدا شو ... دعرب په مینه گوره چه عجم مری

«مرزا خان انصاری»

وقبلې د عشق مخ د کل عالم دی ... ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاځی

«مرزا حنان»

په هرداغ می دخپل زړه هسې باوردی ... چه په مرګ به راته شمع شی په گور کښ

«عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خپل ځان دعشق په توره ... نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی

«عبدالعظیم رانیزی»

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم ... عشق راهسې کړم هم نرم هم لطیف

آئینې غو ندی هر ولی هر نا ولی ... شی مهمان ځما په کور کښې بی تکلیف

«شمس الدین کاکړ»

هر یو زړه چه شی پیدا غه یکار نه دی ... چه بی مهره شی بېرات هغه باطل دی

«مرزا حنان»

ته دعشق په لذتو نو خبر نه شوې ... په سراب دځان مشغول کړ، له دریابه

هغه چاری چه دعشق په جذبه کېږی ... کله کېږی په لښکرو په افواج

«خواجه محمد بنګښ»

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه
بی رفیقه، بی پناه ځم، پناه نه لرم بی عشقه

هرساعت چه پیلتون یاد کړم په خپردادو فریاد کړم
څکړم چاو ته فریاد کړم، نیکخواه نه لرم بی عشقه

مدام غوښې د زړه خورمه، دزړه وینې به تل څښمه
څکړم څکړم چرته ځمه، همراه نه لرم بی عشقه

معتقد پدا خپل رزق یم، مبرا په زړه له فسق یم
واړه سرتر پا په عشق یم، یو گاه نه لرم بی عشقه

دافقیر دولت نفسی یم، و گناه ته هوسی هم
خدای مې بیامرزه عاصی یم، گناه نه لرم بې عشقه

«دولت لوانی»

عشق دی دا که یوفساد دی نه یو هېږم ... په جهان کښې چه داشورو شرپیداشه

بیا به روغ دعاشقی له رنځه نشی ... په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه

«عبدالرحمان مهمند»

باد شاهانو که قصرونه کړه آباد — ماد عشق عمارتونه کړه آ باد (۱)
نوم د کوم یوه بادشاه هسې یادېږي — لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسې پیراستاد دی — چه به نه دی بل دا هسې پیر استاد
دغه واړه کرامت د عاشقۍ دی — چه څوک غوث کاندي، څوک قطب څوک اوتاد
« عبدالرحمان مهمند »

د رحمان شراب له عشقه — نه انګور (۲) نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

عاشقي ده خدای له اوره پیدا کړې — چه به اور کښېږي بې وطن وي څه به خوب کا
« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کوګل ستر ګې په نم کښې — عشق را او ښود بحروبر په خپل حرم کښې
« عبدالرحمان مهمند »

دا یو څرنګه ژوندون دی نه پوهېږم — خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهېږم
دېښنګ او د بلبل ترمینځ حیران یم — مخ دې اور دی که ګلګون دی نه پوهېږم
عشق په هسې رنګ مقام بانـدې قائم کړم — چه وصال دی که بېلتون دی نه پوهېږم
د رحمان څهره یې زېړه زعفراني کړه — خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهېږم
« عبدالرحمان مهمند »

خود څر ګندوي لکه صبح په جهان کښې — هر ګېږوان چه په یارۍ کښې دریده شي
بې مطلوبه بې هیڅ فهم په چا نه وي — هر طالب چه په طلب کښې فهمیده شي
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وي — هر کلام چه له رحمانه شنیده شي
« عبدالرحمان مهمند »

سر او مال مې شو تالا په تور د عشق — لا مې ندی لاړ له سره شور د عشق
« عبدالقادر خټک »

چه د عقل په تدبیر مې عاشقي کړه — بو هېد لی په تدبیر وم د دبیر کج
هیڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښې — د دغه طبیب دارو لري تاثیر کج
راهبران د عقل واړه رهزنان دي — لږ د عشق له لارې مه بیا یه بهر کج
« عبدالحمید مهمند »

په هر ځای کښې ناست ولاړ زانګم له غمه — مینې مخ راته د ځمکې ګهواره کړ
« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وې ناصحه! — دا عبث دی پول د سحر په دریا زدي
« شمس الدین کاکړ »

عشق د عقل په تدبیر چلاوه نشي — په دې ناوې نه جوړېږي پسول د چا
« عبدالحمید مهمند »

---

(۱) په مجنونو نسخو کښې (بنیاد) راغلی دی (۲) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی — د جمله ؤ مخلوقاتو پلا ر دی دا
تر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته — تر همه کارو نو غوره کار دی دا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سرگردان په جهان نه وی — یاعاشق دی یا آسمان دی یا آسیا
ته چه ز غوري سرومال په‌عاشقی کښې — عاشقی دا هسی کله ده ویړیا
چه یی کسب عاشقی ده د دلبرو — نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بې‌دردان دعشق له درده خبر نه شول — براهیم ځکه منت بار دا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ می نزده محبت که او ر دی دا — په اور سوزم په رضا که زور دی دا
چه په تله د سرو مال راڅخه نه ځی — واقعی د تورو ستر گو تور دی دا
چه یی زه له بله غمه په امان کړم — دعشق غم دی که زما غمخور دی دا
چه‌می ولیدو «حمید» دعشق په کار کښې — لیونی د مجنون کشر و رور دی دا

« عبدالحمید مهمند »

باد ښکلیو دیا ولیو شرنګها ر دی — یا د عشق د لیونیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بی رهبره یون دعشق په‌لاره گران‌دی — دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

خپله مینه یی ر هبر پیر کامل دی — عاشقان ځکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع‌الله پیرخیل »

آرام زړه په‌عشق کښې نشته سرله سره — خوب محال په هغه ځکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینې نه وی باندې شو ی — هغه زړونه گویا کانې د بیدیا دی

« ملا جمعه »

غزلیات

که څوك یار په جهان غواړي یار دی دا — یار دی دا که دجهان سنګسار دی دا
خیال دز افو یې زما لـه زړه چا پیـر شو — که تر ګنجه چا پیر شوی مار دی دا
دا جهان دی خدای له عشقه پیـدا کـړی — د جملو ؤ مخلو قا تـو پـلار دی دا
تر عشق غـو ره بل څه کار په دنیا نشته — تر همه کـا رونو غـو ره کـار دی دا
بل بـلبـل بـه د ګـل تـوم اخستـی نـه ؤ — که خبروی چه ګـل نه دی خار دی دا
بیـا را تلـه و دی جهان ته بل وار نشتـه — بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا
د حباب عمر دي وګـو ري چـه څـه دی — که څوك شمار کاندی دعمرشماردی دا
د مجنون صورت په زړه کړه رحمان ګوره — ستا په عشق کښې هسی خوار زاردی دا

« عبدالرحمن مهمند »

چـه یـې و لـیـدو ستـا حسـن بـېـحسا ب — له دي قصد ه تـاو پیدا شو د آفتاب
په آرزو یې دنرګس ستر ګي خلور شو ي — غنچه سره دزړه په و ینو شوه غرقاب
ستاپه غم می دواړه ستر ګي سري ناغي شوي — که خیمی د ی سیاه پوشي سره طناب
که دي زلفي په مخ پیچ وتاب شوي شایی — وبښته څه طا قت لر ی د اور له تاب
در حمان بخت به هلـه له خوبـه ویـښ شي — که ستر ګي ورته پورته کړي له خواب

« عبدالرحمن مهمند »

کـه ساقي تـلخـه یا ده دریا ی شور کـا — د فلـك په جام به مست کله مخمور کـا
آرا ستـه وی تل محـفل د خنـد ه رو یـو — زمانه به د ګـل جام څرنګه نسکور کـا
چه په لاس کښي یې تل چوب لـکه شانه وی — بی افسونه به نیو ل د تور منګور کـا
د لتنګی کـړم لـکـه ګـل بـه خنـدا ور کـه — کـه می بل دصبا باد په خونه اور کـا
چه په سرېی سبز آسمان زری دستار ږدی — عا قبت یی لـکه شمع بیـا سر تور کـا
لـکه ګـل کـړی ګـران بـار تـر دا منـځي — باد دي څه لـکه غبارپه کتف سور کـا

« کـاظم خان شیدا»

کـه بڼکـا ره زما خا طر د لاله داغ کـا — په ژړا به ستر ګي سري د ګـلو باغ کـا
د حباب غونـد ي مي ډك بـه آه سـرد کړ — څوك زما به ګور به بل څرنګ چراغ کـا
افرو ختـه یې و ی محـفل بـه شان دشمـع — چه سوخته دبل په کـار کښي خپل دماغ کـا
د ګر دش نـو بت یی هیـڅ به مـا د ا نشی — که سا قی د ز مانې ، فلـك ا یاغ کـا
ز نګـه که هر کـله «شیدا» دتیغ جوهر خوری — دمګس په بال به څرنګ استفراغ کـا

« کـاظم خان شیدا»

چـه مـی ولیـد ه ابـرو بـه مخ دیار کـږ — له تعظیمه ور ته زه شوم په تـلوار کږ
کـږې ورو څی کوږ با نه کـږې یی ز لفی — منا سب دی له کږو سره رفتـار کـږ
مار به دا سبب مـد ام کـږ فتا ری کـا — چه یی ولیـد ه دا ستا د زلفو مار کږ

هسې ژړا خلې اتر له همنشینه
چه معما رې اول خبته کنږه کښېنږ دی
ژړبه وا چوی بار دار چار پای په خاکښ
هیڅ جواب د پیغام نه راځي دیاره

په سبب د کنږې پښې شی‌سم بازار کج
بیا ترسره پوری ځی هغه دیوار کج
که یې یو ځله خوك وځکوی مهار کج
پسې زما شوه تورلیمه په انتظار کج
« شمس‌الدین کاکړ »

خوږ ژوندون راپوري هسې کړ هجران تریخ
نو خطان چه د عاشق له ژړا بد و دی
په وصلت کښې له رقیبه نه خلاصېږم
می حرام دی په مجلس کښې چه یار نه دی
چه می‌نوم ستا د هجران په ژبه واخیست
که فرهاد ته شیرین غم د شیرینی دی

لکه حال وی پربند یانود زندان تریخ
پرسبزه باندې نا وخته وی باران تریخ
پرموسم د گل اوقات شی دباغبان تریخ
بی له گله وبلبل ته شی بوستان تریخ
لا تر او سه مې په هغه دی دهان تریخ
داستا غم کړ شیرین عمر پرحنان تریخ
« د مرزا حنان »

چه مې یار ولید په سینه د اغیار گه
د غه حق د بلبلا نو په جا نب دی
په امید د زلفو و نښتم په دام کښې
دیدن په گدائی کښې مې ننگ نه شی
د وفا د گلو پیا نی پکښې نشته
زه رحمان ئې د فردوس له غمه خلاص کړم

له غیرته می لیمه شوه په خو نبار گه
خدای دنه کا مینگیر کځ په‌لاله زار گه
رو هیلی وم ساده دل په هندو بار گه
د ر و یز گریم د بتا نو په بازار گه
کاشکی نه وی زه ددهر په گلذار گه
چه په گلی په کوځه شوم د خپل یار گه
« عبدالرحمن مهمند »

دا تور خط راغی په مخ د گلعذار
سپین رخساریی په تورخط کښې هسې پټ شو
زما نه به پی سپین مخ دا هسې تور کا
هر کارساز ن په خپل کار کښې درمانده دی

که غا لب شوه په کشمیر باندی کفار
لکه پته چه معنی وی په اشعار
چه غرض اری د بل په کا رو بار
او به کله ودای شی گرځ دخپل رخسار
« شمس الدین کاکړ »

او ښو د فراق دستر گو خواب را خځه یووړ
رنگ په رنگ ژړا کړم لکه‌نی دیار لغمه
نه مې را برسېره کړ گوهر دعشق له بحره
تل چه‌یی‌هوس کاندی‌سره لاس وخونریزیء ته
یوطرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو
وا چولم یار د جدائی په سره دیگ کښې
هیڅ یې نظرونه کړ زما و خاکساریء ته
سینه‌خوله‌دیارچه‌په‌خواست‌زه‌شمس‌الدین‌غواړم

کور زما دصبر دې سیلاب را خځه یووړ
زړه مې په یوه نفس احباب را خځه یووړ
زیات یی لاآرام لکه حباب را خځه یووړ
سرې د هغو ستر گو قصاب‌را خځه یووړ
عقل یی له میانه په شراب را خځه یووړ
روح یی زمادځان لکه گلاب را خځه یووړ
زړه مې سیا چشمو په شتاب را خځه‌یووړ
خواست دهرې ورځې دمخ آب را خځه یووړ
« شمس‌الدین کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه گوره چا یووړ   په دوه زلفو لیلی یووړ
ځکه د ی شوبی ارامه   چه د زلفو بلا یووړ
چه په خپل قوت غره وم   زړه قوت په تالا یووړ
دا کتاب زما دستر گو   سیلا بو د ژړا یووړ
څه بازار چه مي د زړه ؤ   حسن ستا حسن په غلا یووړ
حسن باج ؤ چا ورنکړ   ده جهان په یغما یووړ
ما ویل چه مینه نه کړم   زړه بېپروا که شها یووړ
قراری دزړه مي نشته   بېقرار ز لفو ستا یووړ
داتمام عالم ښادی کا   احمد غم دا شنا یووړ   «احمدشاه ابدالی»

ستا د زلفو خیال چه زه افگار ساتم همیش   همېي په سینه کښې گویا مار ساتم همیش
زلفي دي سنبل مخ د گلاب ستر گي نرگس دی   زه باندي باغبان یم دا گلزار ساتم همیش
داله تلو سي نه چه پر قلب مي پېرزو نه شي   ځکه په ځیگر کښې ستا ازار ساتم همیش
خلق زهیر ښڼی چه مجلس لره ور دروم   پس له دي به زه نور ځان کنار ساتم همیش
عکس د رخسار چه دي زما په زړه کښې گرزی   زه په خپل ځیگر کښې سورا نگار ساتم همیش
زړه مي ستا له غمه همیشه آه و فغان کا   زه په خپل وجود کښې دا بیمار ساتم همیش
ستر گي مي خلور شي ستا پر خوا چه وعده و کړي   زه حنان له غیرو دا ستالار ساتم همیش
« مرزا حنان »

خط په مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کښې   دایی غابن په خوله کښې زیب کا که ژاله شوه په لاله کښې
همی رنگ سحر و جادو کا په نظر د شهلا ستر گو   نه یي سیال په هند کښې شته دی نه ئې په بنگاله کښې
لکه و نهلی مرغۍ په سست دام د سلو لومو   همی زه یم پر ښانو زلفو کښې یستم په کشاله کښې
دا زما له غمه شین زړه یکښې خیال د یار دلبو   همي رنگ زیب و زینت کا لکه مي په شنه پیاله کښې
ما ویل عین گټ گل دی د غنچي په لمن لښتي   که مې کوت یو گل اندام و پروت په سبزه دوشاله کښې
شکلی مخ کا ولي ناسته ، په مجلس د رقیبانو   په جوار د سپو کښې نه وی هیڅ ارام په غزاله کښې
سر تر پایه تبغ د هجر لکه نی سوری سوری کړم   ځکه یم مدام داهسې په فریادو په ناله کښې
که یار غواړي هومره ژاړه خودر ځی عبدالحمیده!   دایه دا چه درمونده شي په دریاب ئه په ناله کښې
« عبدالحمید مهمند »

زه داهسې دیوا نه او مجنون چا کړم   له رواج او له رسومه بیرون چا کړم
نه پوهېږم چه داهسي چاري څوک کا   لېونی د خپل نگاه په افسون چا کړم
کومي ستر گي کوم بانړه کومه غمزه ده   دوب شهید غوندي په خاک اوپه خون چا کړم
توان توفیق چه دفتنو را خخه نه ؤ   په فتني د تورو ستر گو مفتون چا کړم
رحمان هیڅ له خپله ځانه خبر نه یم   چه دا همي رنگ زبون او محزون چا کړم
« عبدالرحمان مهمند»

زه دیدار په دردوغم کښې شادمان یم   لکه گل د پر ښانۍ په وخت خندان یم
ته زما و بېکسی ته نظر مکړه   خدای ساتلی لکه گنج په بیابان یم
لکه ونه د ځنگل په مېوه یو زه   په ویرا نه ویرا نۍ کښې ابادان یم
پور ښتنه مي دصورت بی عشقه نه دی   څو کیدار په هر نفس د خپل کار وان یم

دو ښال مارغه داو ښو دا نه را کړه
لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم

د کاملي عقیدي له بره کته
دروهی په غاړه ناست شاه جهان یم

روښنائی مي په طلب کښي شوه حاصله
شپه اوورو ځ لکه آفتاب په لار روان یم

چه صفت دتو رو زلفو د اشنا کړم
بلی، سر په لو یه لار د هندو ستان یم

بی مینه مي هیڅ حال د صورت نشته
لکه بي مال ومتاعه تش د کان یم

دهوس بلبل ویسا را با ندي نه کا
دافلاس په کښل بو تهی د خزان یم

دلبرانو ته خاك تر تلی لا ندي
د دي نور جهان په سر لکه اسمان یم

چه دیار په دیدن سرو مال ښندمه
خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم

«عبدالرحمان مهمند»

زه دیار په درو غم کښي غرقاب خوښ یم
په داور کښي بیطاقته بیتاب خوښ یم

تر دا پوچی گفتگوی چه زه یی اورم
په نغمه په ترانه د رباب خوښ یم

چه دیار دخط وخال ښی پکښي وی
زو ړ ند سر په مطالعه د کتاب خوښ یم

د ریا تر نا قبو له عبا د ته
دساقی په میو مست او خراب خوښ یم

چه نه علم نه تسبیح نه تلاوت وی
له دي هسي بیداری نه په خواب خوښ یم

دطوبی دونی سوری مي خوښ نه دی
ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ یم

خاموشی که هر څو لویه مرتبه ده
زه دیار سره په سوال وخوب خوښ یم

دیار دېري غمخوری یم عاجز کړی
رحمان ځکه په خوردن دشراب خوښ یم

«عبدالرحمان مهمند»

خوك چه بد راسره کا ورسره ښه یم
هم په دا ښو دبد انو تو ز لېمه یم

لههغو مي څه اندوه چه په خوی اوردی
په خپل خوی کښي سوړ اونرم تراوبه یم

چه وماته وزما عیب پښکښ را وړی
ددی هسی یار له خدا یه په غوښته یم

نور زما دی، نار زما دنورو څه دی
دیتنگوغوندي مخ خیر دځان په سوه یم

په ایرو یي مخ سپېره شی چه نفاق کا
آیني غو ندي مخ سپینه تور په زړه یم

چېري نه وی چه به بل مخ وته گوری
په هجران کښي خوښ دستر گو په واته یم

له نور چا گله گله عبد القادر کړم
زه خوار کړی خپلو ستر گو یم خپل زړه یم

«عبدالقادر ختك»

مخ دي لکه نمر دي ورته ځیر کتلی نه شم
ځکه یي دمدحي ترعهدي وتلی نه شم

زړه یی راغلبیل کړ دهجران په ناو کیو
راز پکښي دیار د محبت ساتلی نه شم

اوس مي په معنو کښي ښه مین دستر گو کسی
کسی به د خلقو په ویل ایستلی نه شم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یې د زنخ په څاه کښېښند لکه یوسف کړم
بند یې د حواس په پنجره زه عبدالقادر کړم

بې یې د زلفېنو درسې ختلی نسه شم
زده مې پرواز غواړی وایې الو تلی نه شم
«عبدالقادر ختك»

د خیل یار له مینې هسې دیوا نه یم
که بې آهه بې ناڅې بې زغه سوزم
دخال خیال یې ماضعیف لره کافي دی
چه یې خیال ساتم د سرولبو په زړه کښې

چه خبر نه یه کعبه یه بتخانه یم
پر څراغ دمخ یې څنګه پروا نه یم
دمېنږی په دود قانع په ابزدانه یم
دا په دا مدام د لعلو خزانه یم
« مرزا حنان »

په جنت نه یم خوښ هر ګز په درد یار مې قسم
زړه مې له نا وعده د نـ وصل هر ګز و نه لیده
پر وایه ګـل ویه خار نـکړم د جنون له فیضه
که مې سرولاړ شی ستا په مینه لاخوشحاله یم زه
توربخت مې ونه لیده هیڅ ستا د کتا کـل شب قدر
ستا د ګـلـګون رخساره شرقه زه حنان دا وښو

خوښ په لذت یم دخواری، په اعتبار مې قسم
په نامېندګی، دتورې شپې دانتظار مې قسم
په سینه صافه آئینه د نو بهار مې قسم
په تېره تېغ داستاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مېنګو ستا دزلفو په هر تار مې قسم
ګـلان کړم هره ګړی، په لاله زار مې قسم
« مرزا حنان »

زه چه مین دیار پر مخ یم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړې دمفتی ترمیان کړې تېر ګـلونه
رضا دځان مې په رضا دخپل اشنا ور کړې
چه مې زړه وړی په منګوله هغه یاردی زما
که د وصال په هوا را شی یـکـتـنـها دلبره

تماشه بې دیارله مخه د ګلزار څه کوم
بې له وصاله ئش دخوانې خالی اقرار څه کوم
دا که مې قول دیار په لاس دی خپل اختیار څه کوم
نورحسن داره بې لهده دقند هار څه کوم
نور مـنـتونه زه جمعه به د ربار څه کوم
« جمعه بار کـزی »

سپین رخساردې وای سپین صبا شو قم
د صبا او د بیګـا تر منځ حیران یـم
سبریندې څوندې قی کړی کولمې ناست یم
ګنجینه شوم ستا د مینې له دو لته
چه میرا در سره نه وی قلند ر ه !
قلندر په کومه یوزه لاړشی صوات له
د میرا صاحب له جوره قلند ر ه !

تور کـا کـل دې وای تورهشیه دتم
نه یو هېږم چه عـمز و کړم په کم
دهجران لاس مې و کـاږی زیرو یم
اژ دهـار را باندې ګرزی دمبدم
تهچه صوات لره ورځې عذردی کم
چه میرایی همراه نه وی هوس کم
دا یو ، لاړو ، ا لسلا م علیـکـم
« قلندر »

مغنی ګوتې په تخیر ز دی په بم هم
ستا دعشق دغشی هسې ځای پرهار د ی
ستا د زلفو مار چیچلی نه ر غېږ ی
تاچه مخ ورته ښکاره کړو لبونی شو
هغه را ز د محبت چه پټ له تـا د ی
دخوښۍ پیاله په لاس کښې نن زما ده

هم ساقی شته هم بهـار و صنم هم
چه ریښه یرې ایښوداې نشی مرهم هم
په ستا نوبه زیـار تو نو په د م هـم
پاس د غرو نو په سر ګرزی په سم هم
ز ړ ه خبر ور ځنې نشو قـلـم هـم
درد ز حمت را څخه و تښتید ه غم هم

په لذت دې دسروشړنګو کوثر هیڅ کړ
د یوه لاس نغاره دا سې آواز کا
که ناستې دیار کوي په خاورو مومي

د شبنم دانه که تخم شي د ګلو
چه بې نشه لکه ګل ښه رخسارونه
حال دسوي طالع څه بیان کړم چاته
معطل په عارضه د شام غریب ذی
داسمان په شان یې تیز دفتنو تیغ کړ

بسرلي مې دخزان په تاتار تېر شو
اوس که ځان وهم که خاورې په سر اونم
لا مې غېږ ور ته په خیر کښلې نه وو
لکه په پري پیکر هم پرې رو وو
وه ورځ به دا غېږ و شي عایشا نه

بې له یاره راښکاره ژوندون زبون شو
چه دعشق په مکتب مادغه داستان اوست
دقلم په دود به چا که سینه ټوکړم
دحسرت ګوتې به غاښ کړې طبیبانو

سورپېزوان ده سروشونډو هسې زېب کا
دسرو ټیك دشهزاده په جبین پروت دی
دواړه لیچې دې وښکلې مصرۍ نورې
ستاله غمه به ځان زړه در حمان سوزي

پارسائي یې د پارسا له لاسه یووړه
چه مې کړې وه توبه له مې خوارۍ
معجزه چه د احیاده په دوه لب یې
دلبرانو چه دعوی د دلبری کړه
را ته پاتې دا یوه مسلماني وه
ماوې زه به دعشق راز لرم په زړه کښې
چه دزړه صبر دیار له سخه غوا دم
که دنورو هوښیاري په عشق کښې بس وړه دی

د حیات او به لا هم د زمزم هم
دا افسر کلا به ستا نه دی دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټك »

زړه به سوړ په دیدن نشي د بلبلو
څوك به څه کاتوري زلفي دسنبلو
لکه نمر زما جبین دی د داغلو
که مې زړه په حلقه بندشو د کاکلو
صبح و شام ګرزي ښکاره په سرو منګلو
« کاظم خان شیدا »

ما لا ګل بوی کړی نه ؤ بهار تېر شو
په هیڅ رنګ په پېرته نه راځي وار تېر شو
لکه برق رخشنده په تلوار تېر شو
هم هغه رنګه تیز روېري وار تېر شو
چه فلاني هم لکه ګرد و غبار تېر شو
« علیخان خټك »

اشتیاق مې دزړه مرګ وته افزون شو
هك حیران را ته فرهاد دویم مجنون شو
دمرجان په طور روڼې مې اوړون شو
له قانون او له شفي رنځ بېرون شو
« حمید »

لکه جیم په قلم ښکلی کاتبانو
شینکی خال دې محاسل په بند یوانو
در یوه بزم سر به پرېکړې د خوارانو
لکه شمعه په زیارت د شهیدانو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائي ئې د دانا له لاسه یووړه
په چشمانو یې زما له لاسه یووړه
لاس یې لاس د مسیحا له لاسه یووړه
دا دعوی یې د هر چا له لاسه یووړه
دا مې هم هغه ترسا له لاسه یووړه
دا خبره مې ژړا له لاسه یووړه
محبت مې دا د عالم له لاسه یووړه
دخوشحال یې لا په خوا له لاسه یووړه
« خوشحال خټك »

سنا د زړه سخی مي سر تربایه و لید نه
سنګ به سینه دوږ کړی ستاله هسی سخته دله
نو ر ه دنیا نشته چه څه وه را ښځه خلقه
و ا ر به وار مې واده به دلبر و و ښند له
یار مې هغه وخت وي چه یه شیه به سره ناست وو
شمعې به ژړا کړه صراحی به خند پد له
ګل چه شګفته شی عندلیب باندی ناري کا
نشته یو ه ښکلی چه ی ي و بو لم بـد له
تل ګونه و هلی هر زمان ساده اهو نه
ما چه عاشقی کړه خود یه ما به دا کیدله
سري لمبي بې بلي دخوشحال ختك په زړه کړي
سور خت یی اغوستی به دا لاري تېر بدله
«خوشحال ختك»

مست یم مې پرست یم رندی کړمه کړمه کړمه
واوره محتسبه! باده خورمه خورمه خورمه!
نور شراب مې واده تور عالم و ته بخیلی
لام و ی مي محادلی یسي مرمه مرمه مرمه!
موړ به نښي نه شم زه د مېو مستسقی یم
تل که هسي د کي پیالی چښمه چښمه چښمه!
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
زه چه یه دا هسي لاري تلمه تلمه تلمه!
څه وایي وماته حال دڅوګ پههجران کښي
نور خبر دار نه یم پهزړه سومهسومه سومه!
خلق راتهوایی رنګدي بیازیړشوعاشق شوي
هیڅ منکری نکړم خلقه شومه شومه شومه!
دوردعاشق دادیچه په عشق کښي ملامت وی
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه!
«خوشحال ختك»

توره چه تېر یسږی خو ګذاره اره کنه!
زلفی چه ول ول شی خو خپلیاره لره کنه!
ولی راته وایی چه په ښکلو نظر مکړه
سترګی چه پیدا دی خو دیدار لره کنه،
شیخ دي نمو نسخ روزه کازه به د کي پیالي اخلم
هر سړی پیدا دی خپل خپل کار لره کنه!
نا وي چه زما د خواي بوسه اکه دا روده
غوادم دا دارو د زړه پر هار لره کنه!
وینې مې دزړه خوری مګر نور څه لره نه دی
زړه زما پیدا دی تا خونخواره لره کنه!
څه ژړا فریاد کړي دشپې د تورو زلفو
نور تلی پیخوله دی ښا مار لره کنه!
خو دبه ستا دمخه د ګیاه غوندي خر کندشی
ګل دلاله را وړه خپل رخسار لره کنه!
مې شته چنګ وني شته دخپل یار سره خوشحاله؟
خپل باض په لاس کښي ځه ګلزار لره کنه!،
«خوشحال ختك»

اکه مخ زما د یار دی نمر خوهسې وی کنه!
لکه زه په عشق کښي زبریم زیړ خوهسی وی کنه!
دعالم ډېرې خبري اور به اوز توري لښکر یې
زړه مې نه خوځی له ځایه غر خوهسی وی کنه!
بې دعشق له شوروشره چه هر ګز زما له سره
نه ځی نور څه هر څه دروې سر خوهسی وی کنه!
چه یې ریبم عمل لا کا چه یې ورك کړی ځان پیده کا
ورځ دشپه دا هسي کر کړه کر خوهسي وی کنه!
تاوي دروه او مې زبر کړه بل سبق له زړه پدر کړه
تل مې نه یی به خاطر کښي زبر خوهسي وی کنه!
وهغه نه مې سر کوزدی چه معلوم ورته رمو زدی
په خبره نه پوهیږی خر خو هسي وي کنه!
چه آزاد مر ی وردرومې خیل مرادو ر ځنی مومی
په هیڅ ا هدی تړلی ور خو هسي وی کنه!
په یوه زمان ته یاره ورشی راشی خو ګذاره
دخوشحال خاطر تېر پر دی پر خو هسي وی کنه!
«خوشحال ختك»

د وفا خبر پیدا ران دي بل خوا درومي
دا متاع د زمانې په دکان نشته

مګر ځان وسپاري خدای ته په امان شي
ګنې بل خوا ته د هیچا امان نشته

هغه یار به زه د کومې خوا ته غواړم
چه یې هېڅېر یې منزل او مکان نشته

دلبران که هر څو ډېر دي په جهان کښې
زما یار غوندې دلبر په جهان نشته

چه هم قد لري هم زلفې هم سرې شونډې
دغه هسې رنګ آفتاب په آسمان نشته

عشق عاشق لره یو هسې ګلستان دی
چه وباغ و ته یې لار د خزان نشته

که مجنون غوندې په عشق کښې څوک صادق شي
د لیلی په دروازه کښې دربان نشته

دا نایان به د رحمان په قال پوهېږي
دا ته کار د هر نااهل و نادان نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ستا په مخ کښې چه حساب د جمال نشته
څوک ما څخه د صبر مجال نشته

ته د سر و د مال وېره په ما مکړه
وېره ما څخه د سر او د مال نشته

روښنائي مې د چشمانو ستا دیدن دی
په دا کور کښې بل چراغ او مشال نشته

په جویبار زما د سترګو سروته یې
په دا نهر باندې بل څه نهال نشته

مخ دې بې له خط و خاله هسې زیب کا
چه یې هېڅ حاجت په خط و په خال نشته

ستا په یادو کښې رحمان هسې مشغول دی
چه په زړه کښې یې نور هېڅ غم و خیال نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ګنج و عقل زار شه د عاشق د څاڅکي اوښي
نه خروار د عقل شه د عشق یوه دانه

تیغ دیار له لاسه په مرې د عاشقانو
هسې لذت کا لکه د میو پیمانه

خدای لره به ورسم په سودا دیار له مخه
بل مقصود مې نشته په کعبه په بتخانه

څه که زاهد زهد کا د یو جنت د پاره
سر ښندلی نه شي په ور بل د جانانه

ګوره د منصور هسې به دار نه شي رحمانه
مګره دا د عشق خبرې مستې رندانه

«عبدالرحمن مهمند»

په ګلونو اواز ورو که وه بلبله!
پرېښا نه پېژني ستا د شور له غلغله

عقل و هوش عزیز تر هر څه ښندل نه شي
ته یو څه رنګه ډېر ګران یې د مل جله!

خدای دې وکا چېرې چوخ بودې په بېهوشي
قدم ورو زده درابیاو په ګل ګله!

و مطرب ته مېنا وایي وایه وایه!
دا معنانې پیدا کېږي له قلقله!

صدقه یې هم تر پسل عبدالقادر شه
څه قدرت لري چه وایي له دل دله!

«عبدالقادر خټک»

ویښته که اصیله وي که توره وي که سپینه
کېږلي شي له حورو چه پرې ورشي د زړه مینه

شهد که څه نبات دي که شته شیریني نورې
مینه که ئې ګورې چه تر هر څه ده شیرینه

خیال یې د زلفینو لکه مار و ربا ندې پروت دی
نه پرېږدي و زړه ته بله مینه چه ور ځینه

سل زخمه که وخوري توي به یو څاڅکي پرې نو نحي
هسې رنګه وچه د صورت کا مینه وینه

خوب به یې په دل په بیداري خوښي پرې وپرشي
هر چه یې په زړه کښې د دلبرو مینه وینه

یار به هوا د ندې که د زړه مینه پیدا کړې!
مینه هسې څیز دی چه نه زدی لري کوینه

څه عبدالقادره! په خوله مینه مینه وایې
خو دې لاو چاره نده مینه نده مینه

«عبدالقادر خټک»

چه له خپله اشنا نه لری گدله
له نور چا به یه نور څه لری گله

انگوری ترخه شراب ور اره بویه
میخواران له گبینه لری گله

چه بی تا یی غروم د بل و مخ ته
په دا خوی له ما نیمه اری گدله

هیڅ ایستادي بکښې ونکړتري برېوت
له ناو که یی مي زړه اری گلله

چه جارو مي ستا د در د خاورونکړه
ډیر زما له ما یا نه اری گله

بد و بدو ته ښکاریږی ښه و ښه ته
ښه له بدو بد له ښه لری گله

ښه که سرؤ تری قربان عبدالقادر کړ
بیا تري والي یار له ده اری گله

«عبدالقادر ختك»

ننداره لره راځی چه پسی ځو نه
یه اختر به ځلمی جونه کا سیلونه

ته به وایی مخ یي گل د پیغمبرشي
چه یي د ده په مخ ووهی خالونه

چه په سیل د بهار د گلو گرځی
ځلمی گل به پگړی ږدی په اوربل جونه

ځینی دواړه زلفي ډکی کا له گلو
خوك په غاړه د گلونو کا هارونه

زیړ او سره نمری اغوستی گلرخانو
وایی سبز و نیي و نیول گلونه

چه گلو نه تولوی سندري وایی
شرمنده کا د بلبلو اوازونه

درست صحرا په خوشبوئی سره خوشبوی کا
په هغه ځمکه چه کیږدی قدمونه

چه له سیله را روانه شي و کورته
گل لمن د بلبل یي نیسی آستینونه

چه له هسي ننداره نه ځان وباسي
شیخه ورك دي شه پټو خته خلوتونه

له لیدل د ښایسته ؤ بکښې نه وی
چا به څه کړه اته واړه جنتونه

که اوازدی که لیده د روح خوراك دی
نفساني دي باندي نکا غرضونه

تیر شو وار عبدالقادره ! را به نشی
که ژړا کړي که فریاد کړی که آهونه

«عبدالقادر ختك»

څه افسون دي په ما وکړ پریزاده
چه یودم نه یم خالی د تا له یاده

زړه مي ډك لکه سپند دی شعله بویه
که د زړه په مراد و کړم څوفریاده

بهانه ددي غرض مگر شانه کړي
ته یی لاس ورودي و زلفوته شمشاده

چه اواز دي د تیشي په کهسار نشته
د شیریني په طلب لاړي فرهاده

په اسباب کښې مي زړه بند په اسباب ندی
د چمن په قید سرو ده آزاده

مهیا ورته قفس د ښاخ د گلو کړه
که څه رحم په بلبل کوي صیاده

چه په هرمنزل کښې سرخوری لکه شمع
د هغه لاري څه نفع ده له زاده

په سختی کله امساك د دولت کیږی
جوهر نه ځی په هیڅ وخت له فولاده

همیشه یي پیچ و تاب لکه جوهر وی
چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده

« کاظم خان شیدا»

زه چه مست په لب دیاریم هیڅ حاجت دشراب نشته
اوردعشق مي زړه کباب کړ وهیڅ حاجت د کباب نشته

تمام تن مي وچ لرگی شو، رگ مي تاردر باندي پرېوت
زیر وبم اواز تري خیژی هیڅ حاجت درباب نشته

پرپرهار نمك پاشی کړی چه پرسش کړی له ما نه
حال مي خودور ته معلوم دی، هیڅ حاجت دجواب نشته

لکه مرغ نیم بسمل یم، تپش کړم په ځمکه باندي
ځان مي ور کړ ستا په عشق کښې هیڅ حاجت دقصاب نشته

«خوشحال شهید»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سحر دا آوازمی غوږ پوست له بلبله
ستا خندا په ژړا کښې یستلم گله !

ترمستی یې لا لذت د خمار ډیر دی
ستا د ستر گو مستی بده ده ترمله

ښا یسته د زمانې د نیا پرست وی
په کوڅه کښې یې بلمه کښېږده بې بله

په چغلی مې ستا ؛ په یارمینه زیاتیږی
څو دې زړه هومره چغلی کوه چغله !

ساقی‌می چه راکوی یې په قهقه‌خانده
زده کړه دا د صراحی له قلقله

د لیدونکو په نظر کښې تفاوت وی
او که نه وی خبرجدا نه وی له کله

په پریشانو اندیښنو خاطر پریشان شی
جمعیت مومی خاطر له توکله !

چه ستامخ‌ورته حاضروی گل به گوری
دغه ستر گی‌دې دخدای‌نکابی گله

د مجلس‌روښنائی ته یې ته دی استیې
کوم نقصان‌دی که صبا کړه ډیوه گله

دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
تیرشه زر عبدالقادره لدی پله

«عبدالقادر ختک»

سرو که لیده شی د چمن تازه تازه
ستاحسن تري ویشم ماه‌من تازه‌تازه

زلفې دي‌سنبل‌دی یاښامار‌دی په چندنو
یا دواړه نافی دی دختن تازه‌تازه

گوره‌ستاله‌مینې‌زړه‌یې ډك‌دی‌وینې وینې
رحم کړه‌شیرینې په کوهکن‌تازه‌تازه

سازدی‌ښه‌مجلس‌دی‌ښه‌یاران‌دی‌سره جمع
وایه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

❀ ❀ ❀

زه اول هم دیوانه وم ، دیوانه یم‌لا تراوسه
له دلداره‌همخانه وم ، همخانه یم لا تراوسه

له طفلی نه عاشق‌وشوم ، غم طلب اوبلا کش‌وم
ددلبر د مخ په شمع ، پروانه یم لا تراوسه

زه هلك هم افسانه وم ، له عالمه بیگانه وم
ترخلو ښتو کالو تیرشوم بیگانه یم لاتراوسه

چه عاشق په جانانه شوم ،له اغیارو کرانه‌شوم
نورو ښښه‌مې دسرسپین‌شو ، کرانه‌یم‌لا تراوسه

چه داخل دیار په‌صف‌شوم ، د تهمت د تیر هدف‌شوم
عام وخاص مې وائی ولی‌نښانه یم‌لا تراوسه

تل راضی یې په قضاوم ، هم‌صابر یې په‌بلاوم
عذر نلرم له حکمه ، بی بهانه‌یم لا تراوسه

دشیرین دلبر له لاسه ، ماشراب‌دعشق بی‌قیاسه
څوبې حده مې‌ډیر وڅښه ، فرزانه‌یم لاتراوسه

دا فقیر دولت یو مست یم ، د اشنا په مینه هست یم
په ازل مې شراب څښلی دیوانه یم لا تراوسه

«دولت لوانی»

❀ ❀ ❀

ناست یم ستاله لاسه زړه یاره سینه افگاره
ته له مانه څه غواړې فلکه ستمگاره

ته یوموش گیرك بی لایق نه یې د گلو نو
ولی بلبلان شړې کمبخته ! له گلزاره !

یار دي له ما بیل کړ تا خو هیڅ ښادی و نکړه
وایه څه دې وگټل رقیبه دل آزاره !

یو دې د هجران په تنا ره کښې لوغړن کړم
بل‌دې درقیب سینه رایخه کړه دلداره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو گل یی خار شی په لمن زما څو خېږي
سیر د گلو نو چه کوم بېي له خپل یاره
ته چنه د و فا طمع کوي له سر و قنده
سروبه هیچا لید اې نه وی میوه داره
غوځ وي قلندر په تیغ د هجر کړی نیا زه!
مه کوه میرا ! نوره جفا درب دپاره !
« قلندر »

خوك چه ستا په مینه کښېږي وما ته کا پندونه
واده بیفائدی زدی ابا سینه لره بندونه
زده مې که نادان په لاس کښېوماتله ښیښه شو
نه شی څوك ایښو دای وښیښوته پیوندونه
او ښې دبا نو په سر چه را شی نه درېږی
ندی چا بند کړی په گیا سره سیندونه
نه شی څوك سا تلی سره بڅری په گریوان کښې
ومې سول یاه سره د صبر در مندونه
نه دی چا مو ندلی ښاپېری په دو شالو کښې
وا خله قلندره! په میرا پسې کندونه
« قلندر »

چه صبا یی په هر گل باندي طواف کا
زه هوس د هغه باغ لرم له شوقه
د پتنگ په دود د ځان په سوو رضا یم
ځکه مینه پر څراغ لرم له شوقه
همیشه د گل په بوی زه شمس الدین ځم
په خپل یار پسی سراغ لرم له شوقه
میل نکا را ته باز د یار د ستر گو
تل په لاس کښې پردی زاغ لرم له شوقه
« شمس الدین کاکړ »

خوښې له وصله نه شوم د هجران له غمه زه
نه کړم به گل مینه دخزان له غمه زه
خلق را ته وا یی چه زحمت دي لاد وا دی
لابه چه بی خلاص شوم د درمان له غمه زه
سر دي په جها نکښې د همه وا ړو ښا دیو
نه دي شم بیغمه د جانان له غمه زه
لوس به له دي وروسته دخپل یاره غم اخته شم
ډېر په زړه زهیر شوم دجهان له غمه زه
غم دي له ازله په نصیب د عاشقا نو
ځکه ته خلا صیږم یو زمان له غمه زه
ما عبدا لقادر چه دا غزل د فراق ووي
رشك به کړم په اوښو دیاران له غمه زه
« عبد القادر خټك »

یو غوا ړم له یاره ښه دیدن تا زه تا زه
بل در قیبا نو ځا نکندن تازه تازه
ځکه بلبلا ن چغا ر کوی په تا زه گلو
نه به مدام گل وی نه چمن تازه تازه
یو زمان له مدحې د دلبرو مه د ر ښېږه
تل دیارله وصفه کړه سخن تازه تازه
زړه چه در قیب زما په بد سره ښه کښېږی
مکره په ازار زما د ښمن تازه تازه
آه کوی له د له په فریاد له زیر گلمه
وا وره له بلبله ښه گفتن تازه تازه
بل فکر مې نه کښېږی بی ستا له گفتگو یه
شیر شکری وایه له دهن تازه تازه
مه کړه په جفا سره آزار د بلبلا نو
څه خوبه وفا کړه انجمن تازه تازه
سترگی مې خیره شوی چه ولاړ یې زه دې گورم
و کړه په دا لوری آمدن تازه تازه
زړه د یونس چوی ستا د هجر له سختی
څه خوبه خپل مهر کړه غنچن تازه تازه
« یونس »

ښه مې و لیدل په سترګو واړه ښکلي ... چه تر واړو لاتېری کا جمال ستا دی
د دنیا په مخ به ډېر وي ښه مخونه ... چه تر هر څه ډېر لذت کا وصال ستا دی
د واړه زلفې د حلقه کړې لکه لومې ... چه دانه دی په دا لومه کښې خال ستا دی
دواړه ښې ګلګونې سرې په دماغ درومې ... ګوره بیا څو مره و ګړی پایمال ستا دی
ته کشتن د غمزې کړه مه و درېږه ... مقتولان نو قبول کړی وبال ستا دی
که همه د خلقو ښکلي سره ټول شي ... خسته زړه مې په ټولې کښې لېوال ستا دی
چه دې څوك په کوڅه تېر شي نور مېن شي ... چه تمام له عشقه روغ دی دېوال ستا دی
که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته ... چه پوره د دوه هفتو شي مثال ستا دی
چه صبا بېګا یې لوند لرم په اوښو ... یادګاری را څخه پاتې رومال ستا دی
څو ریبار در سره نه بیایې دوړاندې ... چه په چم به یې تېرېږي محال ستا دی
که په قهر یې شړې په لطف یې بولې ... چه یې نه پرېږدې په هیڅ کښې خوشحال ستا دی
« خوشحال خټك »

مخ د یار شمس و قمر دری واړه یو دی ... قدې سرو صنوبر دری واړه یو دی
حاجت نه لرم په شهد و په شکرو ... لب د یار شهد و شکر درې واړه یو دی
که بې یاره په بستر د پاسه پروت یم ... نارو خارو دا بستر درې واړه یو دی
چه و درا وو د ېوار ته یې نظر کړم ... باغ بوستان او دغه در درې واړه یو دی
چه غبار یې د کوڅې را باندې راشي ... دا غبار مشك و عنبر درې واړه یو دی
خدای دې یار له هجره هیڅوك خبر مکړه ... تاخت و قتل و دا خبر درې واړه یو دی
هغه دم چه سړی د رومی له جهانه ... توري خاورې سیم و زر درې واړه یو دی
قلندر که په رښتیا قلندري کا ... خان سلطان او قلندر درې واړه یو دی
په دکان د نابینا ؤ جوهریانو ... خرمهرې لعل و ګوهر درې واړه یو دی
دا پیران دې عار زما له عشقه نکا ... پاك عشق پیر و پدر درې واړه یو دی
په سبب د ظالمانو حاکمانو ... ګور او کور و پېښور درې واړه یو دی
غزا و شوه که ځان ستانې ورحمان ته ... بې هنر و ګاو خر درې واړه یو دی
« عبدالرحمن مهمند »

تور ګیسو د په چندن باندې ښامار دی ... توري زلفې دې سنبل د نو بهار دی
توري سترګې دې هوسۍ دي د خطا شوي ... چه و ځرو ته پرتې په سنبل زار دی
توري ورېځې دې لیندې باندې دې غشي ... عاشقان یې زخمي شوي په ګذار دی
مصفا تندی دې ښه دی تر بلوره ... پید لان یې په سرونو خریدار دی
دغه خال چه دې دو رو ځو په پیوند دی ... د خطا د ملك اصلي نافې ترې جار دی
سینه پوزه دې غوټې د زنبق ده ... چه چاپېر ترې نور ګلونه د ګلزار دی
ښنا ګوښ د نسترن دی غوړ پدلی ... د چنبې تر ګلو به د واړه رخسار دی
سینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم ... د غنچې غوټې کله شکر بار دی
دواړه سرې شونډې دې ښې دی د سرو لعلو ... سپین غاښونه بې بها در شهوار دی

ښايسته زنه د سيب د سمرقند دی
چه خوږه يي تر نباتو نه بسيار دی
صراحی د سپينو زرو سپينه غاړه
سيم اسا اوږي دي هم په دغه شمار دی
واړه تن دي د حلب تر ښيښي صاف دی
چه راځونه دد رون تري نمودار دی
سپيني لېچې دي و ښکلي مصري توري
چه خو ځونه يي په غاړه سل هزار دی
د ياقوتو نيګيني دي سره نوکونه
ځای په ځای دي په اوږو باندي قرار دی
چه مي ستا د تيو ښه ننداره وکړه
هغه کلک په لذت ډک خوازه انار دی
د نامه غوټه دي ګل ده د ګلابو
کيڼ اوښي د ګلو پاڼي پري انبار دی
د نامه نښکته دم و هلي نه شم
هم هغو زده چه خبر په دا اسرار دی
د پنډو يو تر صفت دي نه ز سپړم
ولې سپيني په سپينو الی تر چهتار دی
سپيني پښې دي د زنبق د ګلو پاڼي
ديښو ګوتي دي ګلونه د انار دی
تمام قد دي په مثال د صنوبر ونه
دري ښده يي سم په مثل د چينار دی
سر تر پا په ننداره بی ځان دي جوړ کړ
تر تاجار واړه را نمی د هند و بار دی
ستا مثال په هند و بار کښي را ښکاره شو
دلو بيا دانه يوه مټر خروار دی
نه خوږه بر مهر کوی عمر دي ډېر ښه
دخوشحال خټک دي تش ايدل په کاردی
« خوشحال خټک »

عاشقي را باندي سوري کړي مري
هيڅ مي نه د رومي بې باره تر مري
څه اثر به يي د عقل وی په سر کښي
د هغو په سر چه کښيني ښاپيري
د مژګانو په پنجه مي زړه وکاږي
خدای د ترکو مستي ستر ګي کړي مرزي
علوفه به يي بې غمه نور څه نه وی
هر چه کاندي دخو بانو چاکري
لږ د صبر سبق مالره هم را کړي
که په عشق کښي څوک دغه طاقت لري
خدايه څه دي د کوتوال په لاس کښي ورکړم
شپه او ورځ مي غنږ وی لکه توري
په صورت مي نری تبه شوه ولاړه
تاچه دواړه ستر ګي توري کړي نري
د وصال د لالان کوم طرف ته غواړم
چه بنندی شوم د هجران په کچري
نور د شمعي په فانوس کلمه پټيږي
تاچه واغوستي دخيال جامي نري
زه رحمان په زړه نری کړم هغه جونو
چه يي ملاوي د و ښته په دو د نري
« عبدالرحمان مهمند »

داچه مست په ميو راغی يار د چا دی
بيا به تاخت کا په کوم غولی وار دچا دی
چه زړه سوی يي د حرم په صيد هم نشی
دا بيدرده بيصرفي ګزار دچا دی
ما خو نه دی څوک پيو جهي ازار کړی
داچه ما ازار وی ازار د چا دی
چه يي درست جهان د مخ په رڼا ز يست کا
دا آفتاب غوندي روښان رخسار دچادی
چه بلبل يي رسېدی تر ګلو نه شی
دا د ننه په حرم ګلزار د چا دی
چه هيڅ ترس په زړه کښي نه لري رحمانه
دا ناترس اوبی پروا ګزار دچا دی
« عبدالرحمان مهمند »

سپين رخسار او مشکين خال يي سرخم دی
يا محمود او اياز ناست سره همدم دی
که دي مخ په زلفو پټ دی باک يي نشته
د حيات اوبه هم پټي په تور تم دی
ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو
پيدا شوی شام ، شفق او صبحدم دی
په دهن کښي دي غاښونه تجلي کا
يا غوټی چه په غنچه کښي د شبنم دی

نه چه اوس زما زړه غوټ ستا په غمزو دی
چاره، غوټی له قدیم سره په غم دی

بې ژړا چا ته نه گوري سیاچشمه
د نرگسو غوړ یده د جوی په نم دی

راحت ندی چا موندلی بې زحمته
ستا جفا او وفا دواړه منقسم دی

ستا د حسن د تعریف له بر کتـه
د رحمان د شعر کوکی په عالم دی

«عبدالرحمان مهمند»

❁ ❁ ❁

زه که پرنګ بدیم ښکلیه! عارولی له ما کړي
چاري د قسمت دي، زه یې زشت ته یې زیبا کړي

یو ځله بیا راشه په ګلونو ګذر وکړه!
ای د صبا باده! چه بیا نغښتی غنچې وا کړي

ګل دي په هجران کښې سل ټوټی خپله سینه کړه
سري دي له فراقه لاله سترګي بړندا کړي

ولی له شیدا بلبلی مخ جار باسی ګلـه!
ته په دا خوبی هم دده ناړ و رسوا کړي

لاخوشبویي ورکا چه یې واچوی وا ورته
زه به تنا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړي

ته د حسن نمر یې دانور ښکلی لکه ستوري
ګل به کالعدم شی که ښکاره خپله لقا کړي

«عبدالقادر ختك»

خوښ یم تر ابده د ساقی له میخانی
خورم شراب د مینې د کې د کې پیمانې

قدر د بلبل چه پاتی نه شو په ګلزار کښې
جوړې شوي په باغ کښې د زاغانو اشیانې

سپینو سترګو د راوښو واړل په خاورو
نه یې وساتلې په پښه کښې د ر دانې

هر ساعت چه ډمه کا سنګار د یارد زلفو
وخېژی تر زړه زما غا ښونه د شانې

هیڅ حاجت مې نشی په شېخانو ملایانو
ورکې شه پیخایه د پښتون د پرې ستانې

تل مې لیونی عوندی څوك نه پرېږدی و کورته
ځای رالره نشته یې د یار له استانې

هرچه په ازل وی هغه دی زما په برخه
څه لره نور زه کړم شکایت د زمانې

مرګ د شمس الدین چه د دلبرد یاده نه ځی
شپه ورځ بې تړلی دی په ګوتو نښانې

«شمس الدین کاکړ»

ما په خوب کښې ځان ملنګ لیدلی دی
د زړه رخت مې په عشق رنګ لیدلی دی

اوس له ویرې په کوڅه ورتللی نه شم
ما د مستو سترګو جنګ لیدلی دی

غم و ښکلي توري راغی که مې پرېږدی
ما خلاصی د ستا ترخنګ لیدلی دی

ما بېګا شپه د یار مخ لید لکه شمعه
دا خیل ځان مې پرې پتنګ لیدلی دی

دا مطیع په سحر ځکه ځکه ژاړی
چه خپل حال یې د ډېر بد رنګ لیدلی دی

«مطیع الله پیرخیل»

مینه د خوبانو نام و ننګ لرې کوی
تش دیدن د ښکلیو د زړه زنګ لرې کوی

تل آرزو لرم چه به یې حال و یارته وایم
ګله سپې غماز له یاره څنګ لرې کوی

خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بې ننګ دی
ځکه هر ملنګ له ځانه ننګ لرې کوی

خدای په دواړو کونو هغه پوند په تورلیمه کړه
څوك چه ستا له شمعې ما پتنګ لرې کوی

یار مې په شړل ندی راضی زه یې پوهېږم
سپی غماز له دره ما په جنګ لرې کوی

بس کړه ای ناصحه! تورځیګر را باندې مه خوره
ګله مست بنګی له ځانه بنګ لرې کوی

بل شغل مې نشته په زړه بې دیار له مخه
عشق پوهېږي رنګ دی چه بل رنګ لرې کوی

«مطیع الله پیرخیل»

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا   گوره دا به ځان خوني تورمارله وردرومي
مرم د خدای د پاره په شتاب شتاب رادرومه   چېرې هم طبیب ورو ورو بیمار له وردرومي
ځم د یار په لوری په هوا هوس خوښی کړم   ذوق کاندې بلبلې چه گلذار له وردرومي
هر څوك چه طلب کا پته نده دا خبره   هر کله مطلوب و طلبگار له وردرومي
«خوشحال ختك»

خوږې شونډې دې شکرې نه دی څه دی   ښکلی غاښ دې مرغلرې نه دی څه دی
چه تسخیر په تورو سترگو کا د زړونو   سیه چشمې سحر گرې نه دی څه دی
چه د زلفو په زنځیر یې زمری بند کړل   هوسی سترگې زورورې نه دی څه دی
چه د باغ سرو یې پسته تر قامت ده   ښیښتنې په قامت سترې نه دی څه دی
وایې نورې مینې لرې کړه د زړه نه   ستا د مخ په دور لرې نه دی څه دی
«خوشحال ختك»

یار په ستمونو د خپل یار نه زهیر ېږي   سترگې د ښو په درانه بارانه زهیر ېږي
څو کبر لو یې ده و خوبانو خدای ورکړی   هیڅېرې بې زړه په عاشق خوارنه زهیر ېږي
څه شو که تېرې سلسله ځار ېږي په ساعت کښې   گل د بلبلا نو په چغار نه زهیر ېږي
ښه رنگ یې بدرنگ کا چه پری والوزې پوخته   زړه د خزان گوره په بهار نه زهیر ېږي
گرانې دی هر گوره نوې چارې نو آموزته   هرچه مدام مې خوری په خمارنه زهیر ېږي
زړدی چه خبر به شی د سترو له احواله   هرچه د وېښتلو په آزار نه زهیر ېږي
سرغوړه له خدایه خولی ډېری دی فاضله   هرچه غم د سر کا په دستارنه زهیر ېږي
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هموی دی   سجود که روشن کړم که داعیب دی هموی دی
عالم وایی عاشق شوې زه سوگند خورمه چه کله   درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هموی دی
کافر یم که یې و باسم هغه ساعت له زړه   ستا نوم چه ځنکندن کړم که داعیب دی هموی دی
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته کښېږدی   کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هموی دی
چه ځوان وم دایم زوړ شوم په رښتیار ښتیاخبرو   عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هموی دی
شیخان او زاهدان وایه په پسی شا ویل کا   په مخ یې مبرهن کړم که داعیب دی هموی دی
که نور په صهبا مست دی زه خوشحال په خرابات کښې   مستی یې په دیدن کړم که داعیب دی هموی دی
«خوشحال ختك»

په ما غم دی واړه ستا د مینې مینې   زړه مې درست پاره پاره شو وینې وینې
اندرون گو گل می درست دو ینو ډك شو   ظاهری جامې اغوستې سپینې سپینې
بیا دې نوی پرها رونه په ما روغ کړه   لړغونی مې لا روغ نه دی ځینې ځینې
په ژوندون یې څه احسان را سره نکړه   څه پکار دی که یې کړی په مړینې مړینې
زه دې درست له باغه واپستم دلبره   تورزاغان پکښې میوې خوری خوړینې خوړینې
تورو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه   د واړه گلو ښتی دی دمښکو چینې چینې
خماری سترگې دې د واړه شنه زمری دی   د خوا جه محمد و مرگك ته وړینې وړینې
خوا جه محمد بنگښ »

نه به څوك بې ناچارى وطن پرېښې دى — نه به روح هرګز په خوښه بدن پرېښې دى
که ستا مخ يو ځلى ووينى په سترګو — بت پرست به نور سجود دوشن پرېښې دى
د يوسف غوندې به خوځنى پيرون کا — که د زنې چاته زلفې رسن پرېښې دى
که دې وليدى سرې شونډى جوهريانو — په ياقوت پسې به تله د يمن پرېښې دى
که د لبر په دا ښايست لاړ شى چمن ته — د خولئى دعوى به ګل دچمن پرېښې دى

« کامګار »

چه يوه ګړۍ په جمع زړه ښه مخ وته و ګورې! — که درسته دنيا ستا شى هم څه نده دا تر پورې
داخوى زما قديم دى څه ما اوس ندى راوړى — چه بې دزيبا مخه را ته خس دى چار ې نورې
د خلقو تهمت يوسر دجهان غم نه بل سر — هم ته به مې له هسې رنګه سختى بلا ژغورې!
دا اور چه په ما بل دى دخپل يار له جدائى — نه ګرم نه ملامت يم که تل وينې ژاړم تورې
اشنا ته وايه نشى نا اشنا به څه خبر ېږى — دا راز چه له ما نه دى او ريدلى خپلى مورې
ناوك يې دمژګانو دابرو په کمال جوړ کړ — خداى زده چه به دچا تر زړه ګى وزى پورى وورې

ښه باز دې دخوشحال خټك خاطر په لاسو کبوت
په قدرى خبر شه چېرې نه په لېږى پلورې!

« خوشحال خټك »

شنه خالونه چه د پاسه پر جبين زدې — دا زما پر زړه دا غونه آتشين زدې
د عشق اور مې وبلوى د زړه ګى شمع — بيهوده مې پر موم نقش دنګين زدې
ما دې خيال له فرش کړى تورلېمه دى — ته بې نيا زه قدم ولې پر زمين زدې
په شپه حال د مهجورانو په ياد راوړه — په راحت چه سر له نازه پر بالين زدې

« پير محمد کاکړ »

❀ ❀ ❀

ه: موضوع ګانې

(١) ـ مخ:

باديې لاس په پلو کښېښې دى سره ريښې دى — ګل يې مخ وته نظر کا خوله يې ريښې دى

« خوشحال خټك »

د پرى ښکلى جوړه ماليدلى دى په سترګو — ړوند شم که به تا غوندې په حسن ښله وه
زور دغا ښو مکړه مخ يې صاف تر آئينې دى — زخم به پرې وشى په ورو ورو يې ښکلوه
عمر به يې لنډ شى که ئې تار دزلفو کم شى — فهم کړه اى ډمى! زما مخ ورو ورو چلوه

« عبدالقادر خټك »

اى چه په مخ و ړدې خوئې له ور ده — خالى پو دم نه يم د ستا له در ده
ته بې آسيبه بسى، سيب او سى — که تر نارنج مې خپر ده زر ده

« عبدالقادر خټك »

که مخ دې نمر کړم دنمر کړه وړه نښته — که يې سنبل کړم سنبل مشکين ندى

«عبدالقادر خټك»

د پر هوس لرم دا ستا د مخ و ګل ته — زه بلبل پرې الوته کړم که بد نه وړې

«شمس الدين کاکړ»

سپین رخسار دی ستا کعبه د عاشقانو
تور ږلفې غلاف ونه د اطلس
«میا نعیم متی زی»

دا په خوب کښې را ښکاره شو د دلبر مخ
که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ
چه یې و لیدو دا ستا جوهر د غاښو
پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ
له حیا دی غټ و مخ ته کښتې نشم
کله لید په خوږو سترگو شی د نمر مخ
« قلندر »

دا دې بار خو دی، خو له نیو لی
که لا له گل دی پر خپې و هلی
دا دې سرې شونډې که سپین غاښو نه
که لعل و در دی سره پیېلی
«خوشحال ختک»

ډېر مې ستا و مخ ته و کا ته موړ نشوم
نور به څو پردې نا بوده دنیا ویا ډم
«شمس الدین کاکړ»

لکه مخ زما دیار دی ای باغوانه!
په درست باغ کښې یو نسرین هسې نري!
«خوشحال ختک»

مخ وته یې، گورد چه په مخ لري خاوانه
څه عجب زیبا دی لکه گل د پیغمبر
«خوشحال ختک»

(۲) شونډې او ژبه:

د خولې ویل دې واړه نبات دی
خوا ږه دې لا د کنځلو ژبات دی
څوك یې چه ښکل کا سخ د هغو دی
شونډې دې دوا ړه آب حیات دی
«خوشحال ختک»

بوی به ستا د محبت ځني روان شي
که یاره مې د نافی په دود تېر کړې
په ناز کو شونډو بار د پانو مه ږده
خدای چه شونډې سرې بې پانو در ته درکړې
«عبدالقادر ختک»

غنچه خوله چه یې نقطه مو هومه ده
څه عجب که په خندا کښې شی دره نیمه
«پیر محمد کاکړ»

په سرو شونډو کښې یې روز دی هم او به دی
دوا ړه ژیست کا په یو ځای کښې بې جداله
«دالپوری حافظ»

که څوك و وینې د استاذ نخ پر آب
زړه یې و وزی د سینې لکه حباب
«عبدالله پوپلزی»

چه یې خیال د زنخدان وزړه ته تېر کړم
په کوهی کښې گذار کاندې اسکورلا
«میانعیم متی زی»

هغه شونډې چه ځائی د پانو سرې دی
هغه شونډې، څه حاجت لري وپان ته
«خوشحال ختک»

چه په خیال د سرو ابو د شونډې څملم
هر سحر پاڅې ځما تر بستر و ینی
«عبدالله پوپلزی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) - بوسه:

چه بوسې د جفا جو يو د خولې اخلې — ګويا اخلې د ياغيانو قلنګونه
څوک مايوس څوک په اميد ديار دوصل — څوک پراته غايه غړۍ په پالنګونه
زه خوشحال د آهو چشم مينې سر ګرم — د غرڅه غوندې په هسې ګړ سګونه
«خوشحال خټک»

چه د يدن دمين و کړمه تازه شم — لکه صحبت چه په باران سره اوبه شي
په ارمان د هغه و خت يم دريغه دريغه — که د زنې سبب يې بيا زما په خوله شي
«خوشحال خټک»

څوک چه زور سره ښکاره کا وزيا تيږي — که پخپله بوسه را کا زور به نشي
«خوشحال خټک»

مګر تا سره سامان د سلطنت دی — چه په هوډ مې سپينه خوله غوا ړي خټکه
«خوشحال خټک»

څو مې ياد دهغې خولې دمچې خوند دی — نور مې ګل له د له هېر دی تلذذ
«خوشحال خټک»

سر به در کړم مچه را کړه ښه سودا ده — که يې ته په بها پېرې زه يې پلورم
«خوشحال خټک»

په رښتيا ړ ماته وو ايه طبيبه! — چه د رنځ به يې صحت وی که به نه وی
سپينه خوله که بی ريباره وز پيشکش کړم — په خوشحال به مې منت وی که به نه وی
«خوشحال خټک»

دادی هغه اوچه په هجران کښې پسې ته مرې — اوس يې په وصال کښې دوا ده لوريه ښکلوه
«خوشحال خټک»

دصبا باده! ګزر په چمن بيا کړه — په چمن کښې رنګا رنګ ګلونه وا کړه
زه خوشحال کمزوری نه يم چه به دار کړم — په شکار نارې وهم چه خوله يې را کړه
«خوشحال خټک»

زده مې تخمخ کېږي دسپين مخ وښکلول ته — لاس يې لر بر کېږي دزلفينو ونيول ته
زه چه لځنې سوال دبوسې و کړم راته خاندی — يا به زده راضي ده يا پروانه کاوي ته
«مطيع الله پير خيل»

چه يې تل دمخ ثنا وايي خوشحال له — په صله مې سپينه خوله درته بخښلې!
«خوشحال خټک»

دبوسې وعده دايم صبا برات کا — زده به څو کاندې تازه په دا وينا کښې؟
«اشرف خان هجری»

بيا حانث په سپينه خوله شوم د خوبانو — قسمونه مې نا صح ګڼل عبث
«ميا نعيم متی زی»

هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مکړه — په خو زو يې د حلوا نشته غرض
« يونس »

که هر ار لحله شېخی کوی خو شحاله — که ښه ښکلې درنژدی شی نو يې ښکل کړه
«خوشحال خټک»

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ ـ سترگی :

مست دهغه مخ یم چه مخموری اری سترگي — هسی پري غوځېږم وایی توريلری سترگي
یارمي پهښایست کښي بی نظیره بی ماندی — لا پهدرستصورت کښي دېرمشهوری اری سترگي
ناست دی لکه ځری رقیبان وخوار عاشق ته — ځکه ستاله مخه هوري دوري لري سترگي
هرچیرته چه ته یی هغه اورته می نظر دی — هرچرته چهزانی شاهینهوريلريسترگي
« خوشحال ختك »

ما یی خیال لره ابلق د ستر گو زین کړ — قدم نیز د ی په رکاب ز ما د ستر گو
« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی می دښو کړه ترې چاپیر ه — گوندي خیال دیار په ستر گو کښي حصار کړم
« عبدالقادر ختك »

ځکه ما دعشق په تیر ځا ن شهید کړ — چه مي نه رسی د صبر په کفن لا س
مر گئ دژوند زما پوښته له مړاؤ ستر گو — په رسا گذار پو هیږی د تور زن لاس
« عبدالحمید مهمند »

کږی وروځی کوزبانه چه دي را یاد شي — کازه غشی مي تر ز ړه لوېږی آ زاد
« پیر محمد کاکړ »

نیمکښو دی د غمز و توري تېر ي ستا — پري به غوڅ شی هرچه کاندي ننداري
« میا نعیم متی زی »

باز دیار دستر گو دمږ گانو په پنجو کښي — دی لکه تنزری په چنگ و ړی زما روح
« میا نعیم متی زی »

د اشنا دتورو ستر گو په تعریف کښي — نه ده کمه شاعری له ا جتها د ه
« میانعیم متی زی »

خو، دیار بیماري سترگي خدای خونی کړي — گڼه خون کله کولی شی بیما ر
« عبدالرحمان مهمند »

خپلو ستر گو فتو ی در کړه چه مي وژ ني — حیرانی ده پر دا لو ستو د مکتب ستا
و کوتر ته حاجت نه لر ی د ښپلو — چه جام نوش کا څوك دمیو لبالب ستا
« مرزا حنان »

زړه مي رم خوری له سینی پر خبر نه یم — دا د ستر گو باز مي بیا راځی وښکار نه
« مرزا حنان »

یل یی په جها ن کښي مړو ند ی نشی — عاشق تله د یا ر په لوری په لیمه کا
« عبدالقادر ختك »

بی د یار له مړاوو ستر گو چه کج گوری — گڼه نکا رنځورا چا ته جواب سخت
څوك د صبر ارام نه غوا ړی په عشق — د ازل کاتب دی ښکلی پهدی باب سخت
« عبدالحمید مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و د شت شي — هرچه زړه د آهو چشمو سر ه مل کا
« پیر محمد کاکړ »

روهي گلونه (٥٢٥) ـ سردار محمد ، ح سراج الدين ، ر فتح محمد ، ن محمد نعيم ؛ ه اجرانه پښتو ټولنه ١٠-١١ ـ ٥٢٠٤

۵ـ غاښ

په آرزو د سپینې خولې یې په بوستان کښې
نرګس پیاس پر سر نیولی ده پیاله

چه یې و لید خندا د سپینو غاښو
له شبنمه لمن ډکه کړه لاله
« شمس الدین کاکړ »

په رنا د سپینو غاښو یې خرم وم
واقف نشوم د هجران د شپې له دا چه
« پیر محمد کاکړ »

۶ـ غوږ او پوزه :

در په غوږ کښې د مهرویو هسې زیب کا
لکه بر پښې په سحار کښې ستاره
« مرزا حنان »

چه الماس دلمندرو زانګي په غوږ کښې
کواکب کا په اسمان لرزان حبیب
« میا نعیم متی زی »

چه له غوږ وتی مقصود د مومي لښتی ده
چه له پوزې یې مراد مومي لونګ دی
« خوشحال خټک »

سپینه پوزه دې غوټۍ د زنبق ده
چه چاپېر تري نور ګلونه د ګلزار دی
« خوشحال خټک »

۷ـ خال :

مخ وته یې ګوره چه په مخ لري خالونه
څه عجب زیبا دی لکه ګل د پیغمبر
« خوشحال خټک »

زه حیران د استاد ورځو په نور خال یم
کافر څه رنګ سجده کاندي په محراب کښې

ګل د ډېرې بارېکۍ په شبنم خوږ شي
نازک زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »

مشکین خال دې په سرولیو هسې زیب کا
لکه مهر یې په مخ ون د در مرجانو
« عبدالرحمان مهمند »

لکه عکس د اسمان چه اربه شني کا
زړه مې شین شو ستا د شنه خال له لاجورده
« شمس الدین کاکړ »

چه ز خال و خط خبري یکښې نه وي
د عشاقو یکلار دا ترانه نه ده
« قلندر »

شنه خالونه چه د پاسه پر جبین ږدي
دا زما په زړه دا غونه آتشین ږدي
« پیر محمد کاکړ »

شینکی خال د وروځو منځ د مهر و یانو
هم محراب دی ، هم منبر دی هم خطیب
« میا نعیم متی زی »

زړه مې ځکه په سل ژبو گفتگوی کړی
چه شانه وهی په زلفو د نگار لاس
«عبدالله پوپلزی»

په لښکر د تورو زلفو یې تالا کړم
خدای دې ی نه کاحا کمان کفر د چا
«د میا نعیم متی زی»

خیال د زلفو د رخسار زما په زړه کښې
زر عو نه کړه تر سنبل او سره گلاب
«میا نعیم متی زی»

ځانگی یکښې زړونه د عاشقو سره په ویښو
نه چه چیری کیږدی سره گلونه په اوربل
«میا نعیم متی زی»

کفرستان د شاه د تورو زلفو گوره
چه په څه ښانې تاویږی وایمان ته
«خوشحال خټک»

که څوك وایی چه مار کله په کټ ځېږی
زه خو ورځ لی یم په کټ د زلفو مار
«عبدالرحمان مهمند»

که اره لکه شانه شم پری نه یی نږدم
که د تورو زلفو تار په لاس راکښیوت
«مرزا حنان»

تو ری زلفی دی په لیچو باندی ځانگی
ښامار ان دی دچندرو په ښا خو نه
«خوشحال خټک»

دار بل په هر هر تار یی زړونه بند دی
مشاطه ور باندی نور یسی په تارو
«خوشحال خټک»

که دد یدن حج اکبر کوی تلوار راوکه
چه پر سپین مخ باندی د زلفو تور اطلس لرم
«صدیق آخندزاده»

۸- زلفی:

که بل مار چیچلی په لاس یا په پښو کاندی
په زړه خوله لگوی مار د تورو زلفو
«عبدالرحمان مهمند»

رحمان ستا په مخ بی څنډو وهم مین دی
بیهوده ونه ته کښیښو دا ام په څه
«عبدالرحمان مهمند»

دك مې د ننه لړمو په اور ځیږو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دی
زړه سنبل ردی یکښې یی گوزشو
له بخته خو بڼ یم چه بخت می تور شو
«عبدالقادر خټک»

په لیده یی پیچ وتاب شم نه پوهیږم
تر حلقو د زلفو مخ ئی معلومیږی
څه بلا ده د شوخ چشمو په کاکل کښی
که گلاب راته ښکاره شو په سنبل کښی
«مرزا حنان»

زه مین په هغه زلفو په رخسار شوم
چه سنبل ورته خجل دی گلاب هم لا
«پیر محمد کاکړ»

خو دیه څود یی کله زلفی په مخ ځانگی
واده زهر دی چه څوزی په تور مار کښی
«پیر محمد کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال دِ زلفو یې دزده نه چیدا کیږی — دې کیږي پورې پښکته شي تور حجاب
« عبد الله یو پلزی »

۹ـ خندا:

په بار بار د دخندا منت را بانده ی — چه په مادی نظر وشوپه خندا شوی
«خوشحال ختك»

کله کله په خپل قهر اکښې مسیږی — لکه خوک په هندو بار کښې دینداری کا
«شمس الدین کاکړ»

تبسم یې له دشنامه سره زیب کا — قدر زیات لری ترخه چه شی شراب
« مرزا حنان »

۱۰ـ لاس:

دا محمار د قاتل لاس دی نه یو هیڼرم — که تر باغ وتلی لاس دی د سرو گلو
« عبد الرحمان مهمند »

کوم دلبری زده په سرو منګو لوړه ی — چه لرمیو ن د ویښو د کښی دی د حنا
« شمس الدین کاکړ »

سره نوکان دی دسرو گلو په څیر زیب کا — د وارده لاس چه دی رنګ کړی په حنا
«پیر محمد کاکړ»

۱۱ـحسن:

ته په دا حسن د گل غوندی پیدا یې — پورې مور که ښا پیرئی یې راوړه ی
« خوشحال ختك »

زه رحمان د هغه حسن تنا خوان یم — چه جرگه دعا شقا نو وی پر پښده
عبدالرحمان مهمند»

ستا دحسن د آفتاب له گرمه خو یه — لکه گل په تمن یت تازه شبنم ودم
« شمس الدین کاکړ »

پورکښی مخی د قند هار د کنبلو نشته — کنبلی د کشمیر که دلا هو رو د کابل
زده دشمس الدین په حساب سره دری ځای کړ — یوطرف دي تیك شو بل دی نته بل چار گل
« شمس الدین کاکړ »

خو برو نی یې دلبرئی څه په کارنده — لکه ونه بی میوی په پیا نو پور ه
« عبدالرحمان مهمند »

توری زلفی شته خالونه سره رخسار — ښښفه طوطیان دی سره گلونو تور ښامار
«یونس»

۱۲ـ جامه او گانهٔ:

ارغوانی جامي یې واغوستي رحمانه — بیایي جوړه کړه ستا دقتل اسبابونه
« عبدالرحمان مهمند »

دعقیق د آب په رنګ یې تن معلوم دی — هرهورخ چه جامه واغوندی گلنار
« مرزا حنان »

نور دشمعی په فانوس کښله پټیږی — تاچه واغوستي دخیال جامي سری
«عبدالرحمن مهمند »

درسته‌دي له‌خیل غریو وا یستم خوشاله   یو دغادي هارمی د ګلونو مه‌شلوه
« خوشحال خټک »

وښي

داهلال دی چه‌لیدل‌شي په‌شفق کښې   که‌په‌لاس د ګل‌اندامی سپین‌وښی دی
« عبدالرحمان مهمند »

۱۳- عیش، او دعشرت سامان:

دنیادار کړه چه نه‌وی ښې دلبرې   اوردې پورې ددنیا په‌ملک ومال‌شی
ارمان دادې چه به زه همیشه نه‌وم   همیشه به‌سره ګلونه کال په کال‌شی
د ګلونو وخت تیریږی ساقی! ګرم‌ېی   که دجام په د کولو دې اهمال شی
« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

ساقی! پورته شه‌دمیو جام تیار کړه   عمر هیڅ معطلی نه کوی تلوار کړه
که‌غمخوار غواړې په‌غم او په‌اندوه کښې   ښېښه د که د شرابو اختیار کړه
هغه‌خوک دی‌چه‌تهمت پرې وایه‌نه‌شی   غوز به‌هیڅ‌باندې‌مه‌باسه‌خیل کار کړه
« عبدالرحمن مهمند »

❀ ❀ ❀

غنچه‌غنچه‌شراب‌ساقی! بیا به‌ارمان کړي   عندلیب ناري وهی چه‌بهار درومی
« عبدالقادر خټک »

❀ ❀ ❀

ساقی وخت دنوبهاردی شراب راوړه   دشرابو سره نقل دخولي مل کړه
« خوشحال خټک »

رباب

په‌آواز مې‌یې دزړه پرهار ګانه‌شي   مین ځکه د رباب په زیرو بم یم
« عبدالقادر خټک »

له مزینه زړه مې نرم اواز خیژی   ځکه‌خوښ لګه‌رباب په‌زیروبم‌یم
« عبدالقادر خټک »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وای   رودوسرو دو نقل‌و شراب وای
ښې‌ښې محبوبې ښه ښه احباب وای   خوبي د عمر وخت د شباب وی
« خوشحال خټک »

شراب

زما یار په‌خوب ویده دی چه‌ویښ نه‌شي   په‌پیاله کښې ساقی! مې تر پوه‌ورو
« عبدالقادر خټک »

ګله! نه چه د بلبلی مغ جار باسې   مګر ستاپه‌خیل ښایست امید مدام‌دی
نور چه تل د کې پیالې نشوی ښه‌دی   په‌یوه‌پیاله خوشحال‌خټک بدنام‌دی
« خوشحال خټک »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا گلگون شراب د کومې میخانې دی — چه صوفي يې په جرعه سره مدهوش دی
بیا به دا گلونه نوی میخواری کړه — د بلبلو په اواز کښې دا سروش دی
« خوشحال ختک »

د رحمان شراب له عشقه — نه انگور نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

د گلو نو میو ناوې را سته ناسته — زنگاری کمیس اغوستی د مینا دی
« عبدالرحمان مهمند »

شیه او ورځ په دا زه مستغرق یم د شرابو — وینم یکښې هر دم د خوبانو انعکاس
« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کیږی — معطل مه کوه ساقی! په داد و مل شه
« عبدالقادر ختک »

یو نفس دیاد پیاله له لاسه مه ږ ده — دا شراب حقیقی نه لری خمار هیڅ
« دولت لوانی »

نن هغه شراب حرام دی — چه یې سی کاږی له انگوره
« شیخ دولت »

ای ساقی د جام په ور کړه سستی مکړه — کاشکې یو هم یاتې نشی هوښیار دریغه
« دولت »

۱۵- بیلتون :

کیږ ر نا د نمر خپره شوه — زما یر کور د ویر تاره شوه
د بیلتون ورځ تورو تیاره شوه — غږ شو نا څا په چه بیلتون راغی
زړه می له دی ویر نی سین دی — په زړا ژاړم خپه ما ورین دی
زرغون له او ښو می سا دین دی — په نول نولیږم چه تاخون راغی

❀ ❀ ❀

نه به بیایم نه به بیا راشی — نه به تیا ره شپه زما رنا شی
نه به ښڅی را ته پخلا شی — بیلیږي پیر یې اوس دیوون راغی

❀ ❀ ❀

د ښبتن یار دی هیر مو نکری — آ غلیه مخ چه په یا نه کړي
اور بل دې پر ینبو وی وا ته کړي — په ما دبل اور کړوون راغی

« دا شعر دشیخ تمین بڼ کاکړ دی چه، د ۵۲۵ ھ په حدودو کښی ژوندون کاوه »

❀ ❀ ❀

ویر می زړه سوری سوری کړ — راته وگوره ملو کې ! !
په بیلتون کښی دې وبا سم — له خوږ مینه زړه گی کوکی
را ته وگوره ملو کې !
را ته وگوره ملو کې !

د بلبلتون او رونه بل دی — هر گړی مې زړه گی سوځی
لیونی یمه د مینی ! — سو ځم زه لکه پیلوځی
را ته وگوره ملو کی !
را ته وگوره ملو کی !

غوړ ولی دی اور بل دی — اور زما په زړه گی بل دی
زه « بختیار » خاوری ایری شوم — په اور سوی می گو گل دی
را ته وگوره ملو کی !
را ته وگوره ملو کی !

« قطب الدین بختیار »

« متوفی : ۶۳۳ ه »

❀ ❀ ❀

جدائی دما په زړه کا هغه چاری — لکه بازی په تارو یا په دراج کا
دوه مین چه په هواد وبله بیل شی — خدای یې څه شکل د تش سلام محتاج کا
زما اوښي د گوگل په جوش پیدادی — لکه اور چه له کبابه نم اخراج کا
هر ناوك چه د قضا له شسته خیژی — زمانه د خوشحال زړه ورته امٰج کا

« خوشحال خټك »

که داستا ستر گي راوچا رباسم ځانته — له بنادی به یی نور شا کرم وجهان ته
پوزمان مي که داستا لیدل نصیب شی — نور به ستر گي پورته نکرم گلستان ته
طبیبان دخیل دارو درسره کیږدی — تا و یشتلی مینه نه کا و درمان ته
چه په ما باندي تیر یږی ستا په عشق کښي — خدای دي هسي حال پیښ نه کا مسلمان ته
په فراق دښو یارانو چه ډیر ژاړم — دوا ړه ستر گي مي پیغور کا و باران ته

« خوشحال خټك »

اوس یی درد د فراقت زغملای نشم — لکه نی یم وهر چاته په فغان کړم

« پیر محمد کاکړ »

دفراق په درد کښي شوق د بوسي څه کړم — خوږ شربت په حال د مرگ د بیمار نښلی

« پیر محمد کاکړ »

مونږ له هواده تنها راغلی یو — د بڼ طوطیان یو ، په دام و تلی یو
غمازه ظلم را باندي مکړه — د ښو یارانو فراق نتلی یو

« پیر محمد کاکړ »

د سحر چر گه خوږ شي په کومی — چه تا ناري کړي دلبرمي درومی
یومي دلبرځی بل رانه زړه وړی — زړه مي پدا وړی چه دلبر نومی

« اخوند گدا »

دهجران دغم راتله په توره شپه وی — په هر چاورمشه بیوخته میلمنا نه
د فراق اوښکو دصبر تیمم مات کړ — په دریاب کښي نشته نمونځ په تیبا نه

« شمس الدین کاکړ »

وخت د نوبهار دی زه جدا له خپله یاره — دریغه دریغه دریغه چه بی یاره ځي بهاره!
ژاړی غاړي غرونه په احوال دعاشقانو — سیل د اورونه ی چه را درومی له کهساره

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوردخوزو زړودی چه دغره په ونو بل شو
غواړی چه احوال دفراق څنودرمعلوم شی
نوري ناري نشته خو ناري د بېلتانه دی
رنځ مي نه کمېږی په زمان زمان زیاتېږی
مرګ د رقیبا نو بل ژوندون د حبیبانو
څه شو که لاد موهی په شماردی دژوندیو
هسې خوار وزارشوم زخوشحال په عاشقۍ کښې

چه په وخت د تلوراتلو کاچیغار و نه

که هر څو د بېلتانه له غمه وا یم
په قد کوږ په تن ضعیف گوښه یو لی

له ښکیه وچاوده وخت د صبا شو
راشه چه ښکل دي کړم اوس به بېلېږو

مین را یاد شو دا ستا له رنګه
که اشنا نه یې داشنا مثال لري

وخت د سحر شو پر یوتې تلي
د یار د راغلو وعده شوه تېره

د مني وخت ؤ و ني لېد لي
خواري خسته وي وي مي سزا یی

ودل د هجر پرما شرط مکړه په عشق کښې

دزړه ویني مي په کومه درشتي خوري
بېلتانه مې هډو پوست هسي وچ کلک کړه

د هند بار را نه آ هسته و وره !
د سا یې گل ؤ په نا ز لو ی شو ی

د هجرا ن له دېره غمه ولي نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږ ی

سری ددوز ی خېژ ی له نېتره له چیناره
گوره هغه زانې چه جدائی ځی له قطاره
راشه که بی اوري در باب له هره تاره
زر راځه طبیبه! گنه مرم د خدای د یاره
خدای زو به هنگام د وصل کېږی دادوه کاره
رنځ چه لا دو اشی طمع پر یکړ ه له بیماره
خپل دی که پردی دی راته نه گوری له هاره
« خو شحا ل ختك »

دهوا دیاران را یاد زانې ا کثر کا
« عبد القا در ختك »

خپل ژوندون مي دروغجن کاندي چه پا یم
په مثا ل لکه ا بر و د لر بـا یم
« عبد القا در ختك »

په هر مسجد کښې ا ذ ا ن اد ا شو
په ځا ن ز مو نږ ه صبا بـلا شو
« عبد ا لقا در ختك »

که یو د رنګ کښېني زما تر څنګه
ځا ر شم قر با ن شم تر تا ملنګه !
« عبد القا در ختك »

له کښېبه لو ر یـه را و ختلي
په دېر کتـل مي ستر گي و تلي
« عبدالقا در ختك »

یو خو بلبلي چه ژ ړ ېد لي
چه بي گلو نو و یا ښېد لي
« عبدالقا در ختك »

ز هر چا خو ړ لی ندی په شر طو نه
« شمس الدین کا کړ »

هغه شوندي چه په شهدوشکر خوږ شی
دیار لاس مي په وهل دخنجر خوږ شی
« شمس الدین کا کړ »

یار مسافر دی د ر بېره یې ژ ړ ه
و تلی نه دی هر ګز له کور ه
« شمس الدین کا کړ »

له دي هسي رنګه ماتمه ولي نه مرم
د دي د هر له ستمه و لي نه مر م

چه په هر سحر زما په ژړا خاندی
چه‌په‌لږه گرمی شا کاندي وگل ته

له دي هسې صبحه مه و لې نه ... م
له دي بیو فا شبنمه و لې نه مرم
« عبدالر حما ن مهمند »

زاروخوار عاشق دی چه‌په‌شپه‌دجدائی
در ستة شپه بېخو به‌دا-مان ستوری شمېری
« خو شحا ل ختك »

کاغذ

مخ یې سپین ورق خالونه توری په کاغذ — سرو مال په دا عا شقان پلوری په کاغذ
دادی تما ما د محبت کمال طور و نه — یار له جدا ئی چه یار ژ غوری په کاغذ
ته‌که‌نه‌رادرومې گاهی گاهی‌په‌خطیار کره — نیم ملا قا ت و ینم ستا له لوری په کاغذ
مه کوه زا تر سه د جفا ستم را بانديي — کله کله یاد کړه خیل‌غمخوری په کاغذ
وران به هر گز نه شی کښلی توری‌له‌ازله — هرزمانی که ستر گې د چا اوری په کاغذ
ستوری د طا لع هم له جبینه معلو میږی — څه گوری فالونه د بخت ستوری په کاغذ
مه گوره بی خط قلندره د یا ر مخ ته — بی توروو ندبېږی چه‌څوك گوری په کاغذ
« قلند ر »

۱۶ — ژړا

که گریوان می‌دسپوږمی‌دنمرمشرق‌شی
درحمان خندا په اجر دژړا ده

زه چه یار په ستر گو نه‌وینم تورتم وی
تازگی د گل په قدر دشبنم وی
« عبدا لرحمان مهمند »

ناخبره په ی له حاله شفق بولی
که دوینو په ژړلو کرم اسمان دوب
«عبدالر حمان‌مهمند»

بی دردان ئی‌لاس‌سرخی دشفق بولی
که په وینو کړم برجونه د آسمان دوب
« شمس الدین کاکړ »

زه دشمعې په څېر ژاړم تر صباحه
ته د صبح په شان خاندي له‌غروره
« شمس الدین کاکړ »

له ژړامی شوه تازه دزړه داغونه
لکه تل چه شبنم اوری پر وڼو
خدا دیار په‌زړه کښ جوروستم نښته
در وی ئی سپی رقیب را ته پرېښو
« شمس الدین کاکړ »

په سحر ژړا دبېنسی نشا نه ده
بلبلانو پري لوولی گواهی ده
که فریاد په زورمنکړم‌زړه‌می‌چوی
که‌په زوره ناري کړ مه رسوائی ده
« مطیع الله پیر خیل »

هرسحر ستر گې د گل له اوښوډ کی
په دا باغ کښ ئی ژړلو خندا نښته
« عبدالقادرختك »

روهی گلونه (۵۲۵) ب : سردار محمد ؛ ح محمد علی خان ؛ ر عبدالغنی ؛ ن رجب علی ؛ ه اجرائیه پښتو ټولنه تاریخ ۷ - ۱۱ - ۲۵ ع

۱۷ ـ او ښکي :

څه اثر به زما او ښي په تا کاندي
لا تازه شي اور په او ښو د کباب
« عبدالرحمان مهمند »

هومره او ښکي مي بهيږي په رخسار
چه غرقاب مي هم ګريوان دی هم کنار
په ګريوان مي تل داوښو باران وری
نه ورکيږي در حسان د زړه غبار
« عبدالرحمن مهمند »

خدای پيدا کړم لکه اوښکې په ماتم کښې
ځکه برخه مي ژړا شوه له السته
« شمس الدين کاکړ »

پاکوم سترګې په اوښو ديار مخ ته
ناروا دی په قران وهل خيچن لاس
« مطيع الله پيرخيل »

په ناولي مخ ديدن دښکلو نشي
چه خولاوند نشي د اوښو په باران مخ
« پير محمد کاکړ »

له حسرته خپلو او ښکو پرسر پوهم
محبت په شان و شکل د حباب کړم
« عبدالله پوپلزی »

دا ورك زده غوادم په او ښوپسي ځغلم
زخمي ښکار په پسل دوينو پيدا کيږي
« مرزا حنان »

۱۸ ـ غم :

غم دي هسې غلبه شو په ما باندې
چه مي ځای شي نه دننه نه د باندې
له زګيروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
تل دوچو له کبله سوزی تاندې
زه دستا په غم کښې شمعې غوندې ژاړم
ته زما په غم کښې صبح غوندې خاندې
زړه مي ستا په اوری هسې او پزان دی
لکه زلفې دې په مخ دی او پزاندې
ما دې ستا دانه پښو په غم کښې سوې
ددنيا انه پښنې واړه لکه سپاندې
داد ستور دی چه لوی غم په سری ورشي
نور غمونه ئې همه شي تر پښولاندې
هرچه ما په نصيحت له تا جار باسی
پيا دې ستا په اوری دروميې له ماوړاندې
سره لمبه ګوره چه څه کا په وچ د ګی
مخ ديار په رحمان هسې چارې کاندې
« عبدالرحمان مهمند »

هسې زه يمه ديار په غم تازه
لکه وی هره ګياه په نسيم تازه
سترګې وخورم که نې وچې کړم له نمه
که مې شي په دا ژړا صنم تازه
زه به څه کړم دچا چارې بې دياره
هر سړی دی پخپل سا په دم تازه
ديار نوی نوی غم زيږوی و صل
رغوی سوی پر هر مر هم تازه
کېدې زړه له غمه وچوی دلګير مه شه
کا تبان کړی په چول قلم تازه
ښايسته ياران ګلونه دی رحمانه !
پيلتا نه کړه اکثر مړا وی کم تازه
« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم دبختورو له خاطره
قسمت هسې له‌ښا دلیو کناره کړم
« عبدالقادر ختك »

تل مطیع‌الله ځکه سرور په‌دودنغمې کا
دا مشهور متل دی فریاد غم پر ښادنوی
« مطیع الله پیر خیل »

غم دیار مې په‌خاطر کښې محکم پیا موند
په کعبه کښې‌مې صیاد دحرم پیا موند
« پیر محمد کاکړ »

جای نشین وغم ته تل‌په انتظار کښې
رکالا پانوی بندی یم د انګریز
« عبدالله یوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه
کفن ئې رنګین کړ دزړه په وینو
پر چمن ندی خاطر فراغه
په ارمان ویست خزان له باغه
« شمس الدین کاکړ »

ګوتې چه پرنبض زماز دی‌هغه پري سوځی
ځکه‌مې حیران شوو علاج و ته طبیبت
« پیر محمد کاکړ »

۱۹ ــ رقیب :

سپی رقیب ئې کښېنولی دی په مخکښې
هرڅوك زدی کوډی په مخکښې دباښېز
« شمس الدین کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه
بی‌هنره سپی رقیب هلته څه غوښت
ګڼه زه څوك اشنائی د زور ورڅوك
که ویارته رسېدای شوی په هنرڅوك
« شمس الدین کاکړ »

د رقیب وسرته وزی تېزی ناست یم
پري‌برئې تېزدم که‌ئې پلار په‌لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

ماقبول د رقیب ناز کړ ستا دپاره
سوداوزیان په‌داجهان کښې‌خوراوورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ــ جفا :

ستادعشق حرفونه‌تورنه‌دی ګلګون دی
تش به نه شی هغه خم‌دعشق له میو
ددنیا چاري همه واړه فانی دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له ندی
در جمان دزړه خوناب مګر قبول شو
هم په داچه نوشته په جګرخون دی
چه‌ئې خاوري د فرهادو دمجنون دی
داد ستا جورو جفاو لې افزون دی
چه په سره کفن له مځکې‌راپېرون دی
چه مخونه د دلبرو پري ګلګون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خو بانو چه کوم دوفا طمعه
کتوری غواړم د زانو له قطاره
« قلندر »

ن‌مې پیاله‌تورو ستر ګو سره جنګه دی
که پر هکړی سر په‌لاس ورلره راشم
پر لبانو ئې دزړه دوینو رنګه دی
لا په دائی باور نشی زړه‌ئې‌سنګ دی
« تیمور شاه ابدالی »

ج : بدیعی تشبیه ګانې

خوله دې ګل غنچه ده تور ګیسو دې سنبل پانې
ښي ددې دزر کې سپینه غاښه دې دزانې
شونډې دې ژوندون ښي به ستر ګو کړی خونه
ژبه دې شکرې ده د نسه به زړه پانې
هیڅ پری نه یو هیږم دا دې زنه که منه ده
خال دې دی په زنه که دانه ده د ممانې
« خوشحال ختټك »

کنده ولی د دوا دو ستر ګو ستا په طمعه
وهر لور ته مې نیولی کور په کور دی
چه مې خیال د ترکوو لید و په زړه کښې
دوا ړه کسې مې وزړه و ته نسکور دی
« عبد الرحمان مهمند »

مایه خواست وزاری خوله له یاره غوښته
ده په ناز لکه غنچه سره و نغښته
څه خو حال زما تر غوږه د یار ورو ړه
چه مدام ځکا پرتا خواب د ناز با لښته
محبوبا پرپا انګک وا وښته په خوب کښې
که هو ښی ده د بهار پر ګلو رغښته
ثمره د بد فرزند ښکنځل د پلار دی
پیدا مشه نا خلف د چا له پښه
« شمس الدین کاکړ »

چه له خندګه د ګلرخ مې اغیار کښېناست
په چشمانو کښې مې ګل عوندې خار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن رام شو
یا پر تخت د زمرد شهریار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کابانډې څه شوه
پر ګلزار وی د بلبلو شر و شور
« پیر محمد کاکړ »

کوم یوله دوه ؤښه دی سپین رخسار که چنبیل ګل
کوم یوله دوه ؤښه دی تور ګیسو که سنبل ګل
« پیر محمد کاکړ »

پر سینه د ګلبدن ګرېوان پاره شو
د غنچې له چا که رنګ د ګل ښکاره شو
« پیر محمد کاکړ »

دا تور خط را غی پر مخ د ګلعذار
که غالب شوه په کشمیر پاندې کفار
« شمس الدین کاکړ »

چه مې ستا د مینې داغ په خاطر یوړ
زرغونه به مې لاله شي له تربته
« میانعیم متی زی »

میانعیم ناست دی ستا دغاړې الیلونه شماری
پکښې پراته دی هزاران زړونه بلبیلی صنم
« میانعیم متی زی »

ګوتې تورې کړې په بای کړې دا یورې
زه حیران یم ستا د سپینو ګو تو تور ته
« خواجه محمد بنګښ »

زه دربسې درسته شپه پټ ژاړم لکه شمع
ته صبا خندان لکه ګل واز ګرېوان دچاپې
« علیخان ختټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

یون ئې د تنه رو ، دربده ئې دی د سرو — پېر کوی په پلمو کښې حمله ئې دسپاره ده
« علیخان ختك »

تماشا چه زه د خپل دا غونو تـل کړم — هم گـلشن هم لاله زار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

د گـلرخ په هوا در ستـه شپـه ر فتـن کړم — دشبنم په څېر پښې پېلې سر سر تور تم
« شمس الدین کاکړ »

او ښې در ، ر نـګ گهر با ز ده لکه لعل — جنس مې ډېر ولې رونق د بازارته نشته
« مرزا حنان »

د یار خیال ته مې خالی کړ د زړه غولی — مېلما نه لره تیار شی سرای د ستور دی
« مرزا حنان »

چه دې خیال په خاطر را شی مضطرب شم — لکه پېښ چه د مفلس کره مېما ن شی
« مرزا حنان »

چه تاو وینم تازه غزل انشا کړم — پری بلبلې فریاد کاندی چه گلعذاروی
« خوشحال ختك »

پـر خپـل ځای با ندې ولاړ یم لکه شمع — تـرڅو ل پـورې رفتـار کړم لکه شمع
« شمس الدین کاکړ »

وخـت دی راغـی دغـدا کـه فدا کېـږی — شمعه بله شوه تازه پتنگه خوځه !
« جمعه بار کـزی »

آفرین دې پـه ول ول تـوروسنبلـو — چه ئې ځای د پا سه وینو په گـلـو
« خوشحال ختك »

قبیح اوملیح

که یو ځله ئی په سرور باندې کښېنې — رنـځ د هجـر به شی د فـع دبیمار
په مدار مدار به ئې کاږم چه خوزنه شی — دبانو په ستنې ستاد یو نـدې خار
« شمس الدین کاکړ »

دویم باب ـ اخلاق او نصایح

الف : ښه خویونه

١ ـ اخلاق

که د رنگ خوبی ئې ستایې بو دې نشته   په جهان کښ که باقي ده خو اخلاق دی
« خوشحال ختک »

په خو یونو کښ ډېر فرق دی   که سړی پرې خبردار شی
ځینې هسې خوی آغاز کا   چه خپل هم ځینې ویزار شی
ځینې هسې خوی آغاز کا   چه پر دی ئې خند متکار شی
که څوك خپل خصلت دښو کا   تر سرو زرو به رو بېدار شی
« خوشحال ختک »

ثنا د گل شی له ښکلیه بو په   صفت د مرد شی له نیکه خویه
اهل به نه کا ستا ینه هیچیري   د گل له رنگه د مرد له رویه
« عبدالقادر ختك »

چه گل همت ئې خوراك لباس وی   په تحقیق هغه ارذال الناس وی
شرف په خوی دی په دیانت دی   که څوك شریف وی یا څوك کناس وی
« عبدالقادر ختك »

په ښه خوی د سړی قدر قیمت کېږی   بد خصلت سړی یا دیو دی یا پېری دی
چه ئې علم وهنر نه وی ځنې تښته !   بی هنر سړی که وگوري لاشی دی
« خوشحال ختك »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږی   په بد خوی باندې خپل واړه شی سوا
« قلندر اپریدی »

که دې رنگ، بو، لطافت واړه دلحان کړل   نور د گل په څېری پاس په دستار گرځه
« فاضل »

دښه خوی گټه ده ډېره   له گڼلو ترانند تېره
هغه څوك چه اخلاقی وی   د هغه نوم به باقی وی
که دچا اخلاق ښه نه وی   د هغه به ژوند ښه نه وی
د اسلام دین دی راغلی   پیغمبر دی پا څېدلی
چه پوره کی ښه اخلاق   او پر ځای کی دا میثاق
په خویو انسان انسان دی   که نه وی خوتش حیوان دی
مکارم انسانیت دی   رذائل حیوانیت دی
« عبدالکریم کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طرف پري سره څه که سره ینده شي — رب دي مکړه د اخلاقو پلمه سپکه
په نسب که خان ، نواب قاضي قضات وي — بد اخلاق سړی نه ارزی په کنجله
« احمد گل لاملی »
لکه کښت لره باران اوباد په کار دی — د عالم تولی په خلق په احسان شی
« خوشحال خټك »

۲ ـ په ځان باور « او » همت :

چه فلك سره سر باسي — په همت کښې هغه زه یم
کړه ئې ندی بې حکمته — زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال خټك »

په تېرو تورو ور دروم ی یکسر ننگیان — په له بو باندې ځان ولی پښتنگان !
د کنجکو قدر یو ، د در ویل د ی — ننگیا لو سره څه ژوی بی ننگان
ار تگی د زړه دلیل د جنتی د ه — د دو زخ دا ور لا یق د ی دلتنگان
د باد شاه په سلطنت پوري خندا کا — په سپهر و ایرو اړ لی ملنگان !
نور ماهی ئې تار په تار دروم له مخې — ما توی لو لې بېړی نهنگان
دهاتی دپاسه سپور ورته پیکه وی — چه د میو پیالې آخلی سر هنگان

څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پر ها ر ژ لی پلنگا ن
« خوشحال خټك »

چه په غوښو ئې روز گار هغه زمری یم — نه چه ولې ئې خوراك هغه مېنزك یم
که عالم راته کل تا وکاغم مې نشته — په رښتیا ویل د دېرو پو لیو لك یم
په دانش په شعور نده په همت ده — چه دا هسې سر گردان لکه پتك یم
هر پښتون چه د مغولو نوکری کا — که د ی زر ، د هغو وادو بهترك یم
چه منصب مې د مغل خوړ یو ملك وم — چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته — شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نهمې کار په خاص وعام نه په دیوان دی — نه په درو لاړ د هر یو مردك یم
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته — نه په فکر د سند نه د دستك یم
هر گیدی په چه له ما سر کوزی غوښته — د هغه د سر پا توره پا کوتك یم
پښتانه لره شري انديښر مې بس دی — نه په فکر د مسندنه د تو شك یم
آزادی ده په ساده سپینه جامه کښې — خلاص دغمه د زر بفت اود میلك یم
د وښو جونگړي هسې راته ښې شوي — وایې ناست په محلونو د آهك یم
که او گره د بوړ شته په شړو مېو سپینه — د مغولو پولاو پاتې دهر پري دك یم
چه نیولي مې داهود ننگ ونام دی — که له خپلو هوده وا ودم کنیزك یم
په بل غشي تویك هیڅ ویشتلي نه یم — که ویشتلي یم خو بیا په خپل تویك یم
چه شهپر مې بتی خپل وو کنډ کیرشول — پر وا دار په لنډو پرونو دبارك یم
د کریز بڼې مې تونې لکه باز کړي — گمان مه مکړه چه بې پرو ښا پېرك یم
تف په زیره د همه وا ډو بار کو — لا زما په زیره هم که زه بارك یم

که دواړو پښتنو را ته تسلیم دی   زه خو بیا دسبا کی اننا خټک یم
نن خو قام را سره ډیره جفا و کړه   کانده بیا د خدای و حکم و ته خلک یم
که څه حق یا دنیکی یا دورورۍ شته   و یا داش و ته په طمع د هر یک یم
مهمندی زما د کلی لاس او پښې دی   راضي من دافریدیو په کو مک یم
دیر چینی چه تراوش و کا دریاب شی   چه ایده شم اوس خود ایم یو بولک یم
کر لانی څړ بنی خو چه پښتانه دی   زه د ننګ په کار دواړو مشترک یم
که مې عمر په شماره تر شپیته تیر دی   لا په کار د سوارۍ لکه از بک یم
د افغان په ننګ مې وتړله توره   ننګیالی د زمانې خوشحال خټک یم
« خوشحال خټک »

۞ ۞ ۞

حواله مې په تیشه د فرهاد شه ده   تر هغه چه نا هموار لکه خا را یم
تر هغه چه سرد جوشی د حنا وینم   خو ش په طور د سمک بې دست و پا یم
« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاك په خپل گردن زده   حو صله دې په مثال د لوی دریا کړه
« کاظم خان شیدا »

راته یو دی بحر و بر   که څه سمه وی که غر
په همت به ئې تسخیر کړم   په شا ها نه شا ن و فر
« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاڅه   دون همت اندیښنه مه کړه بله بله
« مرزا خان انصاری »

که فلك ئې د زمری په خوله کښې ور کا   خدای دې نه کا چه عارف په کښې غارت شی
« خوشحال خټک »

څه هغه شهباز شه چه دې ځای په سر د رو وی   نه لکه د کلی کارغه گرزه غم د بن کړه
« خوشحال خټک »

که ئې ته په منت مومې وائې مه خله   که دچا په باغ کښې بوټی د کیمیا دی
« خوشحال خټک »

سر دې د رومی مال دې د رومی پت د نه ځی   د سر ی د چارې گل خو بی په پت ده
چه یې خدای ور کاو چا شکر د کاندې ندې   په جها ن کښې لو یه بخر ه د همت ده
« خو شحال خټک »

علم تا بیائی په پورته جهل تا بیائی په ښکته   یا عیسی اره وردرو مه یا قا رون ته ځان سپاره
د نباتو حلوا مه خوره چه منت ور سره مل وی   خپل کشکاب د خپل محنت خوره په سر را وړه پشتاره
« خوشحال خټک »

۞ ۞ ۞

هغه زیست چه د عزت له مخه نه وی   چه یې کا به هغه زیست پورې هکې پکې یم
او دیې پوری په منصب په نو کری شه   چه تر فهم و تر نظر د مغل کڅک یم

په خپل نام و ننګ چه را شم ليونی شم خبر دار کله په سود او زيان دلته يم
چه په طمع د او د و ز غلی و شست ته ! ګمان مکړه چه هغه نا پوه سمک يم
تر قضا پوری د هيڅا چاره نشته ! او کنه تر زاړه ذئب لا زيرک يم
لکه باز په لوی اوی ښکار زما نظر دی نه چه ګرځی ګونګټ نيسی باد خور کی يم
« خوشحال ختک »

❀ ❀ ❀

که د جام لکه حباب وه نه نيو سينه ته
آفرين دې په همت شيدا ختک ته
« کاظم خان شيدا »

❀ ❀ ❀

په څو غره په غره دباز غوندی پرواز کا بيا به وانی د خوشحال ختک پر نشته
« خوشحال ختک »

ساقی جام د ميو مه پر ښږ ده له لا سه څو دعقل څه زده وی لا به مست کښی
د بلند همت کښی پورته پورته درومی ښکته ښکته ځی سړی په پست همت کښی
« خوشحال ختک »

چه همت د سړی څو قدری هومره د آميز په تله هر سړی تله شی
د دولتمن سړی هغه بلبلی بويه چه له سينده نی جدا د چا واله شی
« خوشحال ختک »

نوره پښتو نخوا ه په ځای ميشته ده خو يو زه دی زمانی په کښی منصور کړم
که يی درست د هغو زور راته ښکاره کړه نه به بيا په قوم کښی کښېنم نه به هور کړم
عجب مار مې چار وتلی تر دوه پښو دی مګر لوی پاڅو پيداشی چه يې دور کړم
مست ها تيان خونی زمری په زنځير کښېږی بويه دا چه ځان فلک وته تر بور کړم
په خپل اوه مي باور شته اثر به و کا ! ر قيبان به اور لړونی د تنور کړم
پو دوه سړی مارمی پروت په دواړو پښو دی په ديدن يی له نشاطه نه نفور کړم
« خوشحال ختک »

کار په خپله تر دستی لکه حباب کړه چه محتاج دخياط نه شی پير هن ته
« کاظم خان شيدا »

د باښی دباز نصيب شوی تازه غوښی دوچ در بو بيخ نصيب شود سپهر کندي
« مطيع الله »

وزی تنبزی پروت په خپل پوزکی شه نی نه په تخت د پاسه ناست دبل کره
د منت پو لا و دي زهر شه که نی مو مي د محنت سوی سکړک د ساګی سره
« عبد الحميد مهمند »

که د توان رسی به لوی دریاب کښی ګرزه په بېله کښی دي زوال ويښم نهنګه
عاقبت به ککری ور باندی کښېږدي تر ځراغ چه کښېږ وښی ګرځی پتنګه
هغه يار که په پالنګ را سره نشته دا هم شکر چه نی بوی ځی له پالنګه
د عمزي به تيغ نی خوږ شه نی خوشحاله مړنی به روغ صورت نه ځی له جنګه
« خوشحال ختک »

که غوټۍ پټې وهي په لاس به در شي
که د جنگ په کار کښې زړه دی حکمتونه
څه عجب باد شاهي لکه خورشید کړم
د همت دارو که مرم په کار مې نه دی

را شه گوره نامردان بلا و هلي
د آسمان د پاسه گنبت ننداره نکاه
مړ هغه چه ئې نوم نه يې نښان شته
خوك په خپل ښي کړل کا د اعزیزو
پسینه کړنه هومره فائیده نکا
چه محنت په ځان قبول کا راحت موی

بنیاد د د چاري په مصلحت دی
چه سره يې شی دا دواړه نو که

مردان هغه دی چه همتیا کښې وی
کار چه آغاز کا انجام ئې فرض گڼي

چه په خپل دخپلو وینو سر خرو گرزم
چه په وازه خوله مونده شی مه يې وینم

که د مځکې غوندې کوز په تواضع یم

چه همت دې د ټیوس دی ځان بازمکړه

هر سړی په موافق د خپل همت نظر اړینه

مردان هغه دی چه همتناك وي
چه غم پرې را شي پروا د غم نه کا

چه په شان د آفتاب ندی گرم رو یه

چه همت مې نه کا ډیر په هسکو او
سوال مې خوی له در افشانه ابر ندی
د آفتاب په کمند نه خېژم آسمان ته

چا وي دا چه په دریاب کښې گوهر شته
خو صبا بېر نشي ز لمبه ظفر نشته
یکه تنها په جهان گرزم لشکر نشته
که علاج لره مي را شي مسیحا هم
« خوشحال خټك »

د بري میدان پر پښو دی لږي تېي زغلي
کوز د مځکې د تلی په مینځ کښې هلي
تل تر تله په ژوندون پیا ئې ښا غلي
چا په خپل پښی گډو نه دی کړ لی
چه په وخت کړ نه و کا پر آ خلي
رنج و گنج سره دا دواړه دی تړلی
« خوشحال خټك »

بیا د مړ د انو په شه همت دی
واړه دولت دی حرمت عزت دی
« خوشحال خټك »

د ننگیالي په کار کښې چست و چالاك وي
په زړه هم پاك وي په خوله هم پاك وي
« خوشحال خټك »

څه منت به دد و نا نو د دینار کړم
که صدف غوندي حاصل در شهوار کړم
« عبدالقادر »

په همت تر واړه پاس لکه آسمان یم
« عبدالقادر »

ځان په رسم د جانباز و جان باز مکړه
« عبدالقادر »

په وړو چارو هیڅ کله کته نکاندي لوی چارې
« عبدالقادر »

په هره چار کښې چست و چالاك وي
خوازه له هر چا په زیست وژواك وي
« خوشحال خټك »

ستا په سر کې په سایه دهما خوښ یم
« کاظم خان شیدا »

لکه موج نکړمه بیم له پر هو تلو
صدف وار انه خپله خوله کړه په غوښتلو
په زړه بار لکه شبنم پر دوش د گلو
« کاظم خان شیدا »

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣ ـ امید :

د شپې خپتن دې سحر ته ګوري
هيڅوك دې طمع امید پرې نه کا

اه مقصوده نا امید مشه یکلخته

دادستور دی چه شپه و لوېږي په ځمکه

په ژوندون به لکه شمع دلسرد نه شم

هر ګره ګره کشا لرې نیکبخته

٤ عزم او توکل :

دهوشیارو نادان هومره تفاوت دی
که په ما باندې خرڅ خوري پروايي نکړم

نه رسي تریاره هرچه دېرې اندېښنې کا

هغه باغ چه تل ما واده دبلبلو
دزړه راز و چاته ووایم حیران یم
توکلت علی الله و ینا یوه ده

په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شي

٥ ـ جد وجهد :

په طلب کښې دې سستي وینم درویشه
نه تونه رنګار نګ دی په هر لوري
خو طلب هومره مونډل دی په دادور
د عسلو خوازه کله هغه موممي !

غشي چه دېر ولي ښه تير انداز شي
کار د محنت دی د مشقت دی

هر مرغه چه دبل غوښې خوري مردار دی
دذړې په خير دلمر په طلب ګرځه
کار په تش لستوني نشي بې دلاسه
چه تقوی د یانت نلري رحما نه

ګوندې پسرې و خېژي د صبا ستوري
باران په تېز و کښېتو نه اوري
« خوشحال خټك »

خدای په ځمکه کامرغونه د هوا پېښي
« عبدالحمید مهمند »

په شتاب ور پسې صبحدم را ځي
« عبدالحمید مهمند »

چه تر مرګ پورې زما جانګزاری ده
« کاظم خان شیدا »

نا امید له خدایه غوته جبین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

خو دځمکې د آسمان په مینځ کښې وت دی
دهر هر کله دانا سره په نښت دی
«خوشحال خټك

نورې کیسې پرېږده دعشق په تو کل هسې
«خوشحال خټك»

اوس په ده کښې د بلبلو آواز نشته
په هر لوري چه نظر کړم همراز نشته
د خوشحال دزمانې سره ساز نشته
«خوشحال خټك»

جمعیت مومي خاطر له تو کله
«عبدالقادر خټك»

چه و نلي يې ددې خونې له ویشه
په غښتونې پا نه ې نده جفا پېښه
بلکه لا تر طلب بخره مومي بېشه
چه حذر کا د مچي له باده نیشه
« خوشحال خټك »

چه مشق دخط کړي وخط ته ساز شي
ودو، ورو، په هرهر هنر ممتا ز شي
«خوشحال خټك»

ځان حلال کړه لکه زانه شاهین مشه
لکه تیبزه هسې پروت په زمین مشه
لاس په توره کړه بې لاسه آستین مشه
د دې هسې همنشینو نشین مشه
«عبدالرحمان مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه زمری خپلی منگولی نه کا ښکیلی　　هومره نه‌وی ښکاري غوښي ورته تلي
مرجونړا درو مرجان هله ولجه کا　　چه قبول کاندی د بحر خونی چلی
عاشقان چه ترسره تېر شی هله ښکل کا　　د ابرو پستي خولي لکه ځلي
بازچه والوزی له جالي هله گوری　　د ښکېکانو ښایسته سترگی کجلي
چه داور بخری یاد سره رفیق شی　　بیا ماله کا په ملکو تو لمبي بلي
چه سیلاب دغره دسره نه روان شی　　بیا ماله بیایی په مخ دېري خخلي
«خوشحال ختک»

* * *

په تحصیل پسې یې ځکه کوښښ بویه　　خپل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله
«خوشحال ختک»

چه تورده ترخه قبول لکه دریاب کا　　هم هغه د قیمتی در و مآب شه
چه لمبه یې د آتش کړه په ځان تېره　　لهغه پسه د گلا بو گل گلاب شه
د کمال کسب پیا په دسعادت ده　　هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
ته هم زده مراد وغواړه له عمله　　چه په علم یې عمل وکړ کامیاب شه
«خوشحال ختک»

ښادی غم غونډي آسانه مونده نه شی　　سور په خپلو وینو لعل د بدخشان دی
«عبدالرحمان مهمند»

زر ندوهله څه حاصل کاندي چه گرزی　　یو زمان قراری مکړه له طلبه
«عبدالقادر ختک»

له آزاره چا بازار موندلی ندی　　له انگاره چا گلزار موندلی ندی
تلوار مکړه په خپل وار به برخه درشی　　بې له واره چا خپل وار موندلی ندی
په قصور مطلب موند نه شی پسی پاسه　　له گفتاره چا کردار موندلی ندی
«مطیع الله پیرخیل»

کار کوه کار په کار هم کار دی　　تاوان په ځان باندي خالی گفتار دی
عقل څه بل دی خبري نور څه دی　　گو تره گویگه طوطا طرار دی
«عبدالقادر ختک»

لکه عامل شوه د خاورو لاندي　　عمل هم ورك شو په مځکه باندي
اوس په خبره برول و بل دی　　دا بیت بازی دی عالم یې کاندی
«عبدالقادر ختک»

کله به لا درومی له ماي دسحر خوبه　　خوب بې غمه نه کا چه په مځکې بې منزل دی
عبدالقادر ختک»

چه منت په ځان قبول کا نو راحت شی　　چه عارف د مصیبت شی عافیت شی
«خوشحال ختک»

٦ـ صبر او استقلال :

غشی چه دېر ولی ښه تېر انداز شی　　چه مشق د خط کړی و خط ته ساز شی
کار د محنت دی د مشقت دی　　ورو ورو په هر هر هنر ممتاز شی
« خوشحال ختک »

مړ تېي د هر چا نندی سره سمې
که چه لا فی د مردانو د میدان گړی
کله همه خلق یې سنز شه پخندنه

دخرد بار د فیل په شا باندې مثقال دی
په میدان دی کوم راوړی استقلال دی
بېچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دی
« خوشحال خټك »

دمرد چه صبر چه استقلال نه دی
مړدی یې هیڅ ده و زما په بو هه

چه غم پرې راشي پکښې خوشحال نه دی
که یې په جاه ودولت شوك سیال نه وی
« خوشحال خټك »

اضطراب به دې خلاص نه کاله غداړ

مستقل و ر تـه پـه صبـر و تحمل شـه
« عبدالقادر خټك »

په تـاکـه را شـی خـاد ته لو یـه
تـه بـه یې دفـع په صبـرو کـړی

تـه په تـه تسـلـیـم صـبـر تـه بـو یـه
نـه په لښکر و په زرا و ز و یـه
« خوشحالی خټك »

صبرو نیسه په مخکښې که مراد غواړی

هیڅ کار کړی دغه کار په شتاب ندی
« عبدالرحمن مهمند »

ای حزیانه صبر وکړه مراد به مومی

د فلك زر نده په وارده پس ، پیش
« مرزا حذن »

خلاص به نه شي سر کشان له گوشمالی

چه فلك به جهان شته دی تلوار مکړه
« کاظم خان شیدا »

دا نا یې مه گڼه چه صبر نـه لـری
سړی د صبر به کار کښې و پژنیه !

چـه صبـر نـه لری حکمت به څه لری
چه صبر ناك وی هر څه به بیـا لـری
« خوشحال خټك »

صبر ناکو سره جور فلك نـه کا

د فلك جو ر د چا چه سبکسار و
« خوشحال خټك »

ژوندی که گرڅی خان یې ژغلی دی
چـه صبـر نه لری ظفر بـه نه مومی

تـو ر زن د سر بـه وینو لږ لـی دی
ظفر لـه صبر ه سر ه تـړ لـی د ی
« خوشحال خټك »

شورش مکړه د گردون له کش مکشه

اومه کلکه کا مرغی لـه اضطر ا به
« اشرف خا ن هجری »

٧ــ دوخت اهمیت :

دو باره دي را تله نشته پـه د نیا
هرهچار چه تروخت تېره شي عنقاشي
تر ورخ تېری او به بېرته نه جاروزی
تېر ساعت په مثال مړی د لحد دی
هره نېه چه صحیح گڼه به زړه کښې
پـه عمل د نیکو بدو فهم و گړه

ن دي وار دی که دروغ کړی که رښتیا
عنقانه نیولی په دام کښې د هیچا
نه جار وزی تېر ساعت به بیرته بیا
مړی چاری ژو نـدی کړی په ژړا
په اغـر و ر به هغه نیـه کـړی خطـا
چه به دا کښې دي پوهو د دی که پـه دا
« عبدالرحمان مهمند »

چه بی وخته ارمان کا به وخت و به مړه وی
د هغه عالمو ز ... د و ... کو دی
« عبدالرحمان مهمند »

که د ... سعیه کوښښ کړی څه شی
که هر څو مې به ... ملاج کا
په وخت چه نه کړی بی وخته څه شی
په ژانګی چه کښېوزی پوري هاله شی
« عبد القادر ختک »

آبشاره ! و لی دا هسې ژاړی !
که تل فریاد کړی به کانی ... !
له چا فریاد کړې څوك ... غواړی
... ر ا ... او به ... لاړ ي
« عبدا لقادر ختك »

کړل دی ویل دی دوازه اوان لری
چه کار د ... ورځې ... صباته
چه وخت بی تېر شی افسوس ار مان لری
هو ... ر به نه وی دا خوی نادان لری
« خوشحال ختك »

۸ ـ زړه

شه سړی پردی به د ... یه نیکی خپل کا
کومه ... چه څوك بد کا زړه دیار خپل
« خوشحال ختك »

یو زړه د خوشحال ندی چه جهان ... شی
د هر چا زړه ... آت دی صفائی وراره بویه
« خوشحال ختك »

دواړه ... تن دی
زړه یې چون او ... دی
کار د تن جوړوی زړه
څوك دا ... زړه
« خوشحال ختك »

خودی زړه خاندی خوله دی خندا کا
... دهری چاري په زړه دی
چه زړه دي ژاړی ستر ګی ژړا کا
زړه دی مفتی دی هر ه فتوي کا
« خوشحال ختك »

د ... او ار مشکل دی
... بی ... ګنډل ... لا
په دا به یوه شی هر چه عاقل دی
که زخمی شوی د مینا دل ... دی
« کاظم خان شیدا »

... سوځه ... کښې شراب وځښه
در ... وایم خود زړونو آزار مکړه
« عبدالرحیم هوتك »

که هزار ... تقوی په ... کاری کړی
شه دي ... چه مدام دل آزاری کړی
« عبدالرحیم هوتك »

قلب د دمومن ګوره ملقب به عرش الله دی
زار د ازار جوړو چه د زړه په بازار بلوسی
« دالپوری حافظ »

چه ... دنیا ... پروا وی
زړو که زړه د سړی بوسی ... کار
« عبدالرحمن مهمند »

و ګوری ... کاروبه خپل کا
څو ... چه آرام ... ګتی
مردان هغه دی چه کار د بل کا
د خو زو زړو نو دارو به تل کا
« خوشحال ختك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه سره سم دی واړه مړ و نه ؤ — نه سره سم دی دهر چا زړو نه
زړه هم هغه ګڼه چه اکثر غرشی — که بیا ندي راشی هزار غمونه
«خوشحال خټک»

مرهم به زړه‌بزده پیر هارونه — دا نیا به ګل کړی نادان خارونه
په هره سوړه لاسونه مه منده — یکښ به خوب کا خونی مارونه
«خوشحال خټک»

زړه دی دهر چا سره صفا وی — په‌چا ګرم مه‌شه که‌دي رضاوی
که‌څوک ناحقه اتا پرخاش کا — اند وه ئی مکړه ظفر به ستاوی
«خوشحال خټک»

په‌بدن کښی دزړه اهمیت .

زړه په مثل د پادشاه دی — هر اندام دده سپا دی
ټول دده فرمان برداردی — دی پادار دوی خدمتګار دی
کل اعضا یی مسخر دی — دده حکم ته مضطر دی
په فرمان یی خوله ویل کړی — لاس نیول ، سترګی کتل کړی
په بدن کښی ګوشت پاره ده — چه کو چنوټی یی جثه ده
چه وی راست شی راست بدن شی — چه فاسد شی فاسد تن شی
پس چه شو صلاح فساد — تمامی په زړه بنیاد
ته مدام اصلاح دزړه کړه — په هیڅ وخت غفلت مکړه
زړه په مثل ګنجینه ده — د ګوهرو خزینه ده
ډیر پکښی دی جواهر — قیمتی نفیس نادر
اول عقل ښه ګوهر دی — د جمله نعمتو سر دی
بل ګوهر یی معرفت دی — زیات ترنورو په قیمت دی
نور علمو نه حکمتو نه — واړه دی لوی نعمتو نه
چه زړه هسې خزانه ده — د ګوهرو ګنجینه ده
پس لازم یی ده ساتنه — له جمله ؤ غلو رهزنه
چه دښمن یی تالا نه کا — جواهر یی یغما نه کا
«حبیب الله کاکړ»

چه‌غرقاب‌شی نورمژګان په‌نم‌دزړه — نورخراب شی خانمان په دزړه
عبث‌وای غم دزړه وبوالهوس ته — چه‌یوهېږی هلکان په غم دزړه
په بل مخ باندې سوا د یار له مخه — ما ترلی دی چشمان محکم دزړه
چه‌یی‌عرش او کرسی لاندې‌ترقدم‌دی — بالا تردی هسې شان قدم دزړه
دخلیل له کعبې ۱۰ کعبه ده اوبه — که‌آباد کاڅوک ویران‌حرم دزړه
که‌نور خلق قدمونه ږدی په مځکه — مادی ایښی په آسمان قدم دزړه
دامکان‌چه‌دآسمان مځکی‌ترمیان‌دی — یو خلوت دی دامکان سلم دزړه
زه مرهم دزړه له‌چا غواړم بی‌یاره — چه کړی نشی طبیبان مرهم دزړه
صورتی همدان ډیر دی په دنیا کښی — ولې نه مومی رحمان همدم دزړه
«عبدالرحمن مهمند»

همیشه په ځای د شکر شکایت کړي!
منکر یېږي په عطا د سبحان و الي!

در ښېلي خدای ده ري چه ري توان دي
په دیر توان کښې خپل ځان بولي ناتوان ولي!

زړه دنفس په پیروی در ځخه لاړو
د خبیث په لاس دي ور کړو قرآن ولي!

«رحمان»

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره!
خو یو مه کړه آ زرده دمسلمان زړه

«عبدالقادر»

مرده دل دي له تقره زړه بیرون کا
یو ساعت په کور کښې نه یېږي خوک مړي

جمعیت چه لدنیا په نیا غوا ړي
هغه غړي په معنا د شګو پړي

«عبدالقادر»

هر څوک چه یو کا زړه خوله خپل دواړه
دو یم په نیت شي ثابت له واره

که کمي ورغي په دین د نیا کښې
تاوان یې واړه وزما په غاړه

«عبدالقادر»

هغه چه ستادي چه یې سائل نکړي
ویره مي کیږي چه یې دبل نکړي

که دادي خوي دي دادي خصلت دي
خپل به پردي کړي پردي به خپل نکړي

«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا نه کیږي
نه کړه د دعا ګټه د عا قبلیږي

ازار د هیچا د ا خستو نه دي
نیږي د خوږ و زړو نو لګیږي

«خوشحال ختک»

لتو مه ګنج د زړه په ویرانه کښې
پروا نلرم د ښهر په عسس

«شمس الدین کاکړ»

زړه ولاړ شو اوښي یو وار بیا ولاړ بي
لکه چیر ته لښکر دروي د سلطان دوست

«مرزا حنان»

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دي
بیا مشکل دي رغول د شکسته ؤ

«خواجه محمد بنګښي»

چه بهتر تر در ګوهر دي هغه زړه دي
چه پراخ تر هر کشور دي هغه زړه دي

مکرم په مخلوقاتو کښې انسان دي
په انسان کښې چه بهتر دي هغه زړه دي

کم یې مه بوله بیحده مشرف دي
چه د خدای باندي نظر دي هغه زړه دي

دمکې حج خو موقوف په یوه وخت دي
چه مدام حج اکبر دي هغه زړه دي

که هر څو یې صفت وکړم څه به وکړم
چه تر حد صفت بهر دي هغه زړه دي

د زړه شان خو یو بیحده عالي شان دي
چه تر ډیر خوبو خوبتر دي هغه زړه دي

سرچشمه د معرفت د لوی دریاب دي
چه محل د در ګوهر دي هغه زړه دي

څه سیالي به نیشکر ور سره کاندي
چه شیرین تر نیشکر دي هغه زړه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د خولې په وبل حکم دفاضي دی
چه ظاهر وباطن دواړه یوې رو ښان دی
هیڅ اشیا یې لـه فتره بیرون نه دی
زه نبي به یې نن کم هنر بیان کړم

چه مقبول دخدای په در دی هغه زړه دی
چه دا هسې بلند لمر دی هغه زړه دی
چه د درست جهان دفتر دی هغه زړه دی
چه منبع د هر هنر دی هغه زړه دی
« عبدالنبي »

دلجوئـی به دې تمام وګړی و کړی

کـه ته هم د د لجوئی په جستجو ی شی
« قلندر »

داپند له مانه په زړه کښې یاد کړه
زړو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .

خو د ې لاس د سې مروت د اد کړه
آز اد بنده کړه بنده آز اد کړه
« عبدالقادر خټک »

٩ ـ ژبه

فولا دی تو ره وی که اویه تبه !
ډېر یې بلا به د ر خښه وا وړ ی

تر دا لابه ده بد ګویه ژ به !
ژبه که بده کړې د ینډ طا لبه !
« خوشحال خټک »

په واك چه نه اری په کـام کښې ژبه
په بده ژبه ځا ن ځی جهـا ن ځی

که ګنګټ شی ښه دی په لویه تبه
ایمان لا هم ځی و اوره طا لبه !
« خوشحال خټک »

خوږه مړی ده که خوږه ژ به !
هنر هم دادی که دا هنر اری

چه خوږلا یرې خپل کړی زما صاحبه
چار به دې تل وی تر سیا ل غالبه .
« خوشحال خټک »

که هر څو ښېر یې تر صحبتو نه
لا به یې ژبه ډېر فهم و کړ ی

علم ادب لري فصا حتـو نـه
د ژ بې ډ یر دی قبـا حتـو نـه
« خوشحال خټک »

ژبه عادت کړه په ښه و یلو
که یې عادت کړې په بد ګوئـی

چه دې عادت شی هغه تر تلو
مخ به دې تور کا تر پردو خپلو
« خوشحال خټک »

په مرهم دخوشامند سره روغ مشه

هغه زړه چه پکښې تیغ دژبان کښیني
« پیر محمد کاکړ »

په مجلس کښې دمړو یو ځکه ژاړی

شمعې هم ځکا ره کو له بله ژ به
« عبدالله پوپلزی »

هر سړی چه شی ګـو یا لکه قلم

سر به یې شی له تن جدا لکه قلم
« عبدالله پوپلزی »

درست عالم په داخبره خبردار دی

چه بلبله خپلې ژ بې به قفس کړه
« خوشحال خټک »

سلامت کاروان به تېر کړی له رهزنه   که جرس رنګه نکړي په غوغا ژبه
« ملاجمعه »

که تازی ژبه هر ګوره ښه ده   فارسی هم ډېره په خوند خوږه ده
چا یی پلو دجمال وانه خیست   پښتو لاهسې بکره پرته ده
«خوشحال خټک»

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده   صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې ځیر کړ ښه پرې خبر شوم   جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده
«خوشحال خټک»

جنګ دهانې او مزری آسان دی   د خپلې ژبې آفت لا ګران دی
چه خپله ژبه یی په خپل فرمان کړه   هم یی رستم ګڼه هم لا لقمان دی
«خوشحال خټک»

که څوک نیکان دی که څوک بدان دی   په دا دنیا کښې چه په هر شان دی
مه یی ستاینه کړه مه یی غندنه   نه به یی څه کړي چه دخپل ځان دی
« خوشحال خټک»

دهوښیارو ژبه پټه وی په زړه کښې   راز به نه وایی اشنا وناآشنا ته
لېونی اوډېر ویل به نکاندي بی ځایه   هیڅ باطل ویل به نه وایی و چا ته
«خوشحال خټک»

ژبه عادت کړه په ښو خبرو   خبري ښې دی ښه تر شکرو
دخوند مثال یې شکری وایم   قدری ډېر دی تر مرغلرو
« عبدالقادر »

لکه وځي له میدان ګوی دا څه ژبه   نه یې شي وڅلای په تېره کړی شمشیر ګوره
« عبدالحمید مهمند »

که دین دنیا غواړې پرده پوشی کړه   فتنې له خولې پاڅی نو خاموشی کړه
که نه خاموش یی نه پرده پوش یې   بیخوده پر پوزه باده نوشی کړه
« خوشحال خټک »

سخی یی مه ګڼه چه نغن یی خوار نه وی   پاتوری مه بوله چه پرې پرهار نه وی
که دانشمند وی تقصیر په یاد لولی   چه ډېر ویل کا دی به هوښیار نه وی
« خوشحال خټک »

ښې خبرې در ګوهر خاموشی مهر   دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی
« عبدالقادر خټک »

د میرو میره دخانو خانه   د جهانیانو جان او جهانه
دارنګ لوی به هاله روزی کړی   که وي نیکنیته او نیک زبانه
«عبدالقادر خټک»

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری
سیلاب تش لاس دی سیند امن یرلری
دسیلاب گټه دکانړو د کڼه ده
بحر یه گټه کښی قیمتی در لری
«عبدالقادر خټك»

لەخامی جوش وخروش څرګی لەدیگه
دی له خپلی پختگی پختګان چپ
یه ابو بەدې ډیوه شی دمراد بلە
کەصدف غوندی یەصبر کړی دهان چپ
چه دانه یەخاورو پټه شی خوشەشی
یه گو گل دننه وساته ارمان چپ
دبلبلو ناری ټپی نەدی یر گلو
چه یەسر ولمبو کښی سوځی پتنگان چپ
لکه کاه اوکهربا چه سره بولی
هسی پټه خوله بلل کاندی یاران چپ
«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کوه عبدالحمیده!
کەیه ژبه اویزان شی لکه صبح
«عبدالحمید مهمند»

تماشا دزمانی کوه عظیمه!
مه له خولی نەځه وباسه مەځه وایه
«عبدالعظیم رانړزی»

مسافرلان له گفتگو یه خفه کېږی
شی نفس دآئینی یرمخ غبار سخت
«مرزا حنان»

۱۰- اخلاص:

گوره څه بلند مقام دی د اخلاص
چه جهان واړه غلام دی داخلاص
کەله ځمکی نه اسمان تەخاته گران دی
د اسفر یه یوه گام دی داخلاص
چه خبر کا مخلصان له علم غیبه
داهمه واړه الهام دی د اخلاص
در واج د رسم عمر مدام نه وی
لکه عمر چه مدام دی داخلاص
بی اخلاصه حلاوت د اسلام نشته
که اسلام دی خو اسلام دی داخلاص
څه عجب دی کەمستان وی تری چاپېره
هرساقی څخه چه جام دی د اخلاص
څه عجب دی که همای یه دام نیولی
هر صیاد څخه چه دام دی د اخلاص
درحمان کلام یه داسبب شیرین دی
چه یی هر کلام کلام دی د اخلاص
« عبدالرحمان مهمند »

هرباغی یوزی بنده کاندی اخلاص
هر بی شرم شرمنده کاندی اخلاص
آب وتاب بی عالمگیر لکه افتاب شی
هرجبین چه تابنده کاندی اخلاص
هیڅ پروای دحیوان یه اوبو نەشی
هغه ژوی چه زنده کاندی اخلاص
هیڅ مقراض بی غوڅولی یه خوله نەشی
هر پیوند چه پائنده کاندی اخلاص
هغه کار چه سحر گر کاندی یەسحر
تر هغه یی څوچنده کاندی اخلاص
سمند لاسه زوړ کافر دلو کا و
واسلام ته خواهنده کا ندی اخلاص
دنفاق له اهله ځان ژغوره حمیده!
یه لباس بەدی گنده کاندی اخلاص
« عبدالحمید مهمند »

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر باغی او هر سرشوخه هر بی شرمه — همه واړه شکسته کاندي اخلاص
په نیکي نوم په عالمګیر لکه افتاب شی — هغه څوك چه همیشه کاندي اخلاص
د نفاق د شپي تیاره به رڼا ورځ کا — چه سحر غوندي خنده کاندي اخلاص
که بی پښو لسره راتقی ملامت یم — که انسان له درنده کاندي اخلاص

« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ـ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه ـ راز یه — هوښیار په څه یی و ماته وایه !
هر چه هوښیار دی هنر یی دادی — خبره نه کا چا ته بی ځایه

« خوشحال ختك »

د باد شاهانو به راز خبر مه شه — که یي خبر شي ځان ته غاورمه شه
راز یی د زړه په صندوق کښی وساته — په ښکاره رول یی چاته لږ برمه شه

« خوشحال ختك »

که چاته و کړي د زړه خبره — تاکبد پري و کړي چه وبی نغره
که دی خپل ځوی وی گمان پري مکړه — چه به یی نه کا چاته ظاهره

« خوشحال ختك »

که پیځایه زرکي نه وښکی آواز — نه صبا د ځنې خبررو ، نه شهباز
سکه له دي خبرپهسي معلومېږي — چه خپل صوت دی هر سري له غماز
د منصور و حال ته گوره حال ئې څه شو — خدای دي فاش د هیچا نه کاندي پټ راز
در پخه در پخه که وروستی عقل لومړی وای — د انجام خبري نه شی په آغاز
چه منکر پري اعتراض کولی نه ئی — دا د شعر دی رحمانه ! که اعجاز

«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایوښتي دیار له حقیقته — څوك دیار خبري کاندي واغیار ته

«عبدالرحمان مهمند»

خاص خلوت د ښکلیو عام په وخت د خط شی — کم فوت سړی له هرچا سره راز کا

« عبدالحمید مهمند »

ځای په ځای به ستا د مال حساب کاوه شی — خپل اسباب د کاله مه ښیه مزدور ته

«عبدالعظیم رانیزی»

هوښیار به هر کله زمانه ساز وی — په دانائی به یی د کار اغاز وی
نادان به هیچیري په داخبر نه وی — په هر هر کار به یی بیځایه راز وی

« خوشحال ختك »

زړه پیځایه مه را باسه و بازار ته — وایه نشی په کوڅو د خلوت راز

«عبدالله یوپلزی»

منصور راز ظاهر او موښی ته وخوت — د خلا خبري کله په ملا شی ؟

« دالپوري حافظ »

١٢ـ زر :

اوس پەدا دور ماولیدل خوازه دی   تر پدر تر برا در تر پسر زر
نورو چار وو ته څه گوري دا گوره   چه صاحب دمسلمان کا کافر زر
څکه څه چه د آسمان شایست پەزردی   ستوری زردی آفتاب زردی قمر زر
شاهزاده بی زرو گوښی تنها گرځی   دهندو سره روان کا لښکر زر
زور، قوت، حرمت هوري درومی چه زروی   دپادشاه پەسر خوك کښېږدی افسر زر
هرمراد چه دسړی وی په دنیا کښې   دطلب په وخت یی ور کا دربر زر
«خوشحال خټك»

په خالی کیسه به نرسی تر کامه   څه حاصل که بوعلی شی په قصو !
«خوشحال خټك»

که هرڅو مشکل کارونه در ته پیښ شی   فکر مکړه چه آسان به په زر نشی
ماچه ولیده خوازه دی په دنیا کښې   خوسړی دې یی په مینه کا فرنشی
« خوشحال خټك »

که پښتوی پەاوریخ کښې هم تر میاشتی امر تیری کا   همه عالم خبردی چه زر ښه دی لەدرمه
« خوشحال خټك»

زردی چه ز یرمه دننگ وشرم کا   صحبت د هرچا و بله گرم کا
دیر گران کارونه په زر آسان شی   زر په فولاد کښېږدی فولاد هم نرم کا
«خوشحال خټك»

زردي هرچاته اعجاز معلوم کا   معدوم موجود کا موجود معدوم کا
وینځه میرمن کا خادم مخدوم کا   زر په سندان کښېږدی سندان هم موم کا
«خوشحال خټك»

بادشاهان ښه دی په څوانو زر ښندی   څوانان پری ښه کا چه ور ته سر ښندی
زرسردا دواړه تو گو دیر گران دی   یو یوی و ښندی نه یی هر یو ښندی
« خوشحال خټك »

زر په بده ورځ په کار وی   هوښیار څکه ساتی زر
دزر دار بلا په زرو   د نادار بلا په سر
چه سړوی گذار په سپر شی   چه سپر نه وی لاس شی سپر
«خوشحال خټك»

چاوماته نصیحت کړ چه زر ښه دی   تو اول به کا دزرو چه خبر دی
چه په کور کښې خزانې لری دزرو   هغه کس که یك تنهادی زورور دی
هر بادشاه چه خزانه ور څخه نه وی   عاقبت ورڅخه تار پتار لښکر دی
هر سړی چه په نام لوی په دولت کم وی   په معنا بدر نگه ښځه سپین خادردی
په امثال یی دهغې مرغۍ مثال کړه   چه سینه یی کشاده تن یی لاغر دی
گوره مادهغه ځر نگ خواب ور کړ   پری په پوه شی هر سړی چه دا نشوردی
ماوی مرد لره خو نام بو په نادانه   نه دزرو تولول چه بد هنر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هندوخته انبار انبار مهران وی
په مهرانو به ښه نه شي مختصر دی
که په خره باندې دزرو صندق بار کړی
خر به هیڅ پدا ښه نشي خر خوخردی
چه هنر یې دلو یې وینو یه لاس کېږي
دهغه وجود پارس شو واده زردی
«خوشحال خټك»

ځکه نوم یې دزهب وربانديې کېښود
چه دباد غوندي هردم کا گذرزر
«عبدالقادر»

که زده سخی اری چه مال یې نه وی
په ځان مې ولید څه حال یې نه وی
که باز داواده هنر د ښکار لري
ښکار به په څه کوی چه بال یې نه وی
«خوشحال خټك»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه وینا کاندې چه یې وینه
دخاوند په لاس کښې زراو درهمونه
ژبور ور له ورځی وینا یې اوری
ددرهم خاوندان تلوی په ویادونه
که درهم یې ځنی ورك شو شی نتلی
پر ټرې یې وی په خرو پېژندونه
که بیا ای سونې (۱) وبولی خلق وایی
داوینا ده رښتیا ینه له رښتـو نـه
که بې وزلي ووایی ر ښتیـا خبره
نور خووایی دخوسونې دی تېرونـه
هو، درهم ښندی هرچاله لویـه برخه
ددرهم دخاوند هر ځای پرتمونـه
درهم ژبه ده که خوك ژبور کېږي
ده وسله که خوك به کاندې قتالونه
«ابو محمد هاشم ابن زید السروانی البستی المتوفی ۳۰۰ هـ»

چه نیستگاره شی که ځوی داحمدشاه ئی
ترتازیات په دبدبه دی تا کرداس
«عبدالله یوپلزی»

❀ ❀ ❀

۱۳ ـ خپل قام :

هر سردار چه دخپل قوم دبدوخیال کا
آئینه دې دخپل ځان حال دجمال (۲) کا
پرې کوی ترخپلو ښو لاندې بناخونه
چه بدی دخپل عزیز په زړه نهال کـا
عاقبت هغه سردار شی مردار یـاتی
چه یې نفس دخپل بدوته لیوال کا
چه دبلو سرو مال وتـه هوس کـا
تر هغه پخوا بهورك خپل سرومال کـا
هم هغه به یـکښې پرېوځی دامتل دی؛
چه وبل وته کوهی کـښی وبال کـا
دهغو په خونه ییښ جنگ وقتال شی
چه هوس دچا دجنـگ و دقتـال کـا
چه له خپلو لاس و پښو شی بیمجالـه
له غنیم سره به جنگ په کوم مجال کـا
په پردو مړانه نه کـېږی بی خپـلو
له لحده دا اواز جمال جلال (۲) کـا
چه تر خپله حده پښه غزوی وړاندې
زمانه به یې جمال غوندې پایمال کـا
پردی نجره هیچـانده خپله کـړې
بلکه خپله به پرې بایلی چه داخیال کا
« عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغات ؛ سونې : دروغ

(۲) جلال او جمال ـ دوه نوموټه اشارت دی . «خادم»

۱۴ ـ وطن :

دوطن ونې چندن اگر دي — خاوري يې واړه مشک و عنبر دي
که سرای ونورو وته سنګر دي — کاڼي يې ماڼه واړه سره زره دي
« خوشحال ختک »

درزي لا ګز لري مقراض سوزن لري — بوجمدر ګوټي خو شحال خبرن لري
کوچ يې اسان دی مشکل هيڅ ندی — غم ديارا نو درد د وطن لري
« خو شحال ختک »

هغه ورځ دهجرغم لره سرا شوم — چه له ياره په ژړا ژړا جدا شوم
ماهله ماتم دځان و کړ په وينو — چه اتک وته مې شاشو په ژړا شوم
اوس په څه دوطن کاڼي بوټي ژاړم — درخصت سلام مې کړي ترې جدا شوم
بوناوک مې په دل لک راووړله کوره — زاروجار مې دباغ ونه کړ خطا شوم
په محنت مې بورباض جوړ کړ په دهر — لا مې ګل بوی کړی نه ځنې سوا شوم
شين فلک په خندا سورشو له هوسه — چه هوړی جبل په مخزه ورته شاشوم
بوپاڼو په د کن نشبه چه مې دم کا — ګرفتار په کنج و کاو داژ دها شوم
« اشرف خان هجری »

د وطن په ياد

ستا دعشق له وينو ډک شو ځيګر ونه — ستا په لاره کښې بائيلي ځلمي سرونه
تاته را شمه زړ ګی زما فارغ شي — بې له تا مې اندېښني دزړه مارونه
که هرڅو مې ددنيا ملکونه ډېرشي — زما هېر نشي داستا ښکلي باغونه
د ډيلي تخت هېرومه چه راياد کړم — زه د خپلې پښتو نخوا دغرو سرونه
در قيب دژوند متاع به تار پتار کړي — چه په تورو پښتنا نه کا ګذارونه
د «فريد» د «حميد» (۱) دور به ياراشي — چه زه و کاندم په هرلوري تاختونه
که تمامه دنيا يوخوا ته بل خوا يې — زما خوښ دي ستا خالي تش ډ ګرونه
(احمد شاه بابا)

خوار غريب او بېنوا واي — خو وطنه ! ستا په خوا واي
وا ته غواړ مه له هنده — چه وطن بسر خه زما واي
څو ژوندی يمه تر مرګه — هم هاغه آب و هوا واي
مېشته خو ښ يم په وطن کښې — نه چه هند وا ړه زما واي
نه دي هند شي نه دي نوم شي — هما غه بېد بېد يا واي
چېر ها ر کښې کلا شيخ واي — رزق الله او مشغو لا واي
« خواجه رزق الله »

بې وطنه نها پروت يم په غربت کښې — نن له ما سره همدم د صنم غم دی
دهواداشنا په ستر ګو لېده نشي — که په خوب راته حاضر شي بس کرم دی
قاصدان له روهه رانغله مدت شو — سلام بادرا رسوی منت يې تم دی
« اشرف خان هجری »

---

(۱) فريد : شيرشاه سوري . حميد : سلطان حميد لودين

پښتنی جونـه‌دې‌زلفې بـادنـه نېـسی

خو بـه فخر د کشمير په دوشالو کړي

نسيمه ور شه د « سرای » سواد ته
سـلام م و کړه يـه دوادِه لاســه

کـه گـذر بـه خير ابـادو کړي نسيمـه !
پـه وار وار سلام زماورته عرضه کړه
ابا سيند وتـه نـاره و کړ ه په زوره
گوندې وی چه بيامې ستاسې جام روزی شی
چه سرې او بـه دغره نشته په هند کښې
خدايه‌زړه‌مې په‌وصال دهغه خوښ کړې
همېشـه به په هند نه او سی خوشحاله

نورجهان سقر شو بـا دې سرای دارالقرار دی

دخوشحـال‌دزړه‌خوښی‌نشی‌بی‌سرايه

دهواد ياران مې هر زمان يادېږی

ښـه پـه هنـد کښـی چنبـا گـل دی
دسـرای قـــدر نـــور چـا نـــزده

درزی‌لا گـزلری بيـانـی‌سوزن لری
کوچ پی آسـان دی‌مشکـل‌هېـڅ‌ندی

۱۵ ـ مسلمـانی :

پـــه دا دوه حـرفـه مسلمـانی ده
چ ه يـی‌اوس‌بـه تـولولـو نه‌مرېږي

چه‌نه‌پسندې‌په‌خپل‌ځان‌هغه‌مه‌پسنده‌په‌بل‌ځان
نيکـا‌نوسره‌زيست‌روز گـار‌په‌مهر و‌محبت کړه

پـــه‌فـــوت بـــه داســـلام کـــړې

چه‌شمـال‌يی‌بوی‌راوړی‌په‌رنتمبور (۱) کښی
« اشرف خان هجر ی »
خو بـه‌خيـال کړي په‌اطلسو دفرنگ
« پير محمد کـاکړ »
لـه هغـه پـسـه افضـل آ بـا د تـــه
د رو د پـوارو گـل و شمشـا د تـه
« کـا ظم خان شيدا »
يادې گښت‌وشی‌د «سرای» دسيند پـه‌سيمه
ور سـره زمـا د لوريـه خـو تسليمـه
و لنډی‌ء تـه و يـنـا و وايـه حليمـه !
په گـنگـا جمنـا به نـه وو لـه قـديـمه
ترې توبـه که واړه د ك وی له‌نعيمه
داچه اوس ورځنې لرې دی دوه نيمه
عا قبت بـه عا صی ووز ی لـه جحيمه
« خوشحال ختـك »
کـله‌به‌خوشحال‌دارالقرارلره‌ور دروی
« خوشحـال ختـك »
خپل وطن يی‌په‌هرچا‌باندې کشمير کړه
« خوشحال ختـك »
چه‌نی مخ په‌خوب کی وونم ويادم
« خوشحال خـتك »
تـــر دا گـــل د و طـــن خـار ښـه
پـه خـوشحـال دی ترفر خـار ښـه
« خو شحـال ختـك »
يو‌جه‌دړ گوتـی‌خوشحـال‌خبرن لری
غـم ديـارا نـو درد دو طـن لــری
« خوشحـال ختـك »

هرچه‌نـه‌پسندې‌په‌ځان پـه چامه پسنده
همـداخپـل‌دولت بـه‌و کـا‌يه تا شنده
« عبدالقـادرختـك »
همداده که‌ته‌يی گورې په‌صحی مسلمانی
بدانوسره‌زيست‌روز گـار‌هم‌بويه‌لسانی
«خوشحـال ختـك»
د کـفـا ر اپـــکـــر غـــارت
« دولت لوانی »

---

(۱) رنتمبور ديو ځای نوم دی چه شاعر هلته بندی و « خـادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسلم نښانه داده که یی و ښئي
چه اول په شریعت دې استوار شی
« مرزا خان انصاری »

په مسلمو کښې خاصه مسلم هغه دی
چه یی وشلاوه زنار ددی دنیا
« عبدالرحمان مهمند »

۱٦ ـ آزادی :

وهرچاوته چه وګورم فریاد کا!
روزه نه یم د جهان دی سینې خوږې
په جهان به هیڅوك نه وی چه آزادوی
ځنې عشق اندوه بنده کړه ځنې لوږې
عقل وهوښ یی وړی وته پیدا کړ
داچیچل دادل دیرانګ دی یادیږي
«خوشحال ختـك »

چه سړی شرومی یی چښم په وخت داوړی
بادشاهی داورنګ زیب زماه غړکه
« خوشحال ختـك»

دحاتم دسخاوت خبري مکړه
لا به دا کښې هم د طمع نښا نه ده
« خوشحال ختـك »

که یی ته به منت مومی وایی مخلـه
که د چا په باغ کښې بوټی د کیمیاوی
« خوشحال ختـك »

دمغل منصب می پر بېبودهسې خوښ یم
الکه خلاص داویه بنده بند یوان شی
دانا دره عقیده لکه زما ده !
لاعجب که بل پیدا هسې افغان شی
دمغل وته به هسې کار بکاره کړم
چه راضی را ځنې روح دفریدخان شی
آزادی تر بادشاهی لا تیرې کا
چه بل د حکم لاندی شی زندان شی
« خوشحال ختـك»

چه نوکري کا څوك ډېر ګنده کا
سړی ازاد وی خپل ځان بنده کا
تر آزا دی نه بهتر هیڅ نشته
چه څوك په کور کښې خپله دنده کا
« خوشحال ختـك »

طمع بلاده اصیل بنده کا !
ښه ښه سړی وی دائی ګنده کا
ماډېر لیدلی دی چه طمع نه لري
په بادشاهانو پوري خنده کا
«خوشحال ختـك»

لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم
که خزان را باندې را شی که بهار
«رحمان بابا »

که دعقل څه اثر لري و سر ته
لاس په سرمشه دهر ګیدی ودرته
په نظر دهغو خاوره سره زر کیږي
هرچه نه لری نظر و سیم و زرته
بی منته جام دزهرو شکـلی ښه دی
نه هغه چه منت بارشی و کوثرته
دیوسف له حاله زده که دغه پسه
وایه حال د زماني و برا درته
دی فلـك و چاته هیڅ بخښلی نه دی
چه یی نه دی را پیرودی ځنی بیرته
که له خدایه دوې خلقووته مخ شی
له فردوسه به دې مخ شی و سقرته
همیشه به در په در ګرزی رټلی
دا ستو ګنځې ځای په بیانه مومی چرته
ددې سست بدن منت په رحمان باندې
چه له خپله دره تلی نه شی بل درته
«عبدالرحمن مهمند»

روغي ګڼوله : (٥٢٥) ب سردار محمد ح ... د محمد امین ن رجب ... ۱۹ - ۱ - ۳٦ ع

ژوندګی که څوك پوهېږي حضور ده دی
آینده و رفته کله دچا یاد وی
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښي کړم داحمق سره دمه دچي
نه مي زړه مومی اندوه دده له ذمه

دزلفینو تر حلقو دي عذار و یم
که نسرین دي دی په زلفو کښې صنمه
« عبدالقادر »

چه مې شا کړه وښا دهوو ته ښاد شوم
چه د زړه مرادمې پر بهبود په مراد شوم

اوس څه غم نکړم له غمه بې غم ګرځم
راضی من چه دازل دویش په داد شوم

چه مې طمع ددنیا ور ځنې ېرې کړه
هغه کس که کیکاؤس زه کیقباد شوم

ځان بازېد ولی کاروانه دېر پېد کا
له ښځانو ځکه زه بې اعتقاد شوم

خدای مې بیا په کښې بندی مکړه ترمرګه
احتیاج عظیم زندان وه ترې آزاد شوم

هم بی ځان له غمه خلاص کړه م نیکنام شو
د پرمین په وروستنی ضرب دفرهاد شوم

بادی بوی عبدالقادر ره سحر راوړ
شګفته لکه غنچه په دغه باد شوم
« عبدالقادر خټك »

چه خوښ له ګمه دلګیر له خاره دی
عشق له دو بېنه بې اعتباره دی

نه شکایت کړم اچا ، نه شکر
در دمی اهیاره در بهان له یاره دی
« عبدالقادر خټك »

له بېخونده آزا دی شو په دسر وي
د ګنی پخیر پخو بنده بندی بیا
« عبدالحمید مهمند »

وزی تنزی پروت بخپل پوز کی ښه ئي .
نه په تخت دپاسه ناست دبل کره

دمنت پولاو دي زهرشه ! کې مو مي :
دمحنت سوی مکړك له سا کت سره
« عبدالحمید مهمند »

تخت وتاج ته په سر کوز د همت نه کا
چه په داد ددهر یوه آزاده مرد وی
« اشرف خان هجری »

دافقیر دولت په مرګه هسې هوس کا
لکه ستړی مسافر وخپل وطن ته

زینهار حلت په هسې ساعت ور کړه
چه دنیا وریانې نه وی وکفن ته
« دولت لوانی »

آزادی او کارو بار دی سره اېری
لاس له کار وباره وباسه که کار کړې
« عبدالرحمان مهمند »

هر ګدای چه آزا دعوی تري قربان شه
باد شاه ن دشام دروم که دختن وی

ماتول دبت آسان دی مرد هغه دی
چه مشغول دخپل وجود په شکستن وی
« عبدالقادر خټك »

۱۷ _ انسانیت :

پوي اصل سره دوه او یا مذ هبه
خدای په خه بنی آدم فریق فرین شو
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلق نادیده دي په خبر و پسي تللي   چار ترعار فانو چه په حال دي پوهېدلي
دوه او یا مذهبه پکښې هومره قیل وقال   واړه سرهوا په خپل مطلب پسې دي تللي
د پیر دي کتابونه مشتمل په دېرش حرفونه   کل واړه که ګوري له الفه دي ځوولي
سل پېښې سل سببه چه یې مات په یوه ځای کړي   سل به بېل بېل نه شي سره یو دي مالیدلي
واړه نور ذکر دي هم دننه هم دباندې   هر چېرته دا نور دی په هر ښهر په هر کلي
زه خوشحال ختک یم د رندانو په مذهب کښې   نور و یل مې نه زده مختصر مې دي ویلي
« خوشحال ختک »

ب : بابېزه خویونه

۱ ــ بدعادات :

عادت لا ډېر شي عادت له سري نه   خدای دي نه کاندي په بد چار عادت څوک
« عبدالرحمان مهمند »
همیشه وي نرم چوب غذا د کرم   شیدا مشه مرد خالي له سیاسته
« کاظم خان شیدا »
ستر ګي به سوزي دخس له نامردانو   که همه لکه ایري آتش نسب وي
« کاظم خان شیدا »

۲ ــ بې پته خویونه :

یو چه ډېر خوري سوګندونه   بل چه ډېر کاندي پورونو
آشنائي ورسره کمړه   دا بې پته دي خویونه
« خوشحال خټک »

۳ ــ کوزتیا :

تر هر څه بد کږئي خطر دی !   کږي به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شي، کږې یې نشته   ځکه تر نورو حروفونو بر دی
« عبدالقادر خټک »

٤ ــ بدنیتي :

چه د بد دل په نامرادي کښې مراد غواړي   دا سبب ګڼه د خپلې نامرادي
« عبدالحمید مهمند »

٥ ــ بدګوئي :

چوارې د حلال خور په نامه بولي   له ښو خلقو بد ګوئي نده ممکنه
ته چه بد له خلقو وائي زه و پوهېږم   چېري خپله بدي نکري معینه
له هغو نه به روښې ستا عیب څرګند شي   چه هر چا و ته دې کړېده خندنه
« عبدالرحمان مهمند »
مه پرچا غیبت تهمت وا په مه نښله   مه د بد نامه په هېڅ بني آدم زده
« دولت لوانی »

٦ ـ بېکاري :

د جملـه بـلاؤ سـرتـن اسـانـي ده
فـراغت د بېغمي پـه ملـك كښ شتـه

لټ غوبي شي خرڅاوه پـه قصا ; تو
خـه اميد د بېغمي كـړي ظالمانو !
« عبدالحـميد مهمند »

٧ ـ ډېراحتيـاط :

كل وسواس لـه احتياطه پـيدا كېږي

زه لـه ډېرې هوښيارۍ نـه لېـوني شوم
« عبـدالرحمان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

كـمال د كـفر تـر نـاقص دين ښه دي
چـه كـلـه د ا شـي كـمـه هغـه شـي

يا درست گمان ښه دي يا درست يقين ښه دي
دا نـا تـه كـلـه مـذ بـذ بين ښـه دي
« خوشحال خټك »

٩ ـ شخـصيات :

دزړه غـلا پـه زړه كښ غـم د ه
هـر سـر دار چـه پـه زړه غـل شـي

لا پـه تـېـر ه د سـر د ا ر
ځـان رسـوا كـا خـلـق خـو ا ر
« خوشحال خټك »

١٠ ـ ظـلم :

بازچه وينې دځيگرخوري مرگ يې زروي
كه تر خـه دي هـم شراب دڤهر نغره

لـه دي وينو ځان ساته زما ځيگره !
ظـلم وجور پـه چـا مـكړه ځيـگر وره
« عـبدالقـادر خـټك »

چـه بېشوشي ډېـره گـېره يـسې نـرېـلي
ماشي مړ كـاندي هاتي چه سره تول شي
لبزي لبزي اوبه تولې شي ملـك وران كا

ډېر پـه ظـلم كښ خوك ده كوه گـبر گوره
پـه يوه وجود ـ ي كـې ده گـړه ډېر گوره
په لـبز جبر چېرې نـه شي دلـبر گوره
« عبـدالحميد مهمند »

باز كر گس شاهين جـوړه ترې په هوا شول
بلبلان طوطيان د فكر په تـال ځـانگي

چه ثابت د عندليب شو به گلعـذ ار حق
خداى كړ يورته ا دي باغه دمالـار حق
« عبدالعظيم رانيزى »

خداى دي نـكـا چاته وازى د آزار خولي
په گر كـښ بخته برج هـسې ميدان كړى
د يوې خـو لـې لـه آزاره وو يـر يـېـږه
چه پـرې راشـي د مظلـوم د آه سېلـي
چه قـوصر د آه سر دور بـانـدى لـگـي
چه اثـر د مسيـحا لـر ى پـدم كـښ
و رخ بـه شـي د غم شپـه پـهغـه خـلقـو

دغه خولي ده په آزار كښ دښا مار خولي
يا توبو بدي خـولي دي يـا دو يـاړ خولي
كه پـه مړ دي دعـا كـا نـدې هزار خولي
كالـه خـاو رو ايرو ډكـي د مدار خولي
ور بـه نشي د هغه چـا د پـر هـا ر خولي
خوز و ي دي هغه خلـق پـه گـفتـار خولي
چه پيـاب بي بد دعـا كه هر سحار خولي
« عبدالحميد مهمند »

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه داغی یی سپین بشر په اور د ظالم
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
چه نهال د ظلم کېښږدی څمنی لاړ شی
آزادی که دي پکار ده شمس الدینه !

هسی خوبن د ظالمی په کار و لاړ دی

ر سېد لی تر مطلبه په خود نه یی

۱۱ قهر :
ما نی مه کوه حنا نه صبر بو یه

همیشه غو ته جبین یی پ ك له کینه

د جهان کینی غصی واله تر شا کا
دا پیدا چه خو د بینی ور څخه نشته
په کینه یه حسد هیڅ د چا و نشی

۱۲ ـ تعجیل :
دانا وران کاروته جوړ په داناڼی کا

په هنر هنر خبري کړه دلبره

۱۳ ـ حرص :
په غم د نور و غم ته ساز مه شي
سړ ی په طمعه د بل بند ه شی

۱۴ ـ کبر غرور :
دغه زور په چلوي تر کو مه پوري
تا چه تېز تېزه سمند د خو د را یی

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
سبره ! هیڅ په تېتو و نو لو یی مکړ ه

په لاس مه شه باز پرور د ظا لما نو
هم آ زا ر دی پیغمبر د ظا لما نو
تر یخ تر زهرو شی ثمر د ظا لما و
له مجلسه کړه حذر د ظا لما نو
« شمس الدین کاکړ »
نه به وا یی مر ګ یی نشته تل به ژوی
« خوشحال ختك »
چه خوړی د د مظلومو د سر وینی
« عبدالله یوبلزی »

جوړ کاروته خشموران کاندي تلوارهم
« مرزا حنان »
له خپلو او کورو کلی مرور یی !
« ملا جمعه »
که سړی په وخت دقهر مرګ تر زړه کا
د جهان ننداري څکه دوه اېمه کا
هر سړی چه حسد کاندی ځان او به کا
« خوشحال ختك »

په تعجیل سره نادان کاندي هم کار کج
« عبدالقادر ختك »
تېزی مه کوه په هیڅ کار کښې د سره
« عبدالله یوبلزی »

سیك و عالم نه به خپل آو از مه شي
د عا به دا کرم اخته په آز مه شي
« خوشحال ختك »

چه یوازې دي په ځان تمام جهان خوړ
ما دا ستا دېر پواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »
په پلیتو اوبو نه کېږی او د س
ستا به هم دغه قامت کاندي روزګار کج
« عبدالقادر ختك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٥ — بېوفائی :

چه یې نه وینې وفا به رنګ وبوی کښې — زر که ځکه مینه نه کا و ګلزار ته

« عبدالحمید مهمند »

چه نه ننګ لري نه شرم مه یې غواړه — تو به وکا زه له یاره د بیوفا

« مرزا حنان »

که یې اوی دزړه به وینو لکه ګل کړې — هم هغه به یې زړه در کاندې شنه تاندې

« عبدالقادر ختک »

١٦ — طمع :

څوک چه طمع له چا کا به حقیقت کښې — که بادشاه د درست جهان شي لا ګدا دی

« خوشحال ختک »

نه دې نفس لره جلب د ورکولو — امو ختـه در باندې غل او کا سېر مشه
نور قیدونه و اړه سهل دی حمیده ! — خو به غاړه دې د طمع زنځیر مشه

« عبدالحمید مهمند »

له هغو ترخه ویل شي د حق پاتې — چه به خوله کاندې خوږه حلوا د طمع

« عبدالحمید مهمند »

سړی توب به دې سپیتوب کاندې دا طمع — عزت و ساته به صبر که دا نا یې
هسې چارې به حرص در باندې وکا — چه به هیچا شوې نه وی بیا به وایې

« عبدالحمید مهمند »

که دې زړه وی چه بیای شې طمعه پرېږده ! — څو دې طمعه چاته شته تو انګر نه یې

« عبدالقادر ختک »

که یاس له حقه تحقیق حرام دی — یاس له مخلوقه د حق انعام دی
اصیل بنده کا خلاص شوی بند کا — طمعه له خلقو د خلقو دام دی

« عبدالقادر ختک »

شرموی هر یو سړی د د نیا طمع — د سپي توب نامه حاصل کا به دا طمع
همت ناک سړي که خوار وی دولتمن دی — خاخکی ګوره نه کوی له دریا طمع
د هغه د شرم بو زه به مخ نه وی — چه کوی د نس د پاره له چا طمع
لکه څوک اوبې به خیله حیا کا ندې — هسې ما و ته ښکار پېږي دا ستا طمع
لکه یو سپی چه هیڅ شتې اصل هغې — هسې ده د یو له پل نا صلا طمع
د هغو د عزت پښه د ه بنو نیږد اسې — چه به دا زبېره له چا کا ندې بیا طمع
تل د خواست لاس به یې نیولی دی کوڅه کښې — محمدی چه څوک کا بل ته پیدا طمع
د حاتم د سخاوت خبرې مه مکړه — لا پیدا کښې هم د طمعې نشانی ده

« خوشحال ختک »

١٧ — ریا :

در یا عمل مې طوق شو را ته غاړه — لکه خیور شی به ځیګر د ستار د چا

« شمس الدین کاکړ »

۱۸ ــ بدي :

چه په بدو په رشوت کاندي حکمونه   نور مخونه د دوزخ ته قاضیان د رومی
چه په طمع د دنیا مفتیان فتوی کا   شر منده به د دوزخ په زندان د رومی

« مطیع الله پیرخیل »

ج: نصایح

دا همه له نا پوهی پیدا کیږی   خر خشي دعوي ناساري شر و شور
پیر څو ، شه سلوك ، نمانځنه ، اوبل عدل   کېدي دا خویو نه شته څه‌غواړي نور
کبر چن حریص بی زده چه دروغ وایی   د یاری لایق نه دی دا خلور
که وعده یی قیامت وی د غو شتني   د هوشیار سړی به‌نه وی په کار پور
که طالع یی ددولت په شربت ډك کا   بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور
«خوشحال خټك»

چه دخلقو نیکخواهی اری په زده کښي   مبارك شه بادشاهی اری په‌زده کښي
که بی غوږ د دانشمند په صیحت وی   شه عجبه آگاهی لری په زده کښي
د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی   هر سړی چه تباهی لری‌به زده کښي
د مردانو په معراج به ور تلی نشی   که دسعی کوتاهی لری‌به زده کښي
مختورن د دواړو کونو ندی څه دی   چه هر چاره سپاهی‌لری‌به زده کښي
نیکبختان به اندیښنه کا ندی د نیکو   گمراهان‌به گمراهی‌لری په‌زده کښي
په هغه هنر کښي ټینګګ او سه خوشحاله   هر هنر چه سپاهی لری په زده کښي
«خوشحال خټك»

په دوستانو تلطف کړه خو په تاشی   د دښمن سره هم ښه کوه خلقت
د نمانځه تر قضا گر انه دا قضا ده   چه قضا شی د خلور و مصلحت
نورانی کا هغه ځای چه سره کښېني   دیرینه خلور هو ښیار په مشورت
چه په تشه تواضع کښي گټه کیږی   هو مره سود نشته ددك طباخ دست
که حاتم غواړي کرم کړي د مهرانو   دیوي دمړی په چا مه زده منت
خو بدانو سره بدشی هومره ښه دي   ولي عفوه کرم ډېر لری لذت
که دي سرځی کېدي مال ځی کېدي‌نورځه   استو ار اوسه په کار د رفاقت
په ظاهر باطن کفران دنعمت مکړه   هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت
که راحت غواړي په ځان محنت قبول کړه   بی محنته هیڅوك نه مومی راحت
که دارو په خواست موندل شی مه یی آخله   که دمر گئ و ته نژدي کاندي زحمت
که آسمان دي‌دزمری په خوله کښي ور کا   دزمری په خوله کښي مه پر‌هیزده همت
که ژوندون دی هم هغه دی په جهان کښي   چه یادیږی د سړی د خوی خصلت
«خوشحال خټك»

خپل استاد و ماته ووې خو پندونه   هر یو پندی مرغلري دی لا لوڼه !
وې چه هره بدی کړه هغه بد مکړه   چه دلاسه دي آزار شی دچا زدونه
که دي زده وی چه بدنه موي له چا نه   اول ته پرهیز ده د بدو خصلتو نه

دشهوت په غوته مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد له هیچا مه کړه
د هر چا سره دښو سلوك بایده دی
ددنیا په مال دنیکو نوم حاصل کړه
د هرچا سره نری ملایمت کړه!
خپل پردی ته دخپل راز خبره مه کړه
خوشخوئی هر گوره ښه ده نه دا هو مره
هغه کار چه په ارمی تر سره کیږی!
و هغو وته چه قهر کړي روا دی
دهغو په مرګ ثواب ګڼلی بویه
که دښمن دي ډیر زبون ته ځني ډار کړه
ددښمن په تملق غلطی مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پریکا
چه دي لاس په دښمن برشی پرې یې منږده
په خپلوانو باندي هومره خشم مه کړه!
دپاد شاه په مهر مینه غلط مه شه!
پادشاهان چه په چا مخ کا دبدی
په هغې معشوقي څه بازر د کړ و دی
د بیلې پانې خوره نه هغه پاسنی
دبد خویه سره هیڅ بدی ته مه کړه!
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه!
په هر کار کښي چه در پیښ شی بیړه مکړه
په رښتیا که په دروغوی سوگند مه خوره
د حرص سترگې مړي په قناعت کړه
که هرڅو دي علم ډیر چه عمل نه کړي
دښه دین دپاره علم، دانش ښه دي
په جهان کښي که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به ملکګیری در ځني بریکا
کهدي وروروی کهدي ځوی وي چه بد کار شو
چه بد فعل، اوبد غرض په کوم ځای ناستوی
چه په کالو وی مشران نه یې حرمت کړه
پههغه کور کښي چه ښځه چرگه بانگ کړی
هرچه شرع فرمائی په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زړه له وینو ډك شی و دښمن ته

پیدا اور د ډیرو سوی دی کورونه
دازل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښي څه فایده د کوم سودونه
تل جهان و چاته نه پریږدی مالونه
گنډي وی چه پداخپل کړي دچاړ ډونه
د بخچی دننه ښه دی خپل ر ختونه
چه په باغ کښي دي خرتبزی وهی خرونه
څه حاجت چه رساوه شی تر جنگونه
چه اری د بدو فعل بد خو یو نه!
چه پی سوځی له شامته غاړي غرونه
په یوه شجري و سوځی ښا رونه
درستم غوندي هم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن په ور مونه
دما رانو په غارمه منده لاسونه
چه پردی ورځني تښتی په ملکونه!
زورور په لږ گناه و هی سرونه!
و سپیندو نوته تړل نه شی بندونه!
چه په هر لوری یاران لری زرگونه
چه بی خوري دنو کری په خوشرطونه
غلیمان ور لره بس دی خپل خو یونه
د کلهپر ؛ ونه خوازه لری گلونه
په تلوار ؛ سره ورانیږی جوړ کارونه
منافق وی چه ډیر ډیر خوری سوگندونه
چه په کور کښي دي انبارشی نعمتونه
ته حمار یې په تا اېښلی کتابونه
نه پیدا چه پسري لوڅي پردي کورونه
چه و سختی و ته و نیسی لاسونه
دبدانو خو هم تور ښه وی مخونه
چه په لاري ترتا تېر دروی ستاملونه
په خپروی کاڼه کړه ور میږو نه
دهغو د ناستی تښته په کړو هونه!
بیا هغه چه دي په ځای وی لکه ترونه
دهغو خونو نه ځی بر کټونه
مه عمل کوه په ر ... دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خر خونه!
لږ و ډیر په زبان مه راوړه عمونه

به هر کار به دي لاس بری په ځوانۍ کښېږي
که طاعت که عبادت که نور کارونه

په ځوانۍ کښې چه د کار تلاسه ووزي
په پیری به دي ونه رسي لاسونه

همیشه او سه خو له پښه لکه ناوي
چه ضرور شي هاله وکړه دوه حرفونه

تر هغه به دانا معقول په جهان څوک وي
چه همیش په خندا سپین اری غاښونه

که خبره که خندا کړي ځګي ځګي!
هره چار تر حساب مه کوه پېرونه

که دې زړه وي چه بې عیب دې ښکاره نه شي
چا ته مه شماره د خلقو پټ عیبونه

که له تانه په قوت د متو زیات وي
له هغه سره حجت مه کړه بحثونه

چه توانېږي د هغې خبرې لاف کړه
او که نه په دروغ مه وهه لافونه

چه دښمنو کښې د جنګو خرخشې وي
ته بې غمه خپل هوس کړه خپل ښکارونه

که دې واوریدل چه پیا ویلې روغ شول
نور په خپله وسله ووهه لاسونه

چه دښمنونه بتر دي هغه څوک دي!
چه د ښځو سره کا مصلحتونه!

خدای هغه په دواړه کونه دې نمانځلی
چه په ورځ کا عدل وداد په شپه لمونځونه

چه دزړه په تامین دهغو نازونه
تل نیاز منو سره وړي دي نیازونه

داصیل ښېوه خپل اصل نه اباس دی
په زربافو کښې پادم وي پامرېږونه

« خوشحال ختک »

په پیری کښې چه هوس دي د ناب کړي
بېهوده ګمان په صبح د مهتاب کړي

داسته ګناه کوي توبه وکاږي
لکه بت هسې په غټو سترګو خواب کړي

علم وکړي بې عمل وربانده نه کړي
لکه طفل هسې لوبې په کتاب کړي

په شپه پروت بې دمغان په میخانه کښې
او د ورځې مخ په لوري د محراب کړي

له خالقه دې نه شرم نه حجاب وي
له رحمان ګوښه ونیسي حجاب کړي

« عبدالرحمان مهمند »

کوڼ ګلو کړه چه سینه د ګلزار شي
اغزي مه کره په پښو کښې به دي لار شي

ته چه بل په غشو ولې هسې بوه شه
چه هم داغشي به ستا په لور ګذار شي

کوهی مه کنه دبل سړي په لار کښې
چېرې ستا به د کوهي په غاړه لار شي

ته چه هر چاته بخوارو سترګو ګوري
لا دومبې به ستا صورت تر خاور وخوار شي

آدم زاد په معنی واړه یو صورت دی
هر چه بل آزار وی هغه آزار شي

که نه نه کوی نظر د چا و عیب نه
هر سړی به ستا د عیبو پرده دار شي

دهقان کرېږه لوړه مځکه باندې نه کا
سر کوزی کوه چه پښ دي مرغزار شي

دمات لوښی او از کله ثابت خېږي
د هر چا عمل خرګند پخپل ګفتار شي

واذا حکمتم بین الناس راشه واوره
حق باطل سره جدا کړه مه ئي نغاړه

مدا ماچه لکه باز غوښې دقام خوري
عاقبت به شي بندي په پښو په غاړه

چوړ وی نوی قصر ونه خبر نه ئي
نن صبا دی آباد وی و پښم ویجاړه

فکر وکړه وخت کو تاه دی وړه لویږي
د دنیا پر لاند ه پانړ باندي ولاړه!

« مرزا حنان »

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن چه صبح دی رو شانه لار صحیح کا — نا گهانه به دا صبح شب تار شی

لنډ ه ئي مه ګڼه هر عمر که ګناه لنډوی — چه لنډ لنډ و سره جمع کړی بسیار شی

که بل بد کا نه دی ته ښه ورسره وکړه — هر یو نخل چه میوه لری سنګسار شی

تل و ښو و ته آزار د بدو رسی — هر چنجی و نرم چوب و ته دو ځار شی

هغه زده به له طو فانه به امان شی — چه کشتی غوندی د خلقو بار بردار شی

خدای دی بدله لاسه نه کا او که وی هم — در حمان دی له کل بد و استغفار شی

« عبدالرحمن مهمند »

ای مدام د بل په کمه روا دار ه — نیکی نه کوی بدی لره تیار ه

قدم مه ږده پر عاجز میږی په ظلم — نه چه دغه پشه دی و مینځلی له مار ه

هر چه وی صباح بی راوړی لنډ که ډیروی — دا چه نن یی پستم اخلی له خوار ه

کبر مه کوه چه کبر پر خدای ښائی — چه رانده په دا شیطان شو له دربار ه

تکیه مه کوه پر مال فرزند بی بختها! — که دی مال که دی فرزند دی نا یکار ه

دا جل صیاد طلب د استاد روح کا — ته طلب د مال اسباب کړی نا قرار ه

که دا پند د حنان ونیسی په غور کښ — دی بهتر له هغه ګنجه بی شمار ه

« مرزا حنان »

ډیر به ستا په سبب خواب دراحت وکا — که دمهد په شان ورك دخان ارام کړی

« شیدا »

پند دی سو دمن واوره تسور زنه — اسا نه نیده د سر ښنند نه

مصلحت مه پرېږده د خپله لاسه — هم به خپل راز لری د زړه د ننه

« خوشحال ختك »

همیشه وائی چه خدای می پیښ ندلی په یکی دی — که دی خدای وی پیښ ندلی مینه مکړه په باطله

په خپل حسن غره مه شه که په حسن لکه ګل شی — زمانه به دی خپره په یو څو ورځی کا زائله

« خوشحال ختك »

د چا وخوان ته خالی کښل مکړه — که تل دی خوان خوری منت په بل مکړه

چه پری باور نه هسی ویل مکړه — چه مال د بل شی هسی بیا تل مکړه

(خوشحال ختك)

منجم که در ته نحسه ادینه کا — یا طبیب و تا ته بد ې کا شکر ی

په جمعه به و نمانځه و ته ونوزی — له شکرو به هم ګرزی اری لری

په قران کښی چه شراب دی منع شوی — ته یی وای لکه بی د مور نغری !

« خوشحال ختك »

عاقبت به یی زده ترلاسه کړی حنانه! — لکه زلفی دنګار تواضع خوی کړه

« مرزا حنان »

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځان ژغوری بربنده له تېرو تورو   هسې خپل سر له بېړو د سحر ژغوره!

« عبدالحمید مهمند »

چه ظاهر غوړوی په باطن سپوروی   په ژبه خوږوی په زړه کښې شوروی

ور سره مه کښېنه تا به تباه کا   سپین زر که سپین وی اثر یې توروی

« عبدالقادر خټک »

له همه واړه عالمه صلح کل شه   وښوېدو خوشبویې ور ځکه گل شه

تعلق په تېرېدو نی هوس مکړه   په بهار کښې په ژړو لکه بلبل شه

« عبدالقادر خټک »

څوك چه نرم وېل کا عمل یې گوره   تېګان دم په خوله وېل کا نرم نرم

« خوشحال خټک »

ښښتن مومل دی   اوس مویر غل دی   هوا د بـل دی

غازیانو گوری   ښښتن مومل دی

توري تېري کړی   د ښېن مو پرېکړی   منګلی سري کړی

خله بـه تښتو   ښښتن مومل دی

که ټینګه کړو زړونه   بر بـری یو نـه   چه زمري یـو نـه

اسلام راځخه دی   ښښتن مومل دی

غازیانو را شی   تول شا ؤ خوا شی   دشهاب په ملا شی

دښن موغوځ کی   ښښتن مومل دی

« شیخ ملکیار فرشېن ستانه داشعر په یوه غزا کښې چه دسلطان شهاب‌الدین غوری سره ؤ ، د غازیانو د تودولو دپاره درجز په رقم ویلی دی . »

دریم باب: پښتو او پښتونوالي

۱ـ میړانه او توره:

مرد به نه شي په ګفتار
خو پیدا نه کړي کردار

چه دې و ښکنځي مرد نه یې
که له تا نه وي په ډار

چه څه دي خو انتقام دی
د مردانو کار و بار

عفوه هور ته ځای لري نه
چه نه عیب وي نه یې عار

چه عزت و رڅخه نه وي
هغه مرد نه وي په کار

هم مهره لري هم زهر
ښه مردان دي لکه مار

چه هم تندر هم باران وي
تر عفو ځوانانو جار

مرد به غم دخپل عزت کا
نه د زر نه د دینار

مرد به غم کا دخپل شرم
د عزت د اعتبار

نامرد فخر په نسبت کا
مرد نه مور لري نه پلار

د خوشحال خبرې ګوره
لعل و در پیي په تار

« خوشحال خټک »

یا د سپینې توري مرد شه یا عاشق شه
چه یا د پېغلې په پلو یا په سنګر و

د خوشحال خټک خوښې په هغه وخت وي
چه بر ښنا د سپینو تورو شي د ځغرو

«خوشحال خټک»

د نامرد، د مرد به دا تفاوت و شو
په نامرد، شرم آسانه دی په مرد ګران دی

مست هاتیان خوني زمري توري وښکلي
که د سروبره دي نه شي کار آسان دی

کاشکي ته په دا دنیا همیشه پاتې
په احتیاط احتیاط کښې د هر خلق طوفان دی

که د ځان که د ایمان بدخواهي د هر دی
ما به خدای پاندې سپارلی ځان ایمان دی

ننګیالي چه د اخلاص توره په لاس کا
د هر لښکري د همت بوري کاروان دی

په ښادی سره شریک دي اولسونه
غم یوازې د خوشحال خټک په ځان دی

«خوشحال خټک»

مور دی نه شي پاندې بوره
چه میړه و نه د کار زار دی

څوک چه شته تر شرقه غر په
د تورزنو خه متکار دی

« خوشحال خټک »

درست پښتون تر قنده هاره ترا ټکه
سره یو د ننګ په کار پټ و آشکار

په داسې وخت،چه وخت د نام و ننګ دی
دا بې ننګه پښتانه کا څه رفتار

پښتانه چه نور څه فکر کا نابوه دی
بې د توري خلاصي نشته په بل کار

تر مغلو پښتانه په توره ښه دی
که په پوهه پښتانه وای څه هوښیار!

«خوشحال خټک»

مېړنو له تښتېدنه شرم دی یونسه !
د نصیب له پېښې ماڼوه جلب
«یونس»

خه سړی خه یې ته بېر !
که جهان شي تېر ، توره
بې تقدیره به ونه مري
بې اجله مرګ نشته
لکه کار د مړني دی
د غازیانو شهیدانو
کل ګټنه ده د توري
مړني دي چه یاد د ښځی
چه په دروغ د توري لاف کا
توره نجره د خوشحال ده
تر اوو پېړیو پوري
دا د ځان ستاینه نه ده

هم هغه شي چه تقدیر
ستا به مرګ شي خلق خیر
نه په توره نه په تیر
تېغ و هه مکره تقصیر
مني کار نه دی د پیر
پروا نشته د سعیر
که کابل دی که کشمیر
په سندر و هم په وېر
د هغو نه یم د لګیر
کال په کال خلق خبیر
واړه مړه په تېغ و تیر
حقیقت وایم په ځیر
«خوشحال خټك»

چه په توره یې ځواب ور کړی مردیده
که وجوددی خوك آزار کاندی په چوب
«خوشحال خټك»

چه مین په وسله نه وي
لاس دي سره کا ستر ګي توري

مرد دی نه وائی خپل ځان ته
ځان دي و جوړ وي ځوان ته
«خوشحال خټك»

باغ وي سرود وي نقل و شراب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځ کښې
ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
نقل د تورو و خت د شباب وای
«خوشحال خټك»

د زنانو په حساب دی مردان مشه
شړی ور پښتون به سل یه د که یوسی
چه له زېبه له زینته هم آغوش وي
کشمیری چه بغر ګ شالونه یې په دوش وي
«خوشحال خټك»

د بلا ته د اختیار توره په لاس کښې
تند رهم زمانه ذاته نه پیدا دی
وقضا وته تسلیم په شان دمړه یم
په سپین زړه که د باران سپیڼي اوبه یم
«خوشحال خټك»

چه جنګیالی وي دولت هغه مومی
دا د واړه تو کسی سره تړلی دی
چه ننګیالی وي عزت هغه مومی
خوك چه محنت کا راحت هغه مومی
«خوشحال خټك»

چه ځان غواص کا ګوهر هغه مومی
دا کار مې خوځله به ځان را غلی
چه بې ننګی واخلی دلبر هغه مومی
له سر چه تېر شي ظفر هغه مومی
«خوشحال خټك»

ستار قیب کله زما په مخ را تلای شي　　دمړو و جنګ ته نه د رومي عورتي

«مرزا حنان»

چه زړی شي میاشت آخره شپه را خیژي　　پټوه ځان له عالمه په افلاس کښې
ښې ورښېښي جامي خوی دار تینو دي　　دمېړه مړانه نه ځي په کرباس کښې
له یارانو اخلاص تلسلي دی حنا نه !　　ګذران د زماني شو په لباس کښې

«میرزا حنان»

د میدان په ورځ چه تښته کا له جنګه　　یا تې هیڅ نشي باقي له نام و ننګه
له میدا نه تښته کار دی د زنانو　　مړ د به نه تښتي له غشي له تفنګه
چه د تورو په برښنا یې وار خطا شي　　مور یې مه وای په هغه غولا تي انګه
د ضرور په ورځ به تښته له ګیدړ کا　　چه همېش کاندي خوښي له ناي وچنګه
د عزت صدقه سر د سر د نیا ده　　مړ نی به شرم سرور کا بید رنګه

«یونس»

ملي وحدت

تو له یو دي که غلجي که ابدالي دي　　ښه هغه چه یې ښېښه د زړه صفا ده
چه عمل یې د نیکۍ وي مېړه هغه　　که اغوستي یې ګډ له د خامتا ده

«احمد شاه بابا»

۲ ـ ننګ او ناموس :

چه ننګ کا ننګیالی دی ورته اینی دی دوه کاره　　یا کام د ننګ حاصل کا یا د دوی مینه سپېره ږدي

«خوشحال خټک»

چه د ننګ په چارو نر ندی خوشحال له !　　که یې نر وینی په ستر ګو هم ماده دی

«خوشحال خټک»

کاشکي ځوان دیپښتانه په ننګ کښې مړوي　　نه چه ګور لره روان شوم له تلتکه
چه دقام به ننګ کښې و مړ هغه ځو یه　　یه عالم کښې دخیل پلار غاړه کا لکه

«خوشحال خټک»

څه یو ازې ننګ په ما را غلی نه دی　　پښتانه د پر دی په غرو نه به سمو نه
چه ښور وا خوری دمغلو وا ده سپي دي　　د سګانو په خو له څه اخلم نو مو نه
ګور به هم په ژړا سر کړم که یې ور وړم　　زه خوشحال د زړه دا هو مره املو نه

«خوشحال خټک»

چه د بل ننګ و ناموس ساتلی نشي　　و به نه ساتي څوک خپل ننګ و ناموس

«عبدالحمید مهمند»

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شي　　په حکمت که ارسطو و افلاطون یم
د ګلو خو یه هوس شپې رنځو مه　　امو خته لکه شبنم په دا شبخون یم
تلخ ویل پر رقیب څو کوي وما ته　　آخر زه شمس الدین ننګ لرم پښتون یم

«شمس الدین کاکړ»

خو وا نخلي له غلمه انتقام — مرد نه خوب کا نه خواړه کانه آرام
چه د ننګ او د ناموس اندوه يي نشته — د هغه سړي به نه وي احترام
«خوشحال خټک»

نام وننګ افغاني مي ولاړ بر هم شو — انصاف نشته د خوبانو په بازار کښي
«عبدالله پوپلزی»

واړه ننګ د پښتانه دي ګدا نه څي — حال يي ورخ پهورخ زبون دی ستا په غم کښي
«خوند ګدا»

په جهان د ننګيالي دي دا دوه کاره — يا به وخوري ککري يا به کامران شي
«خوشحال خټک»

ننګيالي د ننګ د پاره — په هر څه لګوي اور
سر په باد د سري پر هوره — چه يي نه وي ژوندون تور
چه په نام و ننګ اډ نه وي — که تل ژوي مخ يي تور
د جهان بلا دي کل وي — خو دي نه وي ويي (١) سپور
«خوشحال خټک»

سر په دار لاك شوي ښه دي
نه لاك شوي په پيغور

٣ ـ ټينګښتيا

قول و بول په ژوندون نشي بد لولي — ځکه ځان په جهل و ژني پښتانه
«عبدالحميد مهمند»

ځان به مړ د عشق په جهل کړم ناصحه! — وا به نوډم زه حميد هسي پښتون يم
«عبدالحميد مهمند»

د دنيا ناوي به بيا به نکاح نکړم — که پښتون عبد العظيم يم په نسب
«عبدالعظيم رانړيزی»

زما څه بي اعتقاده عقيده ده — چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
«شمس الدين کاکړ»

د مرد چه نه وي وينا محکمه — په ده به نه شي در غلمه سمه
چه يوي ژبه وي يوه خبره — خلاص وي له همه خلاص وي له غمه
«خوشحال خټک»

٤ ـ ښه ځواني :

جار شم قربان شم دپلار له پنده — رانه يي ووې زما فرزنده !
لذت دور کړي تر ساتل ډېر دی — خوي خير ندي ممسك له خونده
«عبدالقادر خټك»

دلو يي په مقام به هاله کښيني — که دور کړي دمراني په وزرځي
«عبدالقادر خټك»

---

(١) ويي : لفظ ، کلمه.

د خپل ځان د یاره یم درم اسراف دی   چه په بل خونه ښندي بی اسرافی ده
«عبدالقادر ختک»

تر اول کښېول دزرو ښځې کاندي   ور کول بازل یی خوی خصلت دنرو
«عبدالقادر ختک»

چه شجاعت کا دنیا به کف لري   نوم به دنیکو په هر طرف لري
هر چه حاصل کا دا د واړه خوی ـ ه   هغه میراث دشاه نجف لري
«عبدالقادر ختک»

که څوا نمردی بل آزار مکړه په ګلو   ځان دښو دبدو تیرو ته کړه هدف
«عبدالقادر ختک»

چه ګټل خورول بخښل کا ځوان هغه   چه تو ره لري د توري خان هغه
کان دلعل ودیا قوت و ګوهر څه دی   چه احسان تري پیدا کیږي کان هغه
چه ئی ته په ګېره وخوري حیطه شي   د مجلس سره چه خوړ شي خوان هغه
که دمال دی که دملك دی که دلیچو   چه ئي توان دچا یکار شي توان هغه
په تما مه شپه په ورځي مباشتي کال کښ   چه د خدای په یادو در ومی آن هغه
چه دخوك دوږ اندی روستوځی داخه شي   په تنها وجود چه شان شی شان هغه
و نور چاوته وران مه وایه خو شحاله !   چه قول عهد وران شـو وران هغه
«خوشحال خان ختك»

که پښتو ن شی ګداګر د کل جهان   غګ ئي تلـلی دی ودی دی تریونان
هسی شه مهمان نوا زه خلك نشته   لکه خدای چه پیدا کړیدی افغان
که بهردر ته مرزی شی خوبه کور کښی   له ادبه ځان میر ئی کړی تابه خان
دهرچا ځای له چه ور شي بي تکلیفه   کټ پوزی در ته تیار وی آش و نان
« د میر احمد شاه رضوانی »

۵ ـ د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را علم   ماد هسي د ماغ سر نـدی را وړی
له اصلی فو لا ده هله تیغ ر غیښ ی   په وار وارچه ځني لاړ شی و سنپخړی
« خوشحال ختك »

که زه ګوری درد آشامو سره شماریم   خوار هغه چه ئي له ما سره آهنګ دی
هر ملځی دسر بازی هنر څه زده   چه په دا هنر کښی سر ښندی پتنګ دی
لا تر او سه ئی ماغـزه په قرار ندی   چا چه ما سره و هلی سـر به سنګ دی
د ګیندیو په ځیګر کښ ئي ګولی دی   که لیدلی چا دما د ښکار تفنګ دی
لا په خوب کښ په لرزه پرېوزی له کټه   چه دچا ترغوږ زما د توری شرنګ دی
که په دا د رومی ګو ري هغه زه یم   چه مي داغ په خاطر ایښی داورنګ دی
در ست جهان می ومغل و ته خپر کړ   ځای په ځای ئي پښتانه وته قلنګ دی
ځنی څه اویه دعوی لرم په زړه کښ   ولي څه کړم چه پښتون واړه بي ننګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو طالع را سره هسې مدد نه کا
دخو شحال دزړه دحال ننداره وکړه

ګڼه تېر تر فريدونه مې فرهنګه دی
که په تخت دپاچه کښېنی هم ملنګ دی
« خوشحال خټک »

چه زما د در وېزې په کچکول لحير شی

دحاتم په زړه به سهم د سوال پرېوت
« عبد الحميد مهمند »

هسې رنګه له دې ها له تنها خوښ يم
تر هغه چه خشك طينت د صحرا و يم
چه شاهد ه بی له اقمې و زی مګس شی
چه په شان د آفتاب نده ګرم رو يه
چه په قيد يې د قفس کړم لکه زر که
که پيدا ر لکه تصوير له خوا به نه شو

چه مدام لکه وحشی په صحرا خوښ يم
لکه موج او اره په دريا خوښ يم
کله زه د هغه خو ان په صلا خوښ يم
ستا په سر که په سايه د هما خوښ يم
تر دا هسې خنداز ه په ژړا خوښ يم
په دا حال له خپله بخته شيدا ! خوښ يم
« شيدا خټك »

جهان شرم نام و ننګه دی
چه وفا و رخه نشته
چه يې عشق تر سره کړی
په ښا غليو جهان ارت دی
چه خوشحال پا ندې ناستی کا

که دا نه وی جهان رنګه دی
ګل به څه کړې چه خوشرنګه دی
نور څوك نشته خو پښتنګه دی
په غو و ليو پاندی تنګه دی
دا بوزی نه دی اورنګه دی
« خوشحال خټك »

اکوړی ، يحيی ، شهباز واړه سره زر وو
اکوړی ، يحيی ، شهباز واړه زمری وو

په خيل دور واړه و ښه تېر کړ خپل وار
زه هم نه يم د ګيدړو په قطار
« خوشحال خټك »

د حاتم غوندې مې خيل و حشم نشته
سخاوت مې په تقليد په رسم نه دی
په وګړی مې خبر ي د مردی شته

په عطا کښې له حاتمه برابر يم
زه له لحاپه د سخی بابا پسر يم
په همت کښې په هر لوری نامور يم
« خوشحال خټك »

هر چه کاندی نوکری د باد شاهانو

خاه مخه به د در بانو منت بار وړی
« عبد الرحمان مهمند »

مطيع الله له موره پلاره هم سوال مکړه

سل بلا شر منندګی دی په سوال کښې
« مطيع الله پير خيل »

در و يزه له در و يزه ګرو ناکسی ده
چه رښتينی سيده صاف نه وی حميده !

د فلك کچکول ته مه ګوره , کچکول
بو لی بو لی عافلان دا هسې بول
« عبدالحميد مهمند »

هسی فخر شمس الدين کاندی په عشق کښې

لکه فخر کړی پښتون په خپل نسب
« شمس الدين کاکړ »

دروغ ويل هغه کاچه يې ويره وی يا طمع

خوشحال په دالا نه دی حق به وايی خو يې سرشته
« خوشحال خټك »

رومی ګڼلونه (۵۲۰) پ: سردار محمد : ح : سراج الدين : ر : محمد امين ن : رجب علی : ه ، اجرائيه پښتو ټولنه ۲۷-۲-۲۶

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library